

T.C.
SÜLEYMAN DEMİREL ÜNİVERSİTESİ
TIP FAKÜLTESİ

SÜLEYMAN DEMİREL ÜNİVERSİTESİ SON SINIF LİSANS
ÖĞRENCİLERİNİN YAŞLI AYRIMCILIĞINA İLİŞKİN
TUTUMLARI ve ETKİLEYEN ETMENLER

Dr. Özgür BAŞARAN

TIPTA UZMANLIK TEZİ
HALK SAĞLIĞI ANA BİLİM DALI

TEZ DANIŞMANI
Doç. Dr. Yonca SÖNMEZ

ISPARTA-2018

TEŞEKKÜR

Yaşamımın her döneminde, her kararında koşulsuz yanımda olan anneme ve babama; 10 yıl önce tıp fakültesini tercih etmemde payı olan ablama teşekkür ederim.

Uzmanlık eğitimim boyunca ve özellikle tezimin planlanması ve yazılması sürecindeki rehberliği ve etkili önerileri için danışman hocam Doç. Dr. Yonca SÖNMEZ ile birlikte bölümümüzde her gün, her saat, her aklımıza takılan konuyu danışıp üzerinde tartışabildiğimiz özverili hocalarım Prof. Dr. Ahmet Nesimi KİŞİOĞLU, Prof. Dr. Ersin USKUN ve Dr. Öğr. Üyesi Özgür ÖNAL'a teşekkür ederim.

Bölümdeki eğitim sürecini güzelleştiren ve iyileştiren, birbirinin iş yükünü paylaşmak için yarışan kıymetli mesai arkadaşlarım; benden önce bitirmiş ya da benden sonra bitirecek, aynı dönemde asistanlık yaptığım bütün halk sağlığı asistanlarına teşekkür ederim.

Uzmanlık eğitimim süresince desteklerini esirgemeyen, kapılarını her çaldığımda yanıt aldığım değerli hocalarım Prof. Dr. Hikmet ORHAN ve Dr. Öğr. Üyesi Giray KOLCU'ya teşekkür ederim.

Dr. Özgür BAŞARAN

Isparta, 2018

İÇİNDEKİLER

TEŞEKKÜR.....	ii
İÇİNDEKİLER	iii
KISALTMALAR	vii
TABLolar DİZİNİ	viii
ŞEKİLLER DİZİNİ.....	x
1. GİRİŞ	1
2. GENEL BİLGİLER	3
2.1. Yaşlanma Süreci.....	3
2.1.1. Kronolojik Yaşlanma.....	3
2.1.2. Biyolojik Yaşlanma	3
2.1.3. Sosyal Yaşlanma.....	4
2.1.4. Psikolojik Yaşlanma	4
2.1.5. Ekonomik Yaşlanma.....	5
2.2. Yaşlılık Kavramı	6
2.3. Yaşlılık Algısı.....	6
2.4. Yaşlı Ayrımcılığı	7
2.4.1. Yaşlı Ayrımcılığının Önemi	7
2.4.2. Yaşlı Ayrımcılığının Sonuçları	8
2.4.2.1. Sağlık Üzerine Etkileri	8
2.4.2.2. Sosyal Yaşam Üzerine Etkileri	10
2.4.2.3. Çalışma Yaşamı Üzerine Etkileri.....	10
2.4.3. Yaşlı Ayrımcılığının Ölçülmesi.....	11
2.4.4. Yaşlı Ayrımcılığı ile Mücadele.....	13
3. MATERYAL ve METOD.....	15
3.1. Araştırmanın Amacı	15
3.2. Araştırmanın Tipi	15
3.3. Araştırmanın Evreni	15
3.4. Araştırmanın Örneği.....	16
3.5. Araştırmanın Etik Boyutu	18

3.6. Araştırmada Kullanılan Değişkenler	18
3.6.1. Bağımlı Değişkenler	18
3.6.2. Bağımsız Değişkenler	20
3.7. Veri Toplama Yöntemi ve Ulaşma Oranı.....	25
3.8. Verilerin Değerlendirilmesi.....	25
3.9. Araştırmanın Zaman Çizelgesi	26
3.10. Araştırmanın Güçlü Yanları ve Kısıtlılıkları.....	27
4. BULGULAR.....	28
4.1. Araştırma Grubunun Tanımlayıcı Özellikleri	28
4.1.1. Araştırma Grubunun Sosyodemografik Özellikleri.....	28
4.1.2. Araştırma Grubunun MSPSS Puanları	33
4.1.3. Araştırma Grubunun Ailelerindeki Yaşlılara Dair Çeşitli Özellikleri.....	34
4.1.4. Araştırma Grubunun YATÖ Puanları.....	38
4.2. Sosyodemografik Özelliklerin YATÖ Puanları ile İlişkisi	40
4.2.1. Yaş	40
4.2.2. Cinsiyet	41
4.2.3. Medeni Durum.....	41
4.2.4. Aile Tipi.....	42
4.2.5. Ebeveynlerin Durumu.....	42
4.2.6. Ebeveynlerin Yaşları.....	42
4.2.7. Ebeveynlerin Eğitim Düzeyleri	43
4.2.8. Ebeveynlerin Meslekleri	44
4.2.8.1. Anne Mesleği	44
4.2.8.2. Baba Mesleği.....	45
4.2.9. Kardeş Varlığı ve Sayısı	45
4.2.10. Ekonomik Durum Algısı.....	46
4.2.11. En Uzun Süre Yaşanılan Yer	47
4.2.12. En Uzun Süre Yaşanılan Yerleşim Birimi.....	48
4.2.13. Lise Türü.....	48
4.2.14. Fakülte	49
4.2.15. Üniversitedeki Öğrenci Kulüplerine Üyelik	50
4.2.16. Isparta'da Yaşanılan Yer	51

4.3. Algılanan Sosyal Desteğin YATÖ Puanları ile İlişkisi	52
4.4. Ailelerdeki Yaşlılara Dair Çeşitli Özelliklerin YATÖ Puanları ile İlişkisi.....	53
4.4.1. Büyükanne ve Büyükbabaların Durumu.....	53
4.4.2. Büyükanne ve/veya Büyükbabalar ile Beraber Yaşama Süresi.....	53
4.4.3. Şu Anda Yaşlı Bir Kimse ile Aynı Evde Yaşama	54
4.4.4. Büyükanne ve Büyükbabaları Ziyaret Etme Sıklığı	54
4.4.5. Bakım İhtiyacı Olan Yaşlı Akraba Varlığı	54
4.4.6. Huzurevi veya Yaşlı Bakımevinde Kalan Tanıdık Varlığı.....	55
4.4.7. Huzurevi veya Yaşlı Bakımevini Herhangi Bir Sebep Ziyaret.....	56
4.4.8. Ebeveynler Yaşlandığında Yaşamalarının İstendiği Yer.....	57
4.4.9. Öğrenciler Yaşlandığında Yaşamak İstedikleri Yer	58
4.4.10. İş Yaşamında Yaş Ayrımı.....	59
4.5. Araştırma Sonuçlarının Çok Değişkenli Analizi.....	59
4.5.1. YATÖ Toplam Puanı.....	59
4.5.2. Yaşlının Yaşamını Sınırlama Alt Boyut Puanı	60
4.5.3. Yaşlıya Yönelik Olumlu Ayrımcılık Alt Boyut Puanı	61
4.5.4. Yaşlıya Yönelik Olumsuz Ayrımcılık Alt Boyut Puanı	63
5. TARTIŞMA	64
5.1. YATÖ ve Alt Boyutları ile İlgili Özellikler	64
5.1.1. YATÖ Toplam Puanı.....	65
5.1.2. Yaşlının Yaşamını Sınırlama Alt Boyut Puanı	65
5.1.3. Yaşlıya Yönelik Olumlu Ayrımcılık Alt Boyut Puanı	66
5.1.4. Yaşlıya Yönelik Olumsuz Ayrımcılık Alt Boyut Puanı	66
5.2. Sosyodemografik Özellikler.....	67
5.2.1. Yaş	67
5.2.2. Cinsiyet.....	67
5.2.3. Medeni Durum.....	67
5.2.4. Ebeveynlerin Durumu.....	68
5.2.5. Ebeveynlerin Eğitim Düzeyleri	68
5.2.6. Lise Türü.....	69
5.2.7. Üniversitedeki Öğrenci Kulüplerine Üyelik	70
5.3. Algılanan Sosyal Destek	70

5.4. Ailelerdeki Yaşlılara Dair Çeşitli Özellikler	70
5.4.1. Büyükanne ve/veya Büyükbabalar ile Beraber Yaşama Süresi.....	70
5.4.2. Bakım İhtiyacı Olan Yaşlı Akraba Varlığı	71
5.4.3. Huzurevi veya Yaşlı Bakımevinde Kalan Tanıdık Varlığı.....	71
5.4.4. Yaşlılıkta Yalnız Kalıp Kalmama.....	72
5.4.5. İş Yaşamında Yaş Ayrımı.....	73
6. SONUÇ ve ÖNERİLER.....	74
ÖZET.....	76
SUMMARY	77
KAYNAKLAR	78
EKLER.....	84
Ek 1. Etik Kurul Karar Örneği	84
Ek 2. Araştırma İzni	86
Ek 3. Ölçek Kullanım İzinleri	88
Ek 4. Araştırmanın Soru Formu	89

KISALTMALAR

B:	Katsayı
DKAB:	Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi
GA:	Güven Aralığı
GTS:	Geleneksel Türk Sanatları
İBBS:	İstatistiki Bölge Birimleri Sınıflaması
İİBF:	İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi
MSPSS:	Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği'nin Gözden Geçirilmiş Formu
Ort±SS:	Ortalama ± Standart Sapma
Ortn(ÇAG):	Ortanca (Çeyrekler Arası Genişlik)
p:	İstatistiksel anlamlılık için sınır olasılık değeri
r:	Pearson korelasyon katsayısı
rho:	Spearman korelasyon katsayısı
SPSS:	Statistical Package for Social Sciences
TNSA:	Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması
YATÖ:	Yaşlı Ayrımcılığı Tutum Ölçeği

TABLÖLER DİZİNİ

Tablo 1. Her bir fakülteden örneğe seçilen bölüm ya da bölümler ve temsil yüzdeleri	17
Tablo 2. Araştırmanın Zaman Çizelgesi.....	26
Tablo 3. Araştırma Grubunun Yaş, Ebeveyn Yaşı ve Kardeş Sayısı Ortalamaları ...	28
Tablo 4. Araştırma Grubundaki Öğrencilerin Kişisel ve Aile Özellikleri.....	29
Tablo 5. Araştırma Grubundaki Öğrencilerin En Uzun Süre Yaşadıkları Yerlerin Dağılımı	31
Tablo 6. Öğrencilerin Eğitim Özellikleri ile Isparta’da Kaldıkları Yerlerin Dağılımı	32
Tablo 7. Araştırma Grubunun MSPSS Puanları.....	33
Tablo 8. Hayatta Olan Büyükanne ve Büyükbabaların Yaşadıkları Yerlere Göre Dağılımı	34
Tablo 9. Öğrencilerin YATÖ Sorularına Verdikleri Yanıtların Yüzdelik Dağılımı .	39
Tablo 10. Araştırma Grubunun YATÖ Puanları	40
Tablo 11. YATÖ Alt Boyut Puanları Arasındaki Korelasyon	40
Tablo 12. YATÖ Puanlarının Yaş ile İlişkisi	41
Tablo 13. YATÖ Puanlarının Cinsiyet Değişkeni ile İlişkisi.....	41
Tablo 14. YATÖ Puanlarının Medeni Durum ile İlişkisi.....	41
Tablo 15. YATÖ Puanlarının Aile Tipi ile İlişkisi.....	42
Tablo 16. YATÖ Puanlarının Ebeveynlerin Durumu ile İlişkisi.....	42
Tablo 17. YATÖ Puanlarının Ebeveynlerin Yaşları ile İlişkisi	43
Tablo 18. YATÖ Puanlarının Anne Eğitim Düzeyi ile İlişkisi	43
Tablo 19. YATÖ Puanlarının Baba Eğitim Düzeyi ile İlişkisi.....	43
Tablo 20. YATÖ Puanlarının Anne Mesleği ile İlişkisi.....	44
Tablo 21. YATÖ Puanlarının Baba Mesleği ile İlişkisi	45
Tablo 22. YATÖ Puanlarının Kardeş Varlığı ile İlişkisi.....	45
Tablo 23. YATÖ Puanlarının Kardeş Sayısı ile İlişkisi	45
Tablo 24. YATÖ Puanlarının Ekonomik Durum Algısı ile İlişkisi	46
Tablo 25. YATÖ Puanlarının En Uzun Süre Yaşanılan Yer ile İlişkisi.....	47

Tablo 26. YATÖ Puanlarının En Uzun Süre Yaşanılan Bölge ile İlişkisi	48
Tablo 27. YATÖ Puanlarının En Uzun Süre Yaşanılan Yerleşim Birimi ile İlişkisi	48
Tablo 28. YATÖ Puanlarının Lise Türü ile İlişkisi.....	49
Tablo 29. YATÖ Puanlarının Öğrenim Görülen Fakülte ile İlişkisi	49
Tablo 30. YATÖ Puanlarının Öğrenci Kulüplerine Üye Olma Durumu ile İlişkisi .	50
Tablo 31. YATÖ Puanlarının Isparta’da Yaşanılan Yer ile İlişkisi	51
Tablo 32. YATÖ Puanlarının MSPSS Puanları ile İlişkisi	52
Tablo 33. YATÖ Puanlarının Büyükanne ve Büyükbabaların Durumu ile İlişkisi ..	53
Tablo 34. YATÖ Puanlarının Büyükanne ve/veya Büyükbabalar ile Aynı Evde ve Aynı Şehirde Yaşama Süresi ile İlişkisi.....	53
Tablo 35. YATÖ Puanlarının Yaşlı Kimse ile Aynı Evde Yaşama ile İlişkisi	54
Tablo 36. YATÖ Puanlarının Büyükanne ve/veya Büyükbabaları Ziyaret Etme Sıklığı ile İlişkisi.....	54
Tablo 37. YATÖ Puanlarının Bakım İhtiyacı Olan Yaşlı Akraba Varlığı ile İlişkisi	55
Tablo 38. YATÖ Puanlarının Huzurevi veya Yaşlı Bakımevinde Kalan Tanıdık Varlığı ile İlişkisi	55
Tablo 39. YATÖ Puanlarının Daha Önce Huzurevi veya Yaşlı Bakımevini Herhangi Bir Sebep Ziyaret Edip Etmeme ile İlişkisi.....	56
Tablo 40. YATÖ Puanlarının Daha Önce Huzurevi veya Yaşlı Bakımevini Herhangi Bir Sebep Ziyaret Etme Sayısı ile İlişkisi	56
Tablo 41. YATÖ Puanlarının Ebeveynler Yaşlandığında Yalnız Kalmalarının Tercih Edilip Edilmemesi Durumu ile İlişkisi.....	57
Tablo 42. YATÖ Puanlarının Öğrencilerin Yaşlılıkta Yalnızlığı Tercih Edip Etmeme Durumu ile İlişkisi	58
Tablo 43. YATÖ Puanlarının İş Yaşamında Yaş Ayrımı ile İlişkisi.....	59
Tablo 44. YATÖ Toplam Puanı Regresyon Modellemesi	60
Tablo 45. Yaşlının Yaşamını Sınırlama Alt Boyut Puanı Regresyon Modellemesi .	61
Tablo 46. Yaşlıya Yönelik Olumlu Ayrımcılık Alt Boyut Puanı Regresyon Modellemesi.....	62
Tablo 47. Yaşlıya Yönelik Olumsuz Ayrımcılık Alt Boyut Puanı Regresyon Modellemesi.....	63

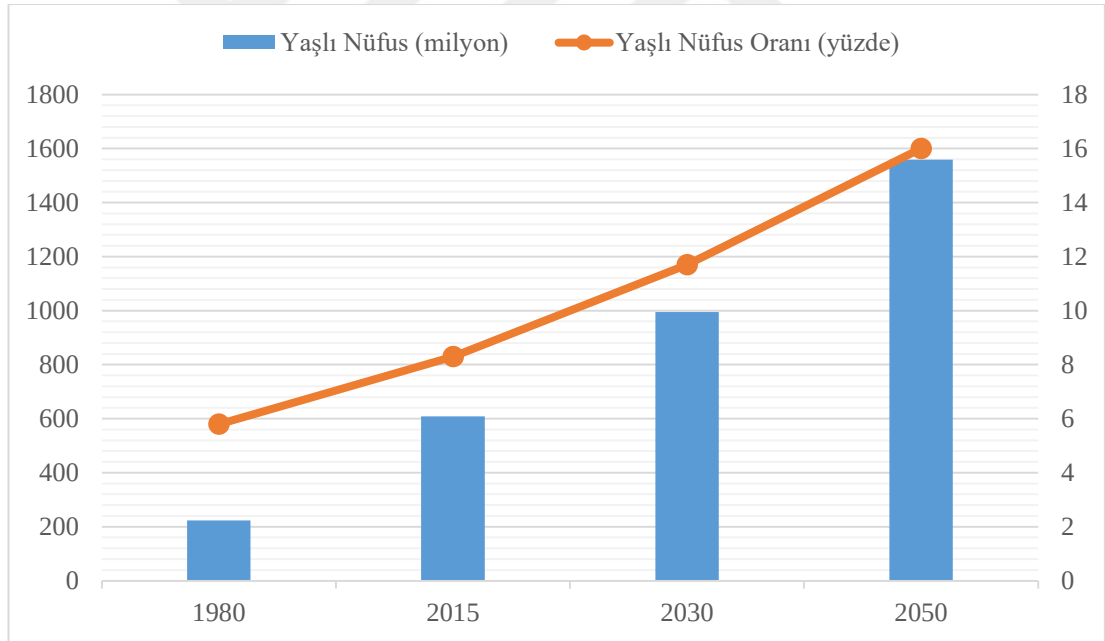
ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 1. Dünyada yaşlı nüfus ve yaşlı nüfus oranının yıllara göre değişimi.....	1
Şekil 2. Yaşlılık döneminde ortaya çıkan sosyal değişiklikler	4
Şekil 3. İBBS-1 Sınıflamasına Göre Bölgeler	21
Şekil 4. TNSA-2013'te Kullanılan Sınıflamaya Göre Bölgeler	21
Şekil 5. Ebeveynlerin Eğitim Düzeyleri Dağılımı	30
Şekil 6. Öğrencilerin Büyükanne ve Büyükbabalarını Ziyaret Etme Sıklıkları.....	35
Şekil 7. Öğrencilerin Huzurevi veya Yaşlı Bakımevlerini Ziyaret Etme Sayıları	36
Şekil 8. Öğrencilerin Ebeveynleri Yaşlandığında Yaşamalarını Tercih Edecekleri Yer	37
Şekil 9. Öğrencilerin Yaşlandıklarında Yaşamayı Tercih Edecekleri Yer	38

1. GİRİŞ

Yaşlı bireyler ve yaşlılık dönemine ilişkin sorunlar son dönemlerde giderek daha fazla ülkenin gündemini meşgul etmektedir. Çünkü temel sağlık hizmetlerinin gelişmesiyle birlikte bulaşıcı hastalıklar kontrol altına alınmakta, beslenme koşulları iyileşmekte; ortalama yaşam süresi uzamaktadır. Yaşlı bireylerin sayısını arttıran bu durum, düşen doğurganlık hızları ile bir araya geldiğinde toplumlardaki yaşlı bireylerin oranını da arttırmaktadır.

Tüm dünyada 1980 yılında 223 milyon olan 65 yaş ve üzeri nüfus 2015'te 608 milyona ulaşmıştır ve 2050 yılında 1 milyar 559 milyon olacağı tahmin edilmektedir (1). Bununla birlikte yaşlıların tüm nüfus içindeki oranının da 2050 yılında 2015'tekinin (%8,3) neredeyse iki katına çıkacağı (%16,0) tahmin edilmektedir (Şekil 1) (1). Türkiye'de ise yaşlı nüfus oranının 2050 yılında 2015'tekinin (%7,5) yaklaşık 3 katına çıkacağı (%20,6) öngörülmektedir (1).

Şekil 1. Dünyada yaşlı nüfus ve yaşlı nüfus oranının yıllara göre değişimi

Tüm dünyada ve Türkiye'de, yaşlı bireylerin nüfusa katılımı giderek artarken, yaşlı nüfus içindeki cinsiyet farklılıkları da bu artışın ilgi çeken başka bir boyutunu oluşturmaktadır. Kadınlardaki ortalama yaşam beklentisi ve ortalama yaşam süresi erkeklerden daha yüksektir. Bu durum kadınların yaşlı nüfus içindeki oranını ve dolayısıyla hizmet ihtiyacını arttırmaktadır.

Yaşlı nüfusun hızlı artışı, cinsiyetler arası farklılıklar ve bununla ilişkili etmenler ilerleyen zamanlarda aile ve toplum içinde önemli sorunlara yol açabilir. Sağlık hizmeti sunumu, sosyal güvenlik sistemi ve yeterli gelir sağlanamaması gibi ekonomik sorunların yanı sıra aile ve yakın çevreden sağlanması gereken sosyal destek, yaşlanma sürecine uyum ve barınma ile ilgili sosyal sorunlar da yaşanmaktadır ve yaşanacaktır. Bunların sonucunda da toplumda yaşlı ayrımcılığı olgusu ortaya çıkmaktadır.

Bu çalışmada yaşlı ayrımcılığının genç bireylerde araştırılması amaçlanmıştır. Bu yolla toplumun gelecekte yaşlı bireylere karşı takınacağı tutumun şimdiden tahmin edilmesine yardımcı olmak hedeflenmiştir. Bu tutumlarla ilişkili olan etmenlerin belirlenip olumsuz tutumlara yönelik önlem alınarak gerekli proje ve programların geliştirilmesi; gelecekte yaşlı bireylerin toplumda kabul görmesini, toplumdan ve ailelerinden destek görmelerini arttıracaktır.

Bu araştırmada Süleyman Demirel Üniversitesi'nin fakültelerinde lisans öğrenimi gören birinci öğretim son sınıf öğrencilerinin yaşlı ayrımcılığına ilişkin tutumlarını ve bu tutumları etkileyen etmenleri belirlemek amaçlanmıştır.

2. GENEL BİLGİLER

2.1. Yaşlanma Süreci

Yaşlanma; intrauterin hayatta başlayıp ölüme kadar devam eden, bütün canlılarda gerçekleşen kaçınılmaz bir değişim sürecidir (2). Bu süreçte karmaşık değişiklikler meydana gelmektedir (3). Meydana gelen değişiklikler yönünden yaşlanma; kronolojik, biyolojik, sosyal, psikolojik ve ekonomik yaşlanma olarak sınıflandırılmaktadır (4).

2.1.1. Kronolojik Yaşlanma

Kronolojik yaşlanma, bireyin doğumdan itibaren geçen zamanını ifade etmek için kullanılır (4). Ancak yaşlanma kavramını tümüyle kapsamakta yetersiz kalmaktadır (5). Örneğin 70 yaşındaki bazı bireyler fiziksel ve zihinsel fonksiyonlarının tadını çıkarırken, hatta iş yaşamının içinde aktif rol alırken, bazıları temel ihtiyaçlarını karşılayabilmek için özel desteğe ihtiyaç duyar ve bağımlı durumdadır (6, 7). Yani kronolojik olarak aynı yaşta olmalarına rağmen her birey biyolojik, sosyal, ekonomik ve belki psikolojik açıdan da aynı derecede yaşlanmamaktadırlar.

2.1.2. Biyolojik Yaşlanma

Biyolojik açıdan yaşlanma; çok çeşitli biyolojik ve hücrel hasarların kademeli birikimi ile ilişkilidir (6). Zamanla bu hasarlar fizyolojik rezervleri azaltarak hastalık ve yeti yitimi riskini artırır; sonuç olarak ölüme yol açar (6, 8).

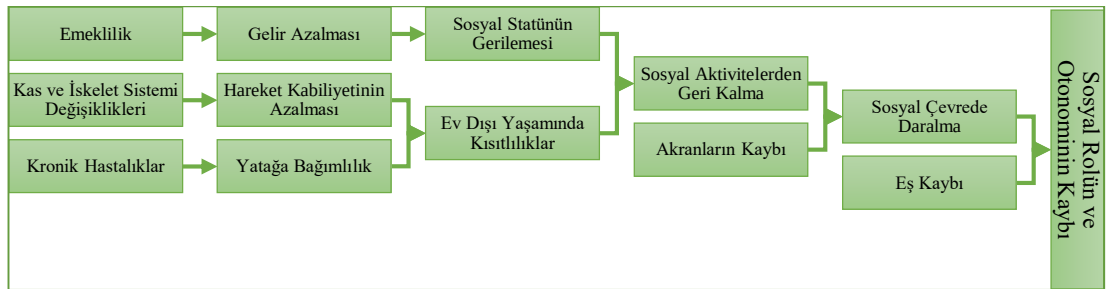
Genel olarak ileri yaşta kan basıncı artar, immün yanıt azalır (8). Solunum kapasitesi azalır (7). Görme, işitme ve koku duyuları bozulur (8). Kas ve kemik kütlesinde kayıp olur, deri fragilitesi artar (8). Nöronların kaybı sonucu merkezi sinir sistemi işlevlerinde gerileme olur (7). Zihinsel süreçler yavaşlar, bilişsel yetenekler zayıflar (8). Bu kayıp artan eğitim birikimi ile telafi edilmeye çalışılsa da yaşlı bireylerin çoğunluğunda akıcı zekanın azaldığı, bir gerçektir (7). Ancak yaş arttıkça organların ve sistemlerin fonksiyonlarındaki bireysel farklılıklar da artmaktadır (9). Bu farklılıklar yaşlanma sürecinin biyolojik yönünü genetik, epigenetik, çevresel,

bireysel, davranışsal birçok faktörün birlikte meydana getirmesinden kaynaklanmaktadır (6, 9).

2.1.3. Sosyal Yaşlanma

Yaşlanma sürecinde; biyolojik kayıpların yanı sıra toplumsal rollerin ve sosyal pozisyonların değişmesi, yakın ilişkilerin azalması gibi durumlarla da baş etme gerekliliği oluşur (6). Dolayısıyla yaşlanma yalnızca bireysel bir deneyim değildir; toplumsal yapı içerisinde bireylerden beklenen rol, statü ve davranışların ilerleyen yaşla birlikte değiştiği bir süreci de ifade eder (10).

Yaşlılık döneminde ortaya çıkan sosyal değişiklikler bireylerin günlük yaşamı üzerinde en az biyolojik değişiklikler kadar etkilidir. Eşin ve akranların kaybı, yaşlı bireylerin sosyal rollerini zedelemektedir (8). Yaşlıların büyük bir kısmı emekli olmakta, bu nedenle geliri azalan yaşlı bireylerin sosyal statüsü gerilemektedir (7). Kas ve iskelet sistemi değişiklikleri nedeniyle hareket kabiliyeti azalan bireylerin hem ev içi hem de ev dışı yaşamında kısıtlılıklar meydana gelmekte, bunun sonucunda sosyal aktivitelerden geri kalan yaşlıların sosyal çevreleri de daralmaktadır (7). Bununla birlikte sosyal kısıtlılığın bir bölümünde kronik hastalıkların yol açtığı yatağa bağımlılık durumu ile bakım ve destek ihtiyacının da payı vardır (7). Şekil 2’de yaşlılık döneminde ortaya çıkan sosyal değişiklikler bir kaskad şeklinde özetlenmiştir.

Şekil 2. Yaşlılık döneminde ortaya çıkan sosyal değişiklikler

Yaşlı erişkinlerin sosyal değişikliklere ve değişen toplumsal beklentilere yanıtı; daha az sayıda ama daha anlamlı hedeflere ve aktivitelere yönelmek olmaktadır (6).

2.1.4. Psikolojik Yaşlanma

Bireylerin duygularında, algılamalarında ve davranışlarında meydana gelen yaşa bağlı değişimler psikolojik yaşlanma sürecini şekillendirir (11).

Psikolojik yaşlanma sürecinin temel belirleyicisi gelecek zaman algısıdır ve bu, insan motivasyonu üzerinde çok temel bir rol oynar (12). Gelecek zaman algısı ya da geriye kalan zaman; bilişsel, duygusal ve motivasyonel değişkenler için kronolojik yaşa kıyasla çok daha iyi bir belirleyicidir (12).

Sosyoemosyonel seçicilik kuramına göre; ölmeden önce daha çok uzun zamanı olduğunu düşünen bireyler enerjilerini ve zamanlarını çevrelerini keşfetmeye ve bilgi toplamaya harcarken zamanlarının sınırlı olduğunu düşünen bireyler duygusal tatmini ön planda tutarak kendilerini iyi hissettirecek, hayatın olumlu yönlerinin tadını çıkarmalarını sağlayacak aktivitelere zaman harcarlar (13). Uzun vadeli planları gerçekleştirecek zaman bulamama korkusu bireyleri anı yaşamaya teşvik eder (13). Bu da daha hızlı fayda sağlanan duygu odaklı hedeflerin, daha uzun bir süreçte fayda sağlanabilecek bilgi odaklı hedeflere tercih edilmesi anlamına gelmektedir (13). Aynı şekilde tatmin ediciliği düşük ve uzun vadede fayda sağlama olasılığı olan uzak sosyal ağlar yerine yakın, çekirdek ilişkiler ve küçük sosyal gruplar duygusal açıdan daha anlamlı hale gelir (13, 14).

Yaşlanma sürecinde meydana gelen psikososyal değişiklikler, iyi olma halinin ileri yaşlarda neden abartılı derecede öznellediğini açıklayabilir (15).

2.1.5. Ekonomik Yaşlanma

Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması (TNSA) – 2008 verilerine göre Türkiye’de 65 yaş ve üzerindeki nüfusun %30,8’inin herhangi bir geliri bulunmamakta, geliri olanların gelir kaynakları incelendiğinde ise özellikle 85 yaş ve üzerinde emekli maaşının değil, yaşlılık aylığının ön plana çıktığı görülmektedir (16). Bununla birlikte 65 yaş ve üzeri nüfusun %11,8’inin de sağlık güvencesi bulunmamaktadır (16).

Maddi şartlardaki değişiklikler yaşlı bireylerin yaşam tarzlarında zorunlu değişikliklere sebep olur (17). Çalışamayan, çalışsa bile adil ve yeterli gelir elde edemeyen, enflasyon karşısında reel geliri azalan yaşlıların giderleri ise sağlık sorunları ve bakım ihtiyacı gibi durumlar nedeniyle artmaktadır (7, 18, 19). Gelirin gideri karşılamaya yetmemesi de önemli bir stres faktörü olarak kendini gösterir (20). Bu süreçte yaşlı bireyler en yakınlarından gelecek maddi, manevi ve psikolojik desteğe ihtiyaç duyar (20). Ayrıca yaşlı bireylerin devam ettirebilecekleri mesleki uğraşları ya da hobileri de bu stresle başa çıkmaya yardımcı olabilir (21).

2.2. Yaşlılık Kavramı

Yaşlanma ve yaşlılık birbirine yakın ancak birbirinden farklı anlamlar içeren kavramlardır (22). Yaşlanmanın ve yaşlılığın biyolojik, sosyal, psikolojik ve ekonomik farklı yönleri olduğundan yaşlılığın standart bir tanımı yoktur (16). Yaşlılık artmış yaştan biyolojik, sosyal, psikolojik, ekonomik, hatta kültürel ve toplumsal etkilerinin görüldüğü; yaşamın spesifik bir dönemini ifade ederken yaşlanma bu döneme gidiş sürecinin tümünü tanımlar (22).

2.3. Yaşlılık Algısı

Kümülatif kayıplar ve fiziksel değişiklikler sonucu yaşlılık döneminde ortaya çıkan hastalıklar, öteden beri, yaşamın ileri dönemlerinin çirkin ve itici görünmesine sebep olmuştur (23). Hipokrat yaşlılık dönemini inme, nefrit, kaşeksi, katarakt, eklem ağrısı, baş dönmesi ve öksürük gibi durumlarla karakterize bir dönem olarak tanımlamıştır (23). Seneca “*senectus morbidus est*”, “yaşlılık bir hastalıktır” demiştir (23). Seneca’dan 1900 yıl sonra da Nobel ödüllü bilim insanı Elie Metchnikoff, Seneca’ya benzer biçimde yaşlılığı, dejenerasyonla giden kronik bir hastalık olarak tanımlamıştır (24).

Yaşam döngüsünün başı ve sonu (çocukluk ve yaşlılık) ekonomik verimliliğin olmadığı yıllardır (17). Çocuklar ve yaşlılar bağımlı nüfus olarak tanımlanmaktadır. Toplumda orta yaşlardaki ekonomik açıdan aktif bireylerin ekonomiye katkı sunmayan çocukların ve yaşlıların ihtiyaçlarını karşıladığı kabul edilir. İşte bu noktada çocuklara ve yaşlılara bakış farklılaşır (17). Çocuklar geleceğe yönelik bir yatırım, bugün kendilerine verilen gelecekte geri ödeyecek bir grup olarak görülürken yaşlılar vefayı hak etmelerine rağmen bir yük, kaynak israfı gibi algılanabilmektedir (17).

Medyada, eğitimde, yönetimde, özel sektörde gençlik, dinamizm, üreticilik gibi değerler her zaman teşvik edilir (17). Yaşlılar ise hasta, güçsüz, zihinsel olarak yetersiz, çirkin ve cinsiyetsiz olarak görülürler (25). Tüm bu maruz kalım altında yaşayan bireylerdeki yaşlanma korkusu yaşlı bireylere yönelik olumsuz duygulara dönüşürken kendilerine yönelik de yaşlandıklarında öz güven kaybına yol açar (17).

2.4. Yaşlı Ayrımcılığı

Yaşlılık fikrinin henüz yaşanmamış bireylerde oluşturduğu olumsuz duyguların yaşlı bireylere yansıtılması yaşlı ayrımcılığını ortaya çıkarır. Yaş ayrımcılığı (yaşlı ayrımcılığı) (*age-ism*) terimi modern anlamda ilk kez 1969 yılında Robert Neil Butler tarafından “*Bir yaş grubunun diğer bir yaş grubuna yönelik ön yargıları*” şeklinde tanımlanmıştır (26). Butler, *The Gerontologist*’te yayımlanan yazısında Washington yakınlarındaki küçük bir yerleşim yerine kurulması planlanmış huzurevine halkın ne şekilde tepki gösterdiğinden, farklı yerlerden toplanan yaşlıları kasabalarında istemediklerinden, yaşlıların o binada “lüks” içinde yaşamayı hak etmediğini düşündüklerinden bahsetmiştir ve yaş temelli ayrımcılığın tıpkı sınıf ve renk ayrımı gibi Amerikan toplum yapısında her zaman var olduğunu belirtmiştir (26).

Leilani Doty, 1987 yılında yaş/yaşlı ayrımcılığını “*yaşlanma süreci ya da yaşlı insanlar hakkındaki olumsuz düşünce ya da inançlar*” şeklinde tanımlamıştır (27). Teorik olarak bu ayrımcılık herhangi bir yaş grubundaki insanlara yönelik olabilir ancak tipik olarak yaşlılara yönelik gerçekleştiğinden bu terim yaşlılar için kullanılır (27). Türkçe literatürde de yaşlı ayrımcılığı olarak kullanımı yaygındır.

Dünya Sağlık Örgütü yaşlı ayrımcılığını “*Bireyleri ya da grupları yaşları nedeniyle sistematik olarak etiketleme ve ayırma*” olarak tanımlar (28). Yaşlı ayrımcılığı birçok farklı şekilde kendini gösterebilir:

- Haksız davranışlar
- Ayrımcı uygulamalar
- Basmakalıp inançları devam ettiren kurumsal politikalar ve uygulamalar (28).

2.4.1. Yaşlı Ayrımcılığının Önemi

Yaş, ırk ve cinsiyetin aksine yaşayan her bireyin bir alt gruptan çıkıp diğer bir alt gruba dahil olabileceği bir sınıflandırmadır (29). Buna rağmen daha az dikkat çekmekte ve bilim dünyasında daha az araştırılmaktadır (29).

Yaşlı ayrımcılığı ailede, yakın çevrede, iş yerinde ve toplumun genelinde oldukça yaygın olan bir durumdur (30). Farklı sosyal, ekonomik ve kültürel koşullarda farklı şekillerde kendini gösterebilir; sıklıkla tanımlanamaz ve kabullenilir (30).

Esasen bir grubun (örneğin; yaşlı erişkinler) tüm üyelerinin aynı olduğu varsayımından köken alır (28). Tıpkı ırkçılık ve cinsiyetçilik gibi yaşlı ayrımcılığı da sosyal ve ekonomik bir amaca hizmet eder (28). Bu amaç; gruplar arasındaki eşitsizlikleri mazur göstermek ve devam ettirmektir (28).

Olumsuz tutumlar, tek bir sosyal ya da etnik grupla sınırlı değildir; farklı toplumlarda, geniş bir çerçevede kendini gösterir (28). Günümüzde yaşlı ayrımcılığı; cinsiyetçilik ve ırkçılıktan daha yaygın olabilir (28). Bu durumun hem yaşlı insanlar hem de toplumun geneli için ciddi sonuçları vardır (28).

Sonuç olarak yaşlı ayrımcılığı temel demokratik ve ahlaki kuralları ihlal etmektedir (31). Bireyler, içinde bulundukları grupların ırk, cinsiyet ve yaş gibi özelliklerine göre değil; kendi öz benlikleri ve erdemlerine göre değerlendirilmelidir (31). Temel kural oldukça açık olup; ön yargı ve ayrımcılık demokratik değildir ve yanlıştır (31).

2.4.2. Yaşlı Ayrımcılığının Sonuçları

Toplumda yaşlılar;

- Bağımlı ve bakıma muhtaç olarak algılanır,
- Muhatap alınmazlar ve çocuk muamelesi görürler,
- Sosyal yaşamdan dışlanırlar,
- Ekonomik, fiziksel, hatta cinsel açıdan suistimal edilebilirler (32).

Ayrımcılığa uğrayan bireyler bazen kendilerine yakıştırılan kalıpları ve etiketlemeleri içselleştirebilir ve normal olarak kabul edebilir (32). Irk ve cinsiyet ayrımcılığından tanıdığımız bu durum, yaşlı ayrımcılığında daha yaygındır. Bu içselleştirmenin sonucunda bu insanlar kendilerini “bağımlı”, “daha az birey” ve “daha az şey hak eden insanlar” olarak görebilirler (32).

2.4.2.1. Sağlık Üzerine Etkileri

Yaşlı ayrımcılığının yaşlı bireylerin sağlığı üzerinde zararlı etkileri vardır (28). Levy ve arkadaşları, yaşlanmayla ilgili öz algısı olumlu olan bireylerin olumsuz olanlardan 7,6 yıl daha uzun yaşadıklarını göstermiştir (33). Dünya Sağlık Örgütü’ne göre yaşlı ayrımcılığı kardiyovasküler strese, üretkenliğin ve öz yeterliliğin azalmasına yol açmaktadır (28). Bir araştırmada olumsuz basmakalıp tutum ve

davranışlara daha çok maruz kalan yaşlıların kardiyovasküler olay yaşama riski, daha az maruz kalanlardan anlamlı olarak yüksek bulunmuştur (34). Başka bir araştırmada, 65 yaşından büyük Afrika kökenli Amerikalılarda algılanan ayrımcılıktaki artışın yüksek diyastolik kan basıncı ile ilişkili olduğu saptanmıştır (35).

Birçok hastalık ve bozukluk normal yaşlanma sürecinin bir parçası olarak görülür ve geri dönüşsüz olduğuna inanılır (31). Oysa durum tümüyle böyle değildir ve bu inanış, gerçekte geri döndürülebilir durumlarda yaşlı bireylerin uygun tedavi almasının önünde bir engeldir (31). Yaşlanma sürecinin doğal etkileri abartılmakta ve egzersiz, beslenme, kişisel alışkanlıklar, psikososyal faktörler gibi düzenleyici unsurlar sıklıkla göz ardı edilmektedir (36).

Osteoporoz, geçmişte normal yaşlanma sürecinin bir parçası olarak görülmüştür (36). Ancak daha sonra yaşlanma ile ilişkili olan ve olmayan faktörlerden etkilendiği anlaşılmıştır (36). Kemik dansitesinin yaşla azalması durumu önlenabilir ve değiştirilebilir (36). 22 ile 73 yaş arası 732 fabrika işçisinde yapılan bir araştırmada yaş ile glikoz toleransı arasındaki ilişki; obezite derecesi, fiziksel aktivite ve diyabetojenik ilaç kullanımı değişkenlerine göre düzeltilindiğinde ilişkinin gücü düşmüştür (37). Yaş ile insülin yanıtı arasındaki anlamlı ilişki de ortadan kalkmıştır (37). Yani osteoporoz ve diyabet gibi hastalıkları yaşlanmanın normal sonucu gibi kabul etmek bir çeşit yaşlı ayrımcılığıdır ve yaşlı bireyleri bu hastalıklara karşı daha kırılgan hale getirmektedir.

Schaie ve Willis'in yaptığı 14 yıllık bir prospektif araştırmada yaşlı erişkinlerde de eğitimle davranış değişikliğinin mümkün olduğu ve bilişsel gerileme gözlenen grupta da bu gerilemenin geri dönüşsüz olmadığı gösterilmiştir (38). Hollanda'da yapılan bir çalışmada tanı konulmuş kronik hastalıkların sadece 5'te 1'i yaşa atfedilmiştir (39).

Palmore, toplum ruh sağlığı merkezlerinin koruyucu hizmetlerinin sadece çocuklara ve adolesanlara yönelik olduğunu ifade etmiştir (31). Bu durum, yaşlıların koruyucu sağlık hizmetlerine ulaşımının da sınırlı olduğunun bir göstergesidir.

Yaşlılık döneminde ortaya çıkan hastalıklarda yaşlılığın kendisinden çok diğer faktörler etkilidir. Yaşlı ayrımcılığı da bu faktörleri arttırmaktadır.

2.4.2.2. Sosyal Yaşam Üzerine Etkileri

Yaşlılar, hem toplum hem de kendi çocukları tarafından üretmeyen ve kaynakları sömüren bir grup olarak görülmektedir (40). Bunun yanında maddi durumu yerinde olanlar ise parasını özgürce kullanamamaktadır (17). Hal böyleyken bakıma muhtaç olan yaşlı bireylerin bakımlarının da ailesince yük olarak görülmesi, yaşlı bireylerin hayatını oldukça zorlaştıran bir durumdur (17).

Negatif tutumlar ve ön yargılar; yaşlı erişkinlerin en kırılgan olduğu sosyal bakım ortamlarında geniş bir yelpazede görülmektedir (28). Bu ön yargıların bir kısmı gözle görülebilen biyolojik gerilemeden, bir kısmı da demans gibi bozuklukların ortaya çıkardığı olumsuz imajdan kaynaklanır (28). Ayrıca bakım ihtiyacı olanlara sağlanan hizmetlerin uzun süreli ve zorlayıcı olduğu algısı, bu alanda çalışacak bakım personeli bulmayı zorlaştırmaktadır (28). Buna benzer şekilde sağlık çalışanları da yaşlıların kronik sorunlarıyla ilgilenmek yerine çocuklara ve genç erişkinlere sağlık hizmeti sunmayı tercih etmektedir (31). Sağlık hizmeti ve bakım sürecinde hizmet sunan ile alan arasındaki iletişimi de zedeleyen yaşlı ayrımcılığı, yaşlı bireylerin gençlere göre daha düşük kalitede kurumsal bakım almasına yol açmaktadır (41, 42).

2.4.2.3. Çalışma Yaşamı Üzerine Etkileri

Yaşlı ayrımcılığı, çalışma yaşamında belirgin biçimde mevcuttur. İşe alım, işe devam etme, kariyerinde ilerleme basamaklarının tümünde yaşlı bireyler gençlere göre dezavantajlı durumdadır.

Richardson ve arkadaşlarının çalışmasında; yaş dışında bütün özellikleri aynı olan kurgusal iş başvuruları yapılmış ve bu başvuruları cevaplayanların 48 yaşından daha büyükleri işe alma niyetleri anlamlı olarak daha düşük bulunmuştur (43).

Çin’de ve Kore’de yapılan araştırmalarda yaşlı çalışanların yaşlarından dolayı işten çıkarıldıkları ya da emekli olmaları için hem yöneticilerinden hem de çalışma arkadaşlarından baskı gördükleri ifade edilmiştir (44, 45). Bundan daha kötüsü, yaşlı bireylerin kendi algılarının da bu durumdan etkilenmesidir. Von Hippel ve arkadaşları, iş yerinde olumsuz tutumlarla karşı karşıya kalan yaşlıların istifa etmeye ya da emekli olmaya daha yatkın olduklarını göstermişlerdir (46). Benzer şekilde kendi yeteneklerini artık geliştiremeyeceklerine inanan yaşlı çalışanların emekli olmaları gerektiğine yönelik inanışları daha yüksektir (47).

Yeteneklerini geliştirme imkanı sunulmaması nedeniyle yaşı çalışanlar bu durumu kabullenmekte ve kendilerini geri plana çekmektedirler. Lazazzara ve arkadaşlarının çalışmasında saptanan; insan kaynakları profesyonellerinin 50 yaşından büyüklere mesleki yeteneklerini geliştirebilecekleri eğitimleri önermeye daha az yatkın oldukları gerçeği, yaşı çalışanlara fırsat sunulmadığının göstergesidir (48).

2.4.3. Yaşı Ayrımcılığının Ölçülmesi

Literatürde yaşı ayrımcılığının nitel olarak değerlendirildiği araştırmalar mevcuttur (49-53).

Falchikov tarafından yapılan bir araştırmada 28 ortaokul öğrencisinden oluşan bir sınıfta öğrencilerden genç bir erkek, genç bir kadın, yaşı bir erkek ve yaşı bir kadın çizimleri istenmiştir ve elde edilen resimler içerik analizi ile değerlendirilerek yorumlanmıştır (54). Carver ve de la Garza'nın araştırmasında katılımcılara kahramanı genç bir sürücü ya da yaşı bir sürücü olan otomobil kazası senaryoları verilmiştir (55). Bu kazaların sebepleri ile ilgili yapılan konuşmalarda yaşı sürücülerin daha çok fiziksel ve zihinsel yeterliliği sorgulanırken genç sürücülerin ise alkollü olabileceği yorumları ağırlıklıdır (55). Nitel ya da başka araştırma yöntemlerine ek olarak literatürde, yaşı ayrımcılığını nicel olarak ortaya koymakta kullanılabilecek ölçekler de bulunmaktadır.

1. Kogan'ın 1961 yılında üniversite öğrencilerinde geliştirdiği ölçek yaygın olarak kullanılır (56). Birçok dilde geçerlilik ve güvenilirlik çalışması yapılmış olan bu ölçek 17 pozitif ve 17 negatif ifadeden oluşmaktadır ve yaşı bireylere yönelik tutumları değerlendirmek amacıyla kullanılır (56).
2. The Aging Semantic Differential iki kutuplu sıfatlardan oluşan 7'li likert tipte 32 maddelik bir formdur (57). Katılımcı, yaşı bireyler için her bir maddede verilen 2 zıt sıfattan hangisinin ne kadar uygun olduğu konusunda 7 dereceli cevaplardan birini işaretler (57). Instrument-Ineffective Dimension, Autonomous-Dependent Dimension ve Personal Acceptability-Unacceptability Dimension olmak üzere 3 boyuttan oluşmaktadır (57).
3. The Aging Semantic Differential'e benzer başka bir form da 1987 yılında geliştirilmiştir. Birbirine zıt ikişer sıfattan oluşan 20 maddelik 7'li likert tipte

bir formdur (58). The Aging Semantic Differential ile benzer maddeleri olmakla birlikte farklı sıfatlar da içermektedir.

4. Children's Perceptions of Aging and Elderly Inventory; ilkokul öğrencileri üzerinde geliştirilmiş, 20 maddeden oluşan, 5'li likert tipte bir envanterdir (59). Katılımcılar her bir maddede yaşlı insanlarla ilgili verilen ifadelerle ne derece katıldıklarını işaretler, böylece katılımcıların yaşlı insanlara ilişkin algıları ölçülür (59).
5. Fraboni ve arkadaşlarınca 1990 yılında çeşitli meslekler, yaş, eğitim düzeyi ve sosyoekonomik durumdan katılımcılar üzerinde yaşlı ayrımcılığını ölçmek amacıyla geliştirilen Fraboni Yaşlı Ayrımcılığı Ölçeği 44 maddeden oluşur ve 3 faktörlü bir yapı gösterir; Antilocution, Discrimination ve Avoidance (60).
6. Anxiety about Ageing Scale, 1993 yılında Lasher ve Faulkender tarafından bütün yaş gruplarından erişkinler üzerinde geliştirilmiştir (61). Beşer maddelik 4 boyuttan oluşan ölçeğin boyutları; Fear of Old People, Psychological Concerns, Physical Appearance ve Fear of Loss'tur (61). Yaşlanmaya ilişkin endişeleri değerlendirmek üzere geliştirilmiş olan bu ölçeğin özellikle ilk boyutu (yaşlı insanlardan korkma), yaşlı bireylere yönelik tutumlara ve dolaylı olarak yaşlı ayrımcılığına ilişkin bilgi verebilir.
7. Palmore'un 2001 yılında 60 yaş ve üzeri bireylerde geliştirdiği 20 maddelik ölçek; yaşlı bireylerin her bir maddede ifade edilen ayrımcı davranışa maruz kalıp kalmadığını (0: hiç, 1: 1 kere, 2: 2 kere ya da daha fazla) sorgulamaktadır (62).
8. Cherry ve Palmore tarafından 2008 yılında geliştirilen Relating to Older People Evaluation, insanların günlük yaşamda gerçekleştirebileceği olumlu veya olumsuz ayrımcı davranışların ölçülmesinde kullanılır (63). 20 maddenin her birindeki davranışın ne sıklıkta (asla, ara sıra, sıklıkla) yapıldığını sorgulayan 3'lü likert tipte bir ölçektir (63).
9. Vefikuluçay Yılmaz ve Terzioğlu tarafından üniversite öğrencilerinde geliştirilen Yaşlı Ayrımcılığı Tutum Ölçeği (YATÖ) 23 maddeden oluşan 5'li likert tipte bir ölçektir (64). Yaşlının Yaşamını Sınırlama, Yaşlıya Yönelik Olumlu Ayrımcılık ve Yaşlıya Yönelik Olumsuz Ayrımcılık olmak üzere 3 alt

boyuttan oluşur (64). Öğrencilerin yaşlı ayrımcılığına ilişkin tutumlarının belirlenmesinde kullanılır (64).

Vefikuluçay Yılmaz ve Terzioğlu'nun geliştirdiği ölçek; diğerlerine göre daha yeni olmasının yanı sıra Türkiye'de ve Türkçe olarak geliştirildiğinden bizim evrenimize ve çalışmamıza daha uygun olacağı düşünülerek bu araştırmada tercih edilmiştir.

2.4.4. Yaşlı Ayrımcılığı ile Mücadele

Yaş tabanlı etiketlemeler; bireysel davranışların yanı sıra politikaları ve hatta araştırmaları bile etkiler (28). Bu etiketlemelerle mücadele etmek yaşlı bireylere yönelik halk sağlığı projelerinin merkezinde yer almalıdır (28). Cinsiyetçilik ve ırkçılık gibi diğer ayrımcılık çeşitleri ile mücadele tecrübeleri; bu tür tutumların değiştirilebileceğini göstermektedir (28).

Yaşlı ayrımcılığının üstesinden gelmek, bütün nesilleri göz önünde bulundurarak yeni bir yaşlanma anlayışı inşa etmeyi gerektirir (28). Bu anlayış; yaşlı insanları birer yük ya da sorumluluk olarak gösteren modası geçmiş kavramlara ya da gerçekçi olmayan varsayımlara dayandırılmaz (28). Bunun yerine ileri yaşta bireylerin sağlık durumları ve yaşam koşullarının çok geniş bir çeşitlilikte olabileceğini kabul etmek, bu çeşitliliğin altında genellikle hakkaniyetsizliklerin yattığının bilincinde olmak ve nelerin daha iyi yapılabileceği sorusuna açık olmak gerekir (28).

Yaşlı ayrımcılığı daha iyi anlaşılmalı, net bir biçimde tanımlanmalı ve böylece evrensel ve ortak bir çaba ile önlenmelidir (30). Yaşlı ayrımcılığının üstesinden gelebilmek için:

- ✚ Ayrımcı tutum ve davranışlara maruz kalınmasa dahi bunlara şahit olunan her türlü ortamda birey olarak ayrımcılığa karşı koymak
- ✚ Kamuoyu, siyaset, medya, işverenler ve hizmet sağlayanlar arasında iletişimi sağlayarak yaşlanma konusundaki genel bilinç ve anlayışı arttırmak
- ✚ Medyada yaşlanmayla ilgili daha tutarlı bir bakış oluşturmak (yaşlı bireylere karşı işlenen suçları sansasyonel bir şekilde haber yapmanın en aza indirilmesi gibi)

🌈 Yaş tabanlı ayrımcılığa karşı yasalar yapmak ve mevcut yasaları buna göre yeniden gözden geçirmek

gerekir (28, 30).

Yaş kuşaklarına yönelik ayrımcı dilden uzak durma konusunda eğitimde ve medyada bilinç kazandırılması gerekmektedir (32). Ders kitaplarında yaşlı bireyleri farklı rollerde, özellikle üretimin içinde resmetmek okul çağındaki çocukların algısına yönelik etkin bir uygulama olabilir (32). 2015 yapımı *Stajyer* filminde olduğu gibi yaşlıları etkin ve verimli rol modeller şeklinde betimlemek genç ve yaşlı algısını değiştirmeye yardımcı olabilir (32, 65).

3. MATERYAL ve METOD

3.1. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmada Süleyman Demirel Üniversitesi'nin fakültelerinde 2016-2017 eğitim-öğretim dönemi bahar yarıyılında öğrenim gören birinci öğretim son sınıf lisans öğrencilerinin yaşlı ayrımcılığına ilişkin tutumlarını ve bu tutumları etkileyen etmenleri belirlemek amaçlanmıştır.

3.2. Araştırmanın Tipi

Bu araştırma, kesitsel analitik tipte gözlemsel bir araştırmadır.

3.3. Araştırmanın Evreni

Bu araştırmanın evrenini Süleyman Demirel Üniversitesi'nin fakültelerinde 2016-2017 eğitim – öğretim yılı bahar yarıyılı için kayıt yenilemiş olan 1. öğretim son sınıf lisans öğrencileri oluşturmuştur.

Süleyman Demirel Üniversitesi Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı ile fakültelerin öğrenci işleri kayıtlarına göre 2016-2017 eğitim – öğretim yılı bahar yarıyılında kayıt yenilemiş ve devam eden 1. öğretim son sınıf lisans öğrencilerinin toplam sayısının 5 364 olduğu belirlenmiştir. Dolayısıyla araştırmanın evreni 5 364 öğrencidir.

3.4. Araştırmanın Örneği

Bu araştırmanın örnek büyüklüğü, ana yığın ortalamasının kestirilmesinde örnek büyüklüğü hesaplama formülü $n = \frac{\varepsilon^2 \cdot \sigma^2 \cdot N}{\varepsilon^2 \cdot \sigma^2 + d^2 \cdot (N-1)}$ kullanılarak belirlenmiştir (66).

Formülde:

- n; örnek büyüklüğü
- ε ; %95 güven aralığında çift yönlü test kritik değeri (1,96)
- σ ; önceki çalışmalarda bulunmuş olan en büyük standart sapma değeri [Araştırmanın bağımlı değişkeni YATÖ'yü kullanmış olan önceki çalışmalarda bulunan standart sapma değerleri küçükten büyüğe doğru 7,7; 8,0; 8,1; 8,3; 8,5; 8,6, 9,3 ve 9,7'dir (64, 67-73). Formülde standart sapma (σ), en büyük değer olan 9,7 olarak alınmıştır.]
- N: ana yığın büyüklüğü (5 364)
- d; kabul edilebilir örnekleme hatası (1 olarak kabul edilmiştir)

olarak alındığında sonuç n=339 bulunmuştur.

Örnek seçiminde küme örnekleme yöntemi kullanıldığından desen etkisi dikkate alınmıştır. Desen etkisi 2 kabul edilerek en küçük örnek büyüklüğü ($339 \times 2 = 678$) olarak hesaplanmıştır (74). Beklenen yanıt alamama oranı %20 olarak öngörülerek örnek büyüklüğü [$n = 678 / (1 - 0,20) = 847,5 \approx 848$] olacak şekilde düzeltilmiştir (74).

Örnek büyüklüğünün belirlenmesinin ardından çok aşamalı küme örnekleme yöntemi ile örnek seçimi yapılmıştır. Fakültelerin öğrenci sayısına göre tabakalama yapılmıştır. Her bir fakülteden ne kadar öğrencinin araştırmaya alınacağı, fakültelerin öğrenci sayısına göre belirlenmiştir. Hangi fakülteden hangi bölüm ya da bölümlerin örneğe dahil edileceği ise rastgele sayılar tablosu kullanılarak belirlenmiştir (66). Yapılan örnek seçimi sonucunda örnek büyüklüğü 894 olarak bulunmuştur.

Tablo 1’de her bir fakülteden örneğe dahil edilen bölüm ya da bölümler ile fakültenin evrendeki temsil yüzdesi ve örneğe seçilen bölüm ya da bölümlerin örnekteki temsil yüzdesi gösterilmiştir.

Tablo 1. Her bir fakülteden örneğe seçilen bölüm ya da bölümler ve temsil yüzdeleri

Fakülte	Öğrenci Sayısı	Örneğe Seçilen Bölüm/Bölümler	Öğrenci Sayısı	Evrendeki Yüzdesi	Örnekteki Yüzdesi
Tıp	164	E Grubu*	26	3,1	2,9
Diş Hekimliği	78	Ağız, Diş ve Çene Radyolojisi*	8	1,5	1,9
		Restoratif Diş Tedavisi*	9		
Mühendislik	1067	Gıda Mühendisliği	56	19,9	16,3
		Maden Mühendisliği	40		
		Çevre Mühendisliği	50		
Orman	139	Orman Endüstri Mühendisliği	30	2,6	3,3
İktisadi ve İdari Bilimler	989	İşletme	166	18,4	18,6
Eğitim	125	Fen Bilgisi Öğretmenliği	28	2,3	3,1
Mimarlık	199	Peyzaj Mimarlığı	36	3,7	4,0
Hukuk	247	5. 1/8’lik Kısım**	31	4,6	3,5
Sağlık Bilimleri	410	Ebelik	64	7,6	7,2
İlahiyat	254	İlköğretim DKAB Öğretmenliği	65	4,7	7,3
Spor Bilimleri	30	Boks***	5	0,6	0,6
Güzel Sanatlar	184	GTS Bölümü Tezhip Ana Sanat Dalı	25	3,4	2,8
Teknoloji	380	Enerji Sistemleri Mühendisliği	67	7,1	7,5
Fen – Edebiyat	735	Felsefe	63	13,7	13,3
		Coğrafya	56		
Ziraat	363	Tarımsal Yapılar ve Sulama	6	6,8	7,7
		Tarımsal Biyoteknoloji	35		
		Toprak Bilimi ve Bitki Besleme	28		
TOPLAM	5364		894	100,0	100,0

* Tıp Fakültesi ve Diş Hekimliği Fakültesinde staj grupları küme olarak kabul edilmiştir.

** Hukuk Fakültesinde öğrenci listesi 8’e bölünerek bu gruplar arasından 5. gruptaki öğrenciler örneğe seçilmiştir.

*** Spor Bilimleri Fakültesinde uzmanlık spor dalları küme olarak kabul edilmiştir.

DKAB: Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi

GTS: Geleneksel Türk Sanatları

3.5. Araştırmanın Etik Boyutu

Bu araştırmanın gerçekleştirilmesinde etik açıdan bir sakınca bulunmadığı Süleyman Demirel Üniversitesi Tıp Fakültesi Klinik Araştırmalar Etik Kurulu'nun 01.03.2017 tarihli toplantısının 43 numaralı kararı ile onaylanmıştır. Etik kurul karar örneği Ek-1'de yer almaktadır.

Araştırmanın gerçekleştirilmesi için gerekli idari izin Süleyman Demirel Üniversitesi Rektörlüğünden alınmıştır. Araştırmanın gerçekleştirilebileceğine dair 04.04.2017 tarih ve 70335962-302.08.01-E.61193 sayılı izin yazısı Ek-2'de yer almaktadır.

3.6. Araştırmada Kullanılan Değişkenler

Bu araştırmada kullanılmış olan bağımlı ve bağımsız değişkenler aşağıda tanımlanmıştır.

3.6.1. Bağımlı Değişkenler

Bu araştırmanın bağımlı değişkenleri:

- ✚ YATÖ toplam puanı
- ✚ YATÖ yaşlının yaşamını sınırlama alt boyut puanı
- ✚ YATÖ yaşlıya yönelik olumlu ayrımcılık alt boyut puanı
- ✚ YATÖ yaşlıya yönelik olumsuz ayrımcılık alt boyut puanı

Üniversite öğrencilerinin yaşlı ayrımcılığına yönelik tutumlarının belirlenmesi amacıyla Vefikuluçay Yılmaz ve Terzioğlu tarafından geliştirilen YATÖ, 23 maddeden ve 3 alt boyuttan oluşan 5'li likert tipte bir ölçektir (64). Ölçeğin alt boyutları:

- 1) Yaşlının Yaşamını Sınırlama: Toplumun yaşlı bireyin sosyal yaşamını sınırlamaya ilişkin inanç ve algılarıdır (1, 5, 12, 14, 17, 19, 21, 22, 23 nolu maddeler).
- 2) Yaşlıya Yönelik Olumlu Ayrımcılık: Toplumun yaşlı bireye yönelik olumlu inanç ve algılarıdır (2, 4, 6, 7, 8, 9, 13, 20 nolu maddeler).
- 3) Yaşlıya Yönelik Olumsuz Ayrımcılık: Toplumun yaşlı bireye yönelik olumsuz inanç ve algılarıdır (3, 10, 11, 15, 16, 18 nolu maddeler).

Ölçekteki bazı maddeler olumlu, bazı maddeler ise olumsuz ifadeler içermektedir.

- Olumlu tutum maddeleri: 2, 4, 6, 7, 8, 9, 13, 20, 23
- Olumsuz tutum maddeleri: 1, 3, 5, 10, 11, 12, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 21, 22

Araştırmada kullanılan YATÖ’de yaşlı bireylerle ilgili ifadelerin yer aldığı maddeler için “Kesinlikle Katılmıyorum”, “Katılmıyorum”, “Kararsızım”, “Katılıyorum” ve “Tamamen Katılıyorum” cevap seçenekleri bulunmaktadır. Öğrenciler yaşlı ayrımcılığına ilişkin olumlu tutum cümlelerine tamamen katılıyorsa “5” puan, katılıyorsa “4” puan, kararsızsa “3” puan, katılmıyorsa “2” puan, kesinlikle katılmıyorsa “1” puan alacak şekilde puanlanmıştır. Yaşlı ayrımcılığına ilişkin olumsuz tutum cümleleri ise; yukarıda belirtilen puanlamanın tam tersi olarak, öğrenciler tamamen katılıyorsa “1” puan, katılıyorsa “2” puan, kararsızsa “3” puan, katılmıyorsa “4” puan, kesinlikle katılmıyorsa “5” puan alacak şekilde puanlanmıştır.

YATÖ Toplam Puanı: Öğrencilerin ölçekten alabilecekleri en yüksek puan 115, en düşük puan ise 23’tür. Ölçeğin kesim noktası yoktur. Alınan puanın 115’e yakın olması öğrencinin yaşlı ayrımcılığına ilişkin olumlu tutuma sahip olduğunu, 23’e yakın olması öğrencinin yaşlı ayrımcılığına ilişkin olumsuz tutuma sahip olduğunu göstermektedir.

Yaşlının Yaşamını Sınırlama: YATÖ’nün “yaşlının yaşamını sınırlama” alt boyutundan alınabilecek en yüksek puan 45, en düşük puan ise 9’dur. Alınan puanın 45’e yakın olması öğrencinin yaşlının yaşamını sınırlama boyutuna ilişkin tutumunun olumlu olduğunu, 9’a yakın olması ise öğrencinin yaşlının yaşamını sınırlama boyutuna ilişkin tutumunun olumsuz olduğunu göstermektedir.

Yaşlıya Yönelik Olumlu Ayrımcılık: YATÖ’nün “yaşlıya yönelik olumlu ayrımcılık” alt boyutundan alınabilecek en yüksek puan 40, en düşük puan 8’dir. Alınan puanın 40’a yakın olması öğrencinin yaşlıya yönelik olumlu ayrımcılık boyutuna ilişkin olumlu tutuma sahip olduğunu, 8’e yakın olması, öğrencinin yaşlıya yönelik olumlu ayrımcılık boyutuna ilişkin olumsuz tutuma sahip olduğunu göstermektedir.

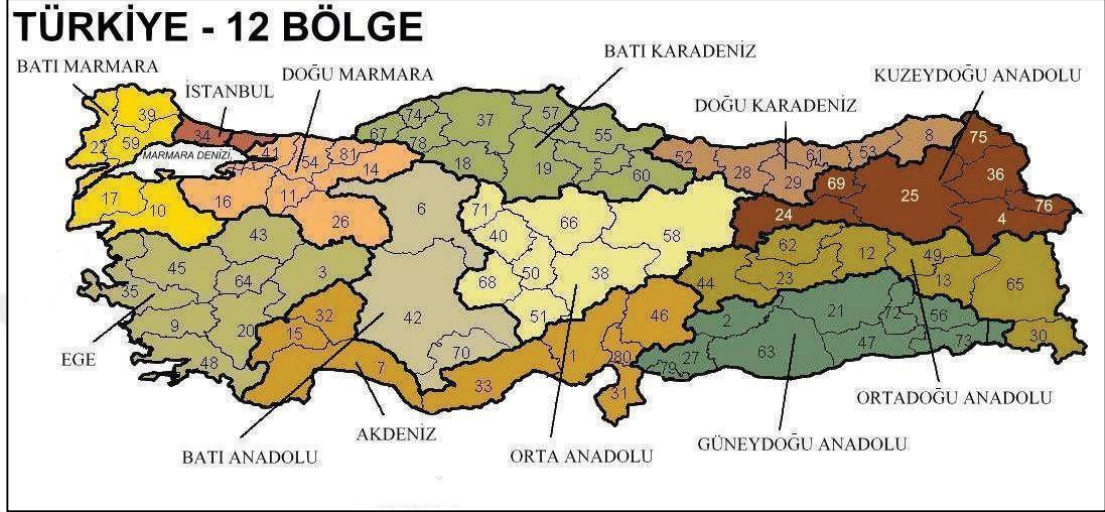
Yaşlıya Yönelik Olumsuz Ayrımcılık: YATÖ’nün “yaşlıya yönelik olumsuz ayrımcılık” alt boyutundan alınabilecek en yüksek puan 30, en düşük puan 6’dır. Alınan puanın 30’a yakın olması öğrencinin yaşlıya yönelik olumsuz ayrımcılık

boyutuna ilişkin tutumunun olumlu olduğunu, 6'ya yakın olması, öğrencinin yaşlıya yönelik olumsuz ayrımcılık boyutuna ilişkin tutumunun olumsuz olduğunu göstermektedir.

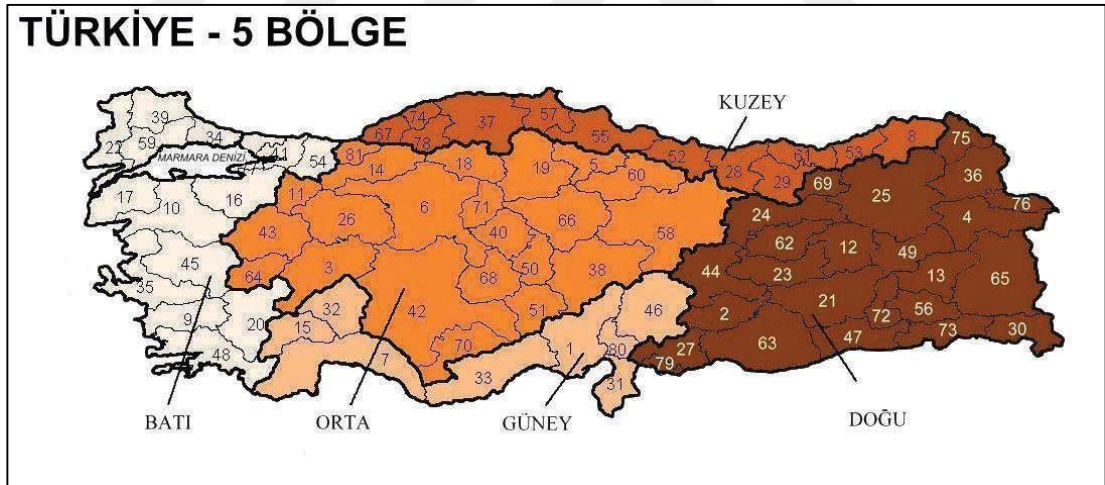
3.6.2. Bağımsız Değişkenler

- ❖ **Yaş:** Açık uçlu olarak sorgulandı.
- ❖ **Cinsiyet:** Kadın ve erkek olarak gruplandırıldı.
- ❖ **Medeni durum:** Bekar ve evli olarak gruplandırıldı.
- ❖ **Aile tipi:** Çekirdek aile, geniş aile ve diğer olarak gruplandırıldı. Diğer seçeneği için açık uçlu sorgulama yapıldı.
- ❖ **Anne ve babanın durumu:** İkisi de hayatta ve birlikte; ikisi de hayatta ve ayrı; anne hayatta, baba değil; baba hayatta, anne değil; ikisi de hayatta değil şeklinde sorgulandı. Analizlerde anne ve babası hayatta ve birlikte olanların dışındaki gruplar birleştirildi.
- ❖ **Anne ve babanın yaşı:** Açık uçlu olarak sorgulandı.
- ❖ **Anne ve babanın eğitim durumu:** Okuryazar değil, okuryazar, ilkokul mezunu, ortaokul mezunu, lise mezunu ve üniversite mezunu olarak gruplandırıldı.
- ❖ **Anne ve baba mesleği:** Açık uçlu sorgulama yapıldı. Ayrıca yaptıkları işteki durum ücretli/maaşlı ve kendi hesabına şeklinde; çalışma düzeni sürekli, geçici ve mevsimlik şeklinde; çalışılan iş kolu da kamu ve özel şeklinde toplandı. Bu bilgiler ışığında meslekler beyaz yakalı çalışan (mühendis, avukat, öğretmen, doktor vb.), mavi yakalı çalışan (işçi, şoför, bekçi, tezgahkar vb.) esnaf/zanaatkar ya da işveren (bakkal, manav vb. sahibi) ve işsiz ya da geçici işçi (mevsimlik işçi, dönemlik işçi vb.) şeklinde gruplandırıldı. Ayrıca anne mesleği sınıflamasına ev hanımı kategorisi de eklendi.
- ❖ **Kardeş sayısı:** Açık uçlu olarak sorgulandı. Analizlerde kardeşi olanlar ve olmayanlar karşılaştırıldıktan sonra kardeşi olanlar arasında da kardeş sayısının yaşlı ayrımcılığı tutumuna etkisi değerlendirildi.
- ❖ **Ekonomik durum algısı:** Çok kötü, kötü, orta, iyi ve çok iyi olarak toplandı. Analizlerde (çok kötü / kötü), (orta), (iyi / çok iyi) olmak üzere üç gruba ayrıldı.

- ❖ **Sınırları içinde en uzun süre yaşanan il:** Açık uçlu olarak sorgulandı. Sonrasında İstatistiki Bölge Birimleri Sınıflaması (İBBS) Düzey 1 ve TNSA 2013'te kullanılan bölge sınıflamasına göre gruplandırıldı (Şekil 3 ve Şekil 4) (75, 76). En uzun süre yurt dışında yaşamış olanlar için her bir grupta ayrı bir kategori oluşturuldu.

Şekil 3. İBBS-1 Sınıflamasına Göre Bölgeler

Şekil 4. TNSA-2013'te Kullanılan Sınıflamaya Göre Bölgeler

- ❖ **En uzun süre yaşanan yerleşim birimi:** Köy/kasaba, ilçe, il ve büyükşehir olarak gruplandırıldı.

❖ **Öğrenim görülmüş olan lisenin türü:** Kolej, imam-hatip, meslek, çok programlı, güzel sanatlar, spor, anadolu öğretmen, anadolu, sosyal bilimler, fen ve diğer liseler şeklinde gruplandırıldı. Diğer liseler seçeneği için açık uçlu sorgulama yapıldı. Alınan cevaplar

1. Genel ortaöğretim kurumları (kolej, güzel sanatlar, spor, anadolu öğretmen, anadolu, sosyal bilimler, fen ve genel liseler)
2. Mesleki ve teknik ortaöğretim kurumları (imam-hatip ve meslek liseleri)
3. Çok programlı liseler (her iki gruptan da programları barındırabilen liseler)

şeklinde kategorilendirilerek analiz edildi.

❖ **Öğrenim görülen bölüm:** Açık uçlu olarak sorgulandı. Fakülteler karşılaştırıldı.

❖ **Üniversitedeki öğrenci kulüplerine üyelik:** Hayır ve evet şeklinde gruplandırıldı. Evet seçeneği için hangi kulüplere üye olduğu açık uçlu olarak sorgulandı.

❖ **Isparta'da kalınan yer:** Aile, akrabalar, arkadaşlar, yalnız, özel yurt, devlet yurdu ve diğer şeklinde gruplandırıldı. Diğer seçeneği için açık uçlu sorgulama yapıldı. Analizlerde akrabalarıyla kalanlar ile arkadaşlarıyla kalanlar birleştirildi ve özel yurttaki kalanlar ile devlet yurdunda kalanlar birleştirildi. Sonuçta ailesi ile yaşayanlar; akraba ya da arkadaşları ile yaşayanlar; yalnız yaşayanlar ve yurttaki kalanlar olmak üzere dört grup karşılaştırıldı.

- ❖ **Büyükanne ve büyükbabaların hayatta olma durumu ve yaşadıkları yerler:** Her birinin hayatta olup olmadığı ve hayatta olanların kiminle yaşadığı sorgulandı. Yaşadıkları yerler kişinin kendi anne ve babası; akrabaları; huzurevi; eşinin yanı; yalnız ve diğer şeklinde gruplanarak diğer seçeneği için açık uçlu sorgulama yapıldı. Analizlerde büyükanne ve büyükbabalarından hiçbiri hayatta olmayanlar değerlendirmenin dışında tutuldu. Diğer öğrencilerden büyükanne ve büyükbabalarından en az biri huzurevinde ya da yalnız yaşayanlar bir grup haline getirildi. Öğrencilerden hayatta olan büyükanne ve büyükbabalarının tümü kendi çocuklarıyla, akrabalarıyla ya da eşiyle beraber yaşayanlar ise diğer grubu oluşturdu. Oluşan iki grubun yaşlı ayrımcılığı tutumu karşılaştırıldı.
- ❖ **Büyükanne ve/veya büyükbaba ile yaşama durumu:** Öğrencilerin büyükanne ve/veya büyükbabalarıyla aynı evde veya aynı il sınırları içinde yaşam boyu yaşayıp yaşamadıkları ve ne kadar süre yaşadıkları sorgulandı. Beraber yaşama süresi ile YATÖ puanları arasındaki ilişki değerlendirildi.
- ❖ **Yaşlı bir bireyle yaşama durumu:** Şu anda kendisi veya anne/babasıyla aynı evde yaşayan 65 yaşından büyük herhangi bir birey varlığı sorgulandı. Var ise bu bireyin kim olduğu açık uçlu olarak soruldu.
- ❖ **Büyükanne ve büyükbabaları ziyaret:** Öğrencilerin ne sıklıkta büyükanne ve büyükbaba ziyaretleri yaptığı sorgulandı. Cevap seçenekleri hayatta değil; hiç; yılda 1 ya da daha nadir; yılda 2-6; yılda 7-11; ayda 1-3; haftada 1 ya da daha sık şeklinde gruplandırıldı.
- ❖ **Bakıma ihtiyacı olan yaşlı akraba varlığı:** Öğrencinin bakıma ihtiyacı olan 65 yaşından büyük akrabası olup olmadığı sorgulandı. Var ise kim olduğu açık uçlu olarak soruldu.
- ❖ **Huzurevinde kalan tanıdık varlığı:** Öğrencilere huzurevi veya yaşlı bakımevinde kalan herhangi bir tanıdıkları olup olmadığı soruldu. Var ise bu kişinin kim olduğu açık uçlu olarak sorgulandı.
- ❖ **Huzurevi ziyareti:** Öğrencilerin yaşam boyu huzurevine gitme durumları hiç, 1-3 kez, 4-6 kez, 7-9 kez, 10 kez veya daha fazla şeklinde gruplanarak sorgulandı.

- ❖ **Yaşlandıktan sonra yaşamını sürdürecektir yer tercihi:** Öğrencilere anne ve babaları yaşlandığında nerede yaşamalarını tercih edecekleri ile kendileri yaşlandıklarında nerede yaşamayı tercih edecekleri ayrı ayrı soruldu. Cevap seçenekleri yalnız; eş ile; huzurevinde; akrabalarla; çocuklarla; akrabalar veya çocuklarının yakınında; diğer şeklinde gruplandırıldı. Diğer seçeneği için açık uçlu sorgulama yapıldı. Ayrıca her iki soruda işaretlenecek cevabın nedeni açık uçlu olarak sorgulandı. Analizlerde “Yalnız başına kendi evinde” ve “Huzurevi, yaşlı bakımevi vb. yaşlıların kaldığı kurumlarda” seçeneklerini işaretleyenler bir gruba, diğer seçenekleri işaretleyenler diğer gruba oluşturmuş ve bu iki grup karşılaştırılmıştır.
- ❖ **İş yaşamında yaş ayrımı:** Öğrencilere mesleklerini icra ederken yaşlı bireylere hizmet sunmak, genç bireylere hizmet sunmak ve böyle bir ayrım gözetmemek seçenekleri arasında hangisini tercih edecekleri soruldu.
- ❖ **Algılanan sosyal destek:** Öğrencilerin sosyal destek algısı Zimet ve arkadaşları tarafından geliştirilen; Eker ve Arkar tarafından 1995 yılında ilk kez Türkçe geçerlilik güvenilirlik çalışması yapılan; yine Eker ve arkadaşları tarafından 2001 yılında revize edilen “Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği’nin Gözden Geçirilmiş Formu” (MSPSS) ile ölçülmüştür (77-79). Toplam 12 maddeden oluşan ölçek “kesinlikle hayır” (1 puan) ile “kesinlikle evet” (7 puan) arasında değişen 7 dereceli (1-7 puan) Likert tipte bir ölçektir. Ölçeğin aile, özel bir insan ve arkadaş desteğini belirlemek üzere dörder maddeden oluşan üç alt ölçeği vardır. 3., 4., 8., ve 11. sorular aile alt ölçeğini; 1., 2., 5., ve 10. sorular özel bir insan alt ölçeğini; 6., 7., 9., ve 12. sorular arkadaş alt ölçeğini oluşturmaktadır. Ölçekte ters puanlanan soru bulunmamaktadır. Alt ölçeklerden alınabilecek en düşük puan 4, en yüksek puan 28’dir. Ölçeğin tamamından elde edilecek en düşük puan 12, en yüksek puan 84’tür. Ölçeğin kesim noktası yoktur. Alt ölçeklerden veya ölçeğin genelinden elde edilen puanın yüksek olması, algılanan sosyal desteğin yüksek olduğunu gösterir.

3.7. Veri Toplama Yöntemi ve Ulaşma Oranı

Araştırmanın verileri toplanmadan önce ön uygulama yapılmıştır. Son sınıf tıp öğrencilerinden oluşan, araştırmanın evreninde yer alan ancak örneğe dahil edilmemiş 30 kişilik bir grupta gerçekleştirilen ön uygulama sonucunda;

- 2. soruda cevap seçeneklerinde düzenlemeler yapılmış,
- 6. soruya “hayatta değiller” seçeneği eklenmiş,
- 10. ve 12. soruya “kendi evinde; akrabalar veya çocuklarının yakınında” seçeneği eklenmiş,
- Anne ve baba mesleğini sorguladığımız 25. sorudan “fiziksel emek – zihinsel emek” seçeneği çıkartılmış,
- Öğrenim görülmüş olan lise türünü sorguladığımız 29. sorunun 1. seçeneğine “kolejler” ifadesi eklenmiştir.

Ön uygulama sonucunda son şekline ulaşan soru formu Mart 2017 – Mayıs 2017 tarihleri arasında öğrencilerin dersliklerinde, laboratuvarlarında veya kantinlerinde gözlem altında veri toplama yöntemiyle uygulanmıştır. Soru formunun cevaplandırılması ortalama 15 dakika sürmüştür.

Derse gelmeme ve araştırmanın soru formunu doldurmayı kabul etmeme nedenleriyle örneğin tamamına ulaşamamıştır. Toplam 748 kişi soru formunu tam olarak doldurmuştur (ulaşma oranı %83,7).

3.8. Verilerin Değerlendirilmesi

Araştırma verileri, dijital ortamda *Statistical Package for Social Sciences (SPSS) version 22* yazılımı kullanılarak değerlendirilmiştir.

Tanımlayıcı verilerin sunumunda sayı, yüzde, ortalama, ortanca, standart sapma ile en küçük ve en büyük değerler kullanılmıştır.

Kıyaslamalarda kullanılacak testlere merkezi limit teoremi dikkate alınarak karar verilmiştir (80). Karşılaştırılan grupların her birinin büyüklüğü 30 ve üzerinde iken grupların dağılımının normal olduğu varsayılarak parametrik testler uygulanmış, en az bir grupta 30’un altında iken parametrik olmayan testler uygulanmıştır (80).

Grup karşılaştırmalarında analiz yöntemi olarak bağımsız gruplarda t testi, Mann-Whitney U testi, tek yönlü varyans analizi ve Kruskal-Wallis sıralamalı tek yönlü varyans analizi kullanılmıştır. Sürekli ve dereceli değişkenler arasındaki

ilişkinin incelenmesinde ise Pearson korelasyon analizi ve Spearman korelasyon analizi kullanılmıştır.

Her bir bağımlı değişken için tekli analizlerde anlamlı bulunan bağımsız değişkenler çoklu analize alınmış; YATÖ toplam puanı, yaşının yaşamını sınırlama alt boyut puanı, yaşlıya yönelik olumlu ayrımcılık alt boyut puanı ve yaşlıya yönelik olumsuz ayrımcılık alt boyut puanı için lineer regresyon modelleri oluşturulmuştur.

İstatistiksel anlamlılık için sınır olasılık değeri (p) 0,05 alınmış; $p < 0,05$ olduğunda sonuç, istatistiksel olarak anlamlı kabul edilmiştir.

3.9. Araştırmanın Zaman Çizelgesi

Konu seçimi, Temmuz – Aralık 2016 tarihleri arasında yapılmış; ön hazırlık ve izin işlemleri Ocak – Mart 2017 tarihlerinde tamamlanmıştır.

Mart 2017’de ön uygulama gerçekleştirildikten sonra veri toplama aşamasına geçilmiştir. Veri girişine veri toplama aşamasında başlanmış, Temmuz 2017’de tamamlanmıştır.

Verilerin analizi ve yazım Ağustos 2017’den itibaren eş zamanlı yürütülmüştür.

Araştırmanın zaman çizelgesi Tablo 2’de gösterilmiştir.

Tablo 2. Araştırmanın Zaman Çizelgesi

	2016						2017												2018								
	7	8	9	10	11	12	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	1	2	3	4	5	6	7	8	9
Konu Seçimi																											
Kaynak İnceleme																											
Ön Hazırlık ve İzinler																											
Ön Uygulama																											
Veri Toplama																											
Veri Girişi																											
Veri Analizi ve Yazım																											

3.10. Araştırmanın Güçlü Yanları ve Kısıtlılıkları

Bireylerin yaşlı ayrımcılığı tutumunu etkileyebilecek daha önce araştırılmamış birçok hipotez bu çalışmada incelenmiştir. Bu durum araştırmanın güçlü yanlarından biridir.

Araştırma kesitsel tipte planlanmış ve gerçekleştirilmiştir. Bu da neden – sonuç ilişkisinin zamansal yönünü değerlendirmede kısıtlılık oluşturmuş olabilir.

Araştırmanın sadece bir üniversitede yapılmış olması sonuçlarının topluma genellenebilmesini engellemiştir.

4. BULGULAR

4.1. Araştırma Grubunun Tanımlayıcı Özellikleri

4.1.1. Araştırma Grubunun Sosyodemografik Özellikleri

Araştırma grubundaki öğrencilerin yaş, kardeş sayısı, annesi hayatta olanların anne yaşı, babası hayatta olanların baba yaşı ortalamaları Tablo 3'te gösterilmektedir. Öğrencilerin yaş ortalaması $23,6 \pm 2,4$ 'tür, ortalama $2,0 \pm 1,9$ kardeşi vardır, annesi hayatta olanların anne yaşı ortalaması $48,6 \pm 5,8$ ve babası hayatta olanların baba yaşı ortalaması $52,6 \pm 5,8$ 'dir (Tablo 3).

Tablo 3. Araştırma Grubunun Yaş, Ebeveyn Yaşı ve Kardeş Sayısı Ortalamaları

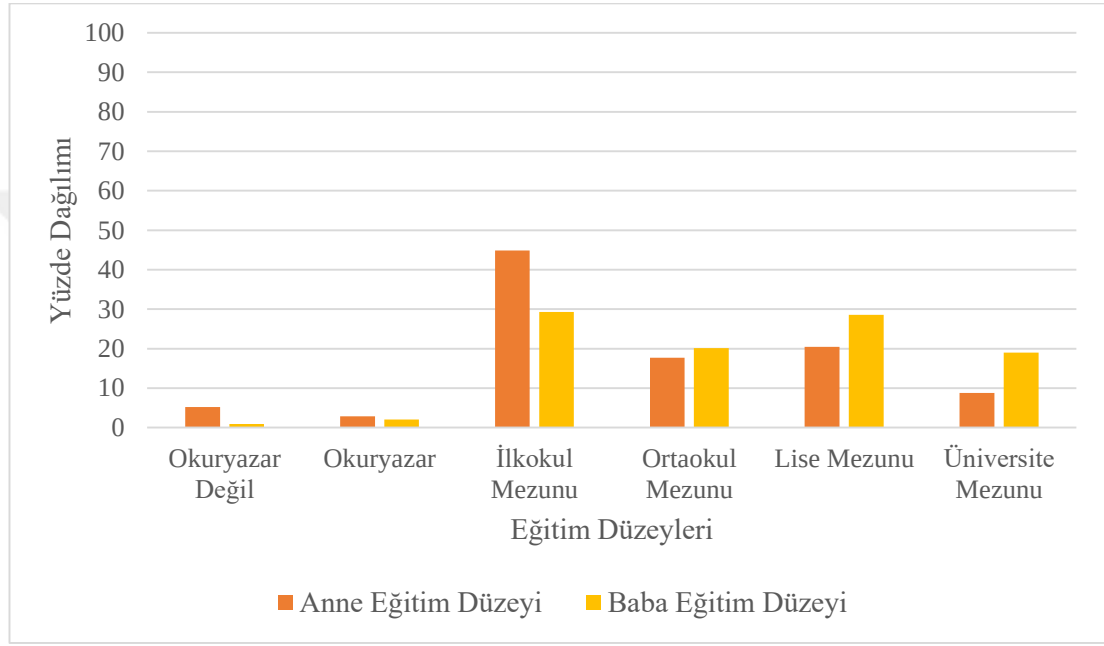
	Sayı	Ortalama	Standart Sapma
Yaş	748	23,6	2,4
Anne Yaşı	733	48,6	5,8
Baba Yaşı	704	52,6	5,8
Kardeş Sayısı	748	2,0	1,9

Araştırma grubundaki öğrencilerin kişisel ve aile ile ilgili özelliklerinin dağılımı Tablo 4'te gösterilmektedir. Grubun %62,6'sı kadın, %96,9'u bekar, %80,5'i çekirdek aileye sahip, %87,3'ünün annesi ile babası hayatta ve birlikte, %72,6'sının annesi ev hanımı, %33,8'inin babası mavi yakalı çalışandır ve %59,3'ü ekonomik durumunu orta olarak algılamaktadır (Tablo 4).

Tablo 4. Araştırma Grubundaki Öğrencilerin Kişisel ve Aile Özellikleri

		Sayı	Yüzde
Cinsiyet	Kadın	468	62,6
	Erkek	280	37,4
Medeni Durum	Bekar	725	96,9
	Evli	23	3,1
Aile Tipi	Çekirdek Aile	602	80,5
	Geniş Aile	146	19,5
Ebeveynlerin Durumu	İkisi de Hayatta ve Birlikte	653	87,3
	İkisi de Hayatta ama Ayrı	42	5,6
	Anne Hayatta, Baba Değil	38	5,1
	Baba Hayatta, Anne Değil	9	1,2
	İkisi de Hayatta Değil	6	0,8
Anne Mesleği	Ev Hanımı	543	72,6
	Beyaz Yakalı Çalışan	81	10,8
	Mavi Yakalı Çalışan	63	8,4
	Geçici İşçi ya da İşsiz	33	4,4
	Esnaf/Zanaatkar ya da İşveren	28	3,8
Baba Mesleği	Mavi Yakalı Çalışan	253	33,8
	Esnaf/Zanaatkar ya da İşveren	224	29,9
	Beyaz Yakalı Çalışan	198	26,5
	Geçici İşçi ya da İşsiz	73	9,8
Ekonomik Durum Algısı	Çok Kötü	3	0,4
	Kötü	20	2,7
	Orta	444	59,3
	İyi	261	34,9
	Çok İyi	20	2,7
TOPLAM		748	100,0

Araştırma grubunda annesi okuryazar olmayanlar 39 (%5,2), okuryazar olup okul bitirmemiş olanlar 22 (%2,9), ilkokul mezunu olanlar 336 (%44,9), ortaokul mezunu olanlar 132 (%17,7), lise mezunu olanlar 153 (%20,5), üniversite mezunu olanlar 66 (%8,8) kişidir (Şekil 5). Babası okuryazar olmayanlar 7 (%0,9), okuryazar olup okul bitirmemiş olanlar 16 (%2,1), ilkokul mezunu olanlar 219 (%29,3), ortaokul mezunu olanlar 150 (%20,1), lise mezunu olanlar 214 (%28,6), üniversite mezunu olanlar 142 (%19,0) kişidir (Şekil 5).

Şekil 5. Ebeveynlerin Eğitim Düzeyleri Dağılımı

Araştırma grubundaki öğrencilerin en uzun süre yaşadıkları yerlerin dağılımı incelendiğinde %14,0'ının Antalya'da, %12,4'ünün Isparta'da ve %5,5'inin İzmir'de yaşadığı saptanmıştır (Tablo 5). Ayrıca öğrencilerin %32,8'inin en uzun süre yaşadığı yerleşim yeri il merkezi, % 28,6'sının ise ilçe merkezidir (Tablo 5).

Tablo 5. Araştırma Grubundaki Öğrencilerin En Uzun Süre Yaşadıkları Yerlerin Dağılımı

		Sayı	Yüzde
En Uzun Süre Yaşanılan İl	Antalya	105	14,0
	Isparta	93	12,4
	İzmir	41	5,5
	Mersin	37	5,0
	Konya	37	5,0
	İstanbul	32	4,3
	Ankara	29	3,9
	Denizli	29	3,9
	Manisa	25	3,3
	Muğla	22	2,9
	Bursa	21	2,8
	Adana	19	2,5
	Afyon	19	2,5
	Aydın	16	2,1
	Burdur	16	2,1
	Uşak	11	1,5
	Gaziantep	10	1,3
	Balıkesir	9	1,2
	Diyarbakır	9	1,2
	Hatay	9	1,2
	Kayseri	9	1,2
	Kütahya	9	1,2
	Zonguldak	9	1,2
	Karaman	9	1,2
	Tekirdağ	7	0,9
	Şanlıurfa	6	0,8
	Van	6	0,8
	Aksaray	6	0,8
	Edirne	5	0,7
	Erzurum	5	0,7
	Eskişehir	5	0,7
	Kocaeli	5	0,7
	Kahramanmaraş	5	0,7
	Sakarya	5	0,7
	Diğer İller	62	8,3
	Yurtdışı	6	0,8
En Uzun Süre Yaşanılan Yerleşim Yeri	Köy/Kasaba	125	16,7
	İlçe Merkezi	214	28,6
	İl Merkezi	245	32,8
	Büyükşehir	164	21,9
TOPLAM		748	100,0

Araştırma grubunda yer alan öğrencilerin eğitim ile ilgili özelliklerinin dağılımı Tablo 6’da gösterilmiştir. Buna göre araştırma grubunun %41,1’i anadolu lisesi mezunudur, %19,3’ü İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi (İİBF) öğrencisidir, %59,6’sı üniversite yaşamı boyunca öğrenci kulüplerine üye olmamıştır ve %41,3’ü Isparta’da evde ya da apartta arkadaşlarıyla kalmaktadır (Tablo 6). Üye olunan öğrenci kulübü açık uçlu olarak sorgulanmıştır. Alınan cevaplar arasında en sık olanlar fotoğraf (23), Türkçe (20) ve proje araştırma, geliştirme ve uygulama toplulukları (18)’dir.

Tablo 6. Öğrencilerin Eğitim Özellikleri ile Isparta’da Kaldıkları Yerlerin Dağılımı

		Sayı	Yüzde
Mezun Olunan Lisenin Türü	Anadolu	307	41,1
	Düz	191	25,5
	Mesleki ve Teknik	123	16,5
	Çok Programlı	44	5,9
	Anadolu Öğretmen	24	3,2
	Özel / Özel Fen / Kolej	22	2,9
	İmam - Hatip	18	2,4
	Fen	7	0,9
	Güzel Sanatlar	5	0,7
	Sosyal Bilimler	4	0,5
	Spor	3	0,4
Öğrenim Görülen Fakülte	İİBF	144	19,3
	Mühendislik	121	16,2
	Fen – Edebiyat	100	13,4
	Sağlık Bilimleri	64	8,6
	Ziraat	63	8,4
	İlahiyat	42	5,6
	Mimarlık	34	4,5
	Hukuk	31	4,1
	Orman	28	3,7
	Eğitim	28	3,7
	Tıp	26	3,5
	Teknoloji	23	3,1
	Güzel Sanatlar	22	2,9
	Diş Hekimliği	17	2,3
	Spor Bilimleri	5	0,7
Üniversitedeki Öğrenci Kulüplerine Üye Olma Durumu	Üye Olmamış	446	59,6
	Üye Olmuş	302	40,4
Isparta’da Kalınan Yer	Evde/Apartta Arkadaşlarla	309	41,3
	Evde/Apartta Yalnız	203	27,2
	Devlet Yurdunda	93	12,4
	Aileyle	82	11,0
	Özel Yurtta	54	7,2
	Akrabalarla	7	0,9
TOPLAM		748	100,0

İİBF: İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi

4.1.2. Araştırma Grubunun MSPSS Puanları

Araştırma grubundaki öğrencilerin MSPSS toplam puanlarının ortalaması $66,5 \pm 14,7$, MSPSS aile alt ölçeği puan ortalaması $24,2 \pm 5,1$, MSPSS özel bir insan alt ölçeği puan ortalaması $20,3 \pm 8,4$, MSPSS arkadaş alt ölçeği puan ortalaması $22,0 \pm 6,0$ olarak bulunmuştur (Tablo 7).

Tablo 7. Araştırma Grubunun MSPSS Puanları

	Sayı	Ortanca	En Küçük Değer	En Büyük Değer	Ortalama	Standart Sapma
MSPSS Toplam Puanı	748	69,0	12,0	84,0	66,5	14,7
Aile	748	26,0	4,0	28,0	24,2	5,1
Özel Bir İnsan	748	24,0	4,0	28,0	20,3	8,4
Arkadaş	748	24,0	4,0	28,0	22,0	6,0

4.1.3. Araştırma Grubunun Ailelerindeki Yaşlılara Dair Çeşitli Özellikleri

Araştırma grubundaki öğrencilerden anneanesi hayatta olanların sayısının 487 (%65,1), dedesi (annesinin babası) hayatta olanların sayısının 322 (%43,0), babaanesi hayatta olanların sayısının 414 (%55,3), dedesi (babasının babası) hayatta olanların sayısının 215 (%28,7) olduğu görülmüştür. Hayatta olan büyükanne ve büyükbabaların tümünün en sık olarak eşleriyle kendi evlerinde yaşadıkları gözlenmiştir (Tablo 8).

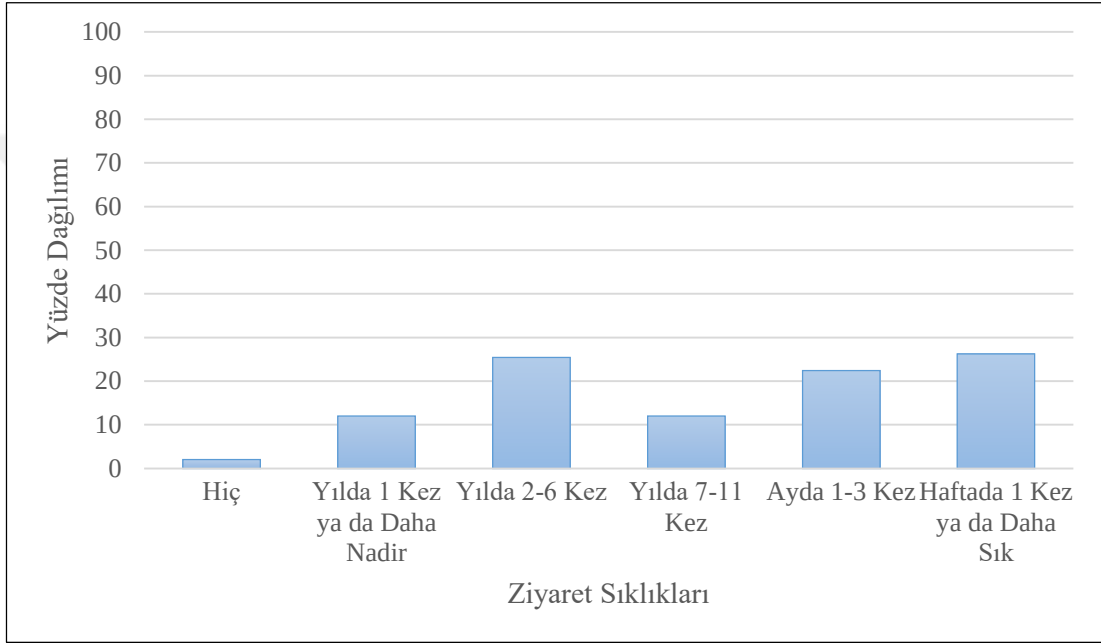
Tablo 8. Hayatta Olan Büyükanne ve Büyükbabaların Yaşadıkları Yerlere Göre Dağılımı

		Sayı	Yüzde
Anneanne	Eşyle Kendi Evinde	234	48,0
	Öğrencinin Akrabalarıyla	104	21,4
	Kendi Evinde Yalnız	103	21,2
	Öğrencinin Anne ve/veya Babasıyla	46	9,4
TOPLAM		487	100,0
Dede (Annenin Babası)	Eşyle Kendi Evinde	244	75,8
	Öğrencinin Akrabalarıyla	32	9,9
	Kendi Evinde Yalnız	30	9,3
	Öğrencinin Anne ve/veya Babasıyla	14	4,4
	Huzurevi veya Yaşlı Bakımevinde	2	0,6
TOPLAM		322	100,0
Babaanne	Eşyle Kendi Evinde	136	32,8
	Kendi Evinde Yalnız	115	27,8
	Öğrencinin Anne ve/veya Babasıyla	87	21,0
	Öğrencinin Akrabalarıyla	72	17,4
	Huzurevi veya Yaşlı Bakımevinde	4	1,0
TOPLAM		414	100,0
Dede (Babanın Babası)	Eşyle Kendi Evinde	136	63,2
	Öğrencinin Anne ve/veya Babasıyla	35	16,3
	Kendi Evinde Yalnız	25	11,6
	Öğrencinin Akrabalarıyla	18	8,4
	Huzurevi veya Yaşlı Bakımevinde	1	0,5
TOPLAM		215	100,0

Araştırma grubundaki öğrencilerden büyükanne ve/veya büyükbabaları ile daha önce aynı evde yaşadığını ifade eden 371 (%49,6) öğrencinin büyükanne ve/veya büyükbabaları ile aynı evde yaşama süresi ortalama $8,9 \pm 7,3$ yıldır. Büyükanne ve/veya büyükbabaları ile daha önce aynı şehirde yaşamış olan 638 (%85,3) öğrencinin büyükanne ve/veya büyükbabaları ile aynı şehirde yaşama süresi ortalama $17,9 \pm 7,2$ yıldır. Şu anda yaşlı bir kimse ile aynı evde yaşayan öğrencilerin sayısı ise 159 (%21,3) olarak bulunmuştur.

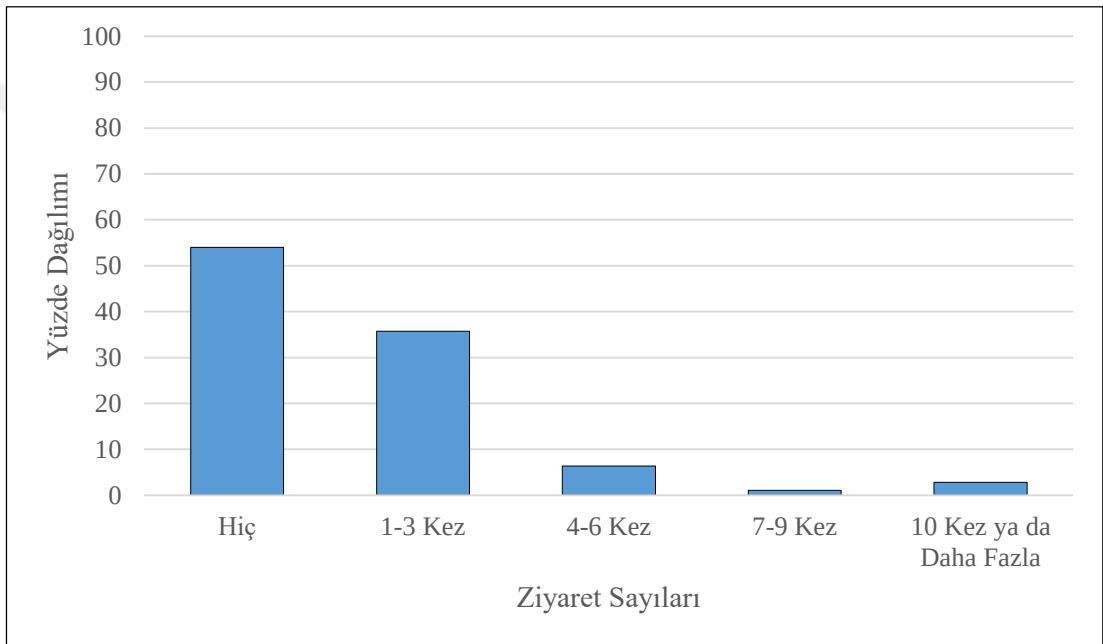
Araştırma grubundaki öğrencilere kendisiyle ya da ebeveynleriyle aynı evde yaşamayan büyükanne ve büyükbabalarını ne sıklıkta ziyaret ettikleri sorgulanmıştır.

Kendisiyle ya da ebeveynleriyle aynı evde yaşamayan büyükanne ve/veya büyükbabası olan 591 öğrencinin büyükanne ve/veya büyükbabalarını ziyaret sıklıklarının dağılımı Şekil 6'da gösterilmektedir. Buna göre büyükanne ve/veya büyükbabalarını hiç ziyaret etmeyenlerin sayısı 12 (%2,0), yılda 1 kez ya da daha nadir ziyaret edenlerin sayısı 71 (%12,0), yılda 2-6 kez ziyaret edenlerin sayısı 150 (%25,4), yılda 7-11 kez ziyaret edenlerin sayısı 71 (%12,0), ayda 1-3 kez ziyaret edenlerin 132 (%22,4), haftada 1 kez ya da daha sık ziyaret edenlerin sayısı 155 (%26,2) olarak bulunmuştur (Şekil 6).

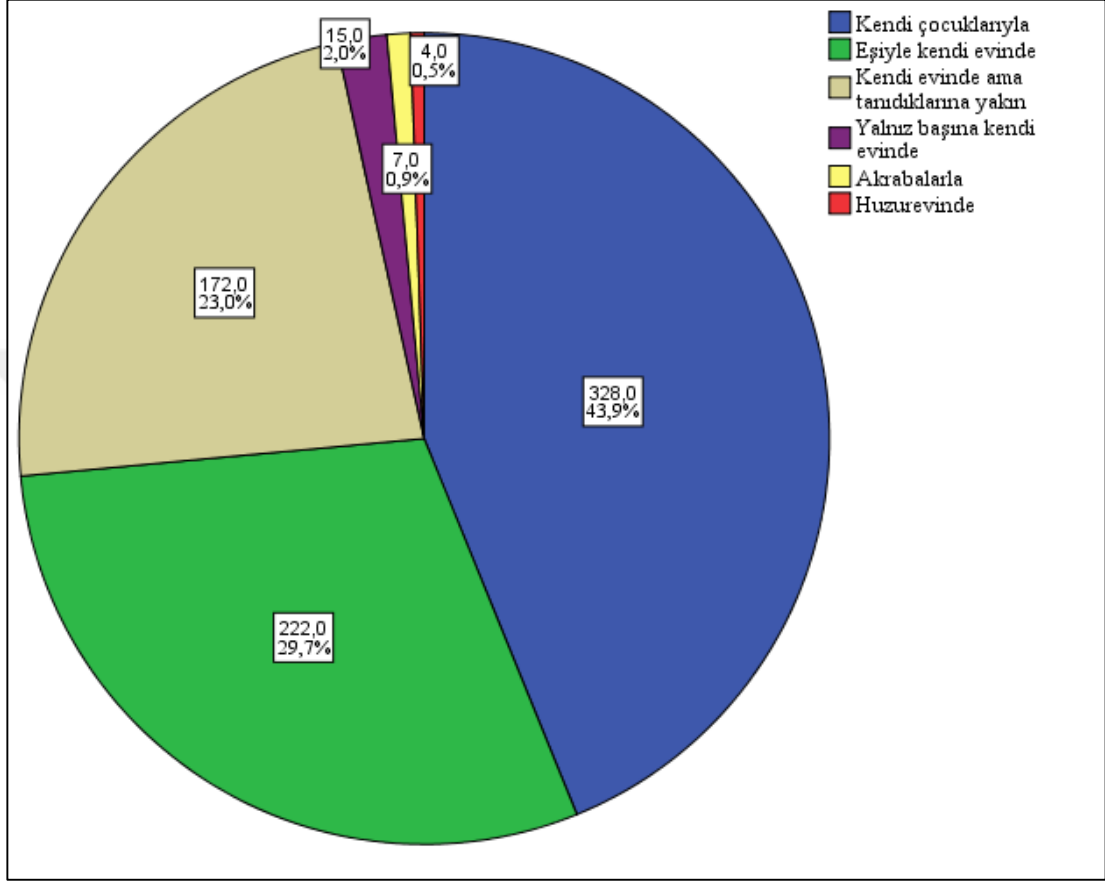
Şekil 6. Öğrencilerin Büyükanne ve Büyükbabalarını Ziyaret Etme Sıklıkları

Araştırma grubunda bakım ihtiyacı olan 65 yaşından büyük akrabası bulunan öğrencilerin sayısının 162 (%21,7), huzurevi veya yaşlı bakımevinde kalan herhangi bir tanıdığı olan öğrencilerin sayısının ise 20 (%2,7) olduğu görülmüştür. Öğrencilere daha önce herhangi bir sebeple huzurevi veya yaşlı bakımevini ziyarete gidip gitmedikleri sorulduğunda daha önce huzurevini hiç ziyaret etmemiş olanların sayısının 404 (%54,0), 1-3 kez ziyaret etmiş olanların sayısının 267 (%35,7), 4-6 kez ziyaret etmiş olanların sayısının 48 (%6,4), 7-9 kez ziyaret etmiş olanların sayısının 8 (%1,1), 10 kez ya da daha fazla ziyaret etmiş olanların sayısının ise 21 (%2,8) olduğu saptanmıştır (Şekil 7).

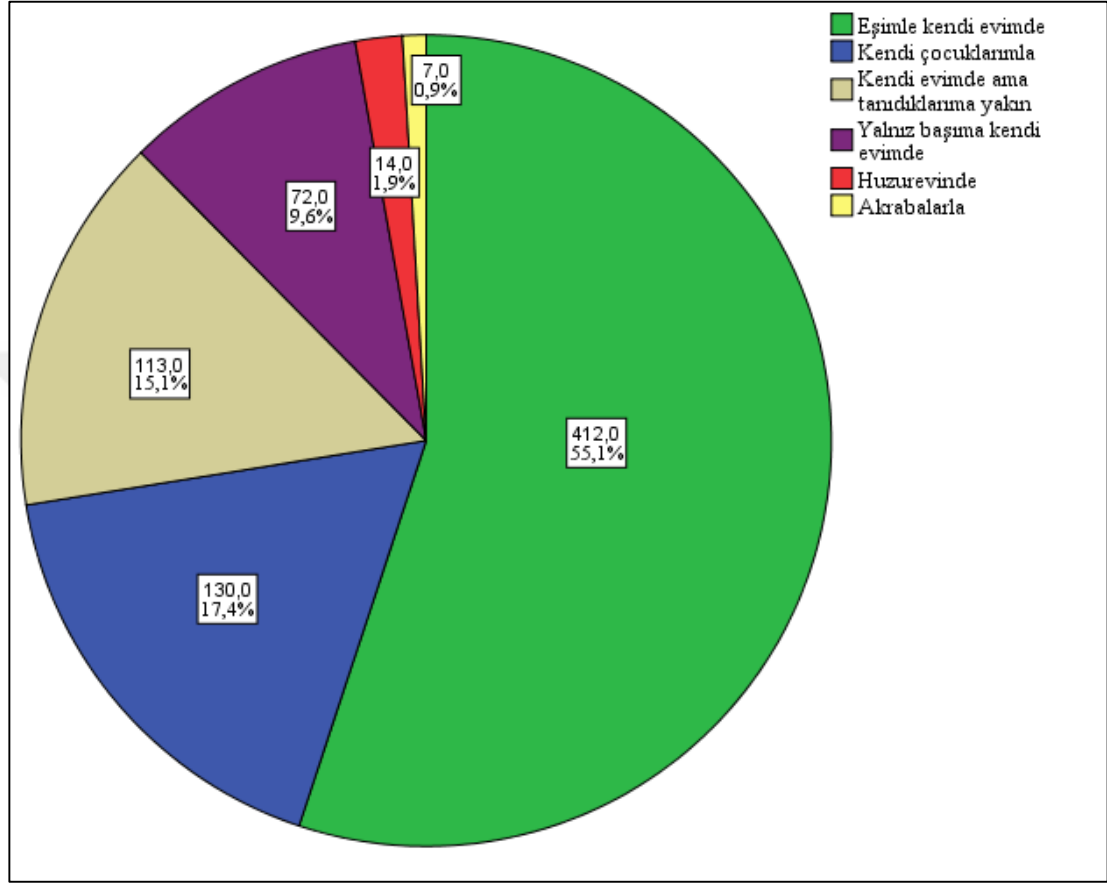
Şekil 7. Öğrencilerin Huzurevi veya Yaşlı Bakımevlerini Ziyaret Etme Sayıları

Araştırma grubundaki öğrencilerin “Kendi anne ve babanız yaşlandığında yaşamlarını nerede sürdürmelerini tercih edersiniz?” sorusuna verdikleri cevapların dağılımı Şekil 8’de gösterilmiştir. Öğrencilerin 328’i (%43,9) “Kendi çocuklarının yanında” seçeneğini işaretlemiştir.

Şekil 8. Öğrencilerin, Ebeveynleri Yaşlandığında Yaşamalarını Tercih Edecekleri Yer

Araştırma grubundaki öğrencilerin “Gelecekte siz yaşlandığınızda yaşamınızı nerede sürdürmeyi tercih edersiniz?” sorusuna verdikleri cevapların dağılımı Şekil 9’da gösterilmiştir. Öğrencilerin 412’si (%55,1) “Eşimle kendi evimde” seçeneğini işaretlemiştir.

Şekil 9. Öğrencilerin Yaşlandıklarında Yaşamayı Tercih Edecekleri Yer

Araştırma grubundaki öğrencilere meslek hayatlarında yaşlılara mı yoksa gençlere mi hizmet sunmayı tercih edecekleri sorulmuştur. Grubun 567’si (%75,8) ayırım gözetmeyeceğini, 116’sı (%15,5) gençlere hizmet sunmayı tercih edeceğini, 65’i (%8,7) yaşlılara hizmet sunmayı tercih edeceğini ifade etmiştir.

4.1.4. Araştırma Grubunun YATÖ Puanları

Araştırma grubundaki öğrencilerin YATÖ sorularına verdikleri yanıtların yüzdelik dağılımı Tablo 9’da gösterilmiştir.

Tablo 9. Öğrencilerin YATÖ Sorularına Verdikleri Yanıtların Yüzdelik Dağılımı

	KH	H	K	E	KE
1. Alt Boyut: Yaşının Yaşamını Sınırlama					
1 Yaşlıların yaşantısı eviyle sınırlı olmalıdır.	61,0	31,2	2,1	3,3	2,4
5 Yaşlıların dış görünüşleri iticidir.	63,2	28,6	4,2	1,5	2,5
12 Yaşlıların ev, araba, eşya, kıyafet almaları gereksizdir.	48,7	40,2	6,8	2,8	1,5
14 Eşlerini kaybeden yaşlılar tekrar evlenmemelidir.	28,2	33,3	28,5	6,0	4,0
17 Yaşlılar huzurevine yerleştirilmelidir.	50,3	34,5	11,2	2,1	1,9
19 Hastanede yaşlılar yerine öncelikle gençlere bakım verilmelidir.	55,7	31,2	5,5	3,7	3,9
21 Çalışma yaşamında, yaşlılara gençlerden daha düşük ücret ödenmelidir.	35,7	39,6	16,2	6,1	2,4
22 Yaşlılar poşetlerini ve paketlerini yardım almadan taşıyamazlar.	6,3	34,1	29,5	24,7	5,3
23 Yaşlıların bakımı aile bireyleri tarafından ekonomik yük olarak görülmemelidir.	3,7	2,3	4,3	34,0	55,7
2. Alt Boyut: Yaşlıya Yönelik Olumlu Ayrımcılık					
2 Yaşlılar gençlere göre daha sabırlıdır.	8,4	20,3	26,0	34,6	10,7
4 Sıra beklenmesi gereken yerlerde yaşlılara öncelik verilmelidir.	5,9	2,4	3,5	21,9	66,3
6 Gençler yaşlıların yaşam deneyimlerinden faydalanmalıdır.	2,7	1,7	7,5	40,2	47,9
7 Yaşlılar birlikte yaşadığı aile bireyleri tarafından önemsenmelidir.	3,2	1,5	2,0	27,7	65,6
8 Yaşlılar sevecendir.	1,8	2,8	22,3	29,3	33,8
9 Ailede kararlar alınırken yaşlıların görüşü alınmalıdır.	2,0	4,0	13,8	47,9	32,3
13 Yaşlılar gençlere göre daha hoşgörülüdür.	3,3	11,9	40,2	30,0	14,6
20 Ailede bütçe oluşturulurken yaşlıların da görüşü alınmalıdır.	2,1	9,4	18,4	52,7	17,4
3. Alt Boyut: Yaşlıya Yönelik Olumsuz Ayrımcılık					
3 Yaşlılar sürekli hasta olur.	5,1	38,6	24,7	28,2	3,4
10 Yaşlıların temel sorumluluğu ev ve mutfak işleri, torun bakımı gibi konularda çocuklarına yardımcı olmaktır.	17,1	44,0	18,3	14,8	5,8
11 İşe eleman alımında yaşlılar yerine gençler tercih edilmelidir.	4,3	8,9	25,3	35,2	26,3
15 Yaşlılar değişikliklere gençler gibi uyum sağlayamazlar.	5,4	15,2	25,8	42,2	11,4
16 Çalışma yaşamında bireyler arasındaki terfilerde gençlere öncelik verilmelidir.	4,4	13,9	25,1	34,1	22,5
18 Yaşlıların tek başına dışarı çıkmamaları gerekir.	16,6	32,5	30,4	17,6	2,9

KH: Kesinlikle Katılmıyorum, H: Katılmıyorum,
K: Kararsızım, E: Katılıyorum, KE: Tamamen Katılıyorum

Araştırma grubundaki öğrencilerin YATÖ toplam puanlarının ortalaması 86,1±8,7, yaşının yaşamını sınırlama alt boyutu ortalama puanı 37,1±4,3, yaşlıya yönelik olumlu ayrımcılık alt boyutu ortalama puanı 31,6±4,9, yaşlıya yönelik olumsuz ayrımcılık alt boyutu ortalama puanı 17,4±3,4 olarak bulunmuştur (Tablo 10).

Tablo 10. Araştırma Grubunun YATÖ Puanları

	Sayı	Ortanca	En Küçük Değer	En Büyük Değer	Ortalama	Standart Sapma
YATÖ Toplam Puanı	748	87,0	43,0	113,0	86,1	8,7
Sınırlama	748	37,0	14,0	45,0	37,1	4,3
Olumlu Ayrımcılık	748	32,0	8,0	40,0	31,6	4,9
Olumsuz Ayrımcılık	748	17,0	6,0	30,0	17,4	3,4

Araştırma grubunda yaşının yaşamını sınırlama alt boyut puanı ile yaşlıya yönelik olumlu ayrımcılık alt boyut puanı arasında pozitif yönlü, doğrusal, düşük düzeyde ve anlamlı bir ilişki saptanmıştır. Korelasyon katsayısı 0,364 ve $p<0,001$ 'dir. Yaşının yaşamını sınırlama alt boyut puanı ile yaşlıya yönelik olumsuz ayrımcılık alt boyut puanı arasında da aynı şekilde pozitif yönlü, doğrusal, düşük düzeyde ve anlamlı bir ilişki saptanmıştır. Korelasyon katsayısı 0,265 ve $p<0,001$ 'dir (Tablo 11).

Yaşlıya yönelik olumlu ayrımcılık alt boyut puanı ile yaşlıya yönelik olumsuz ayrımcılık alt boyut puanı arasında anlamlı bir ilişki saptanmamıştır (Tablo 11).

Tablo 11. YATÖ Alt Boyut Puanları Arasındaki Korelasyon

		Sınırlama	Olumlu Ayrımcılık	Olumsuz Ayrımcılık
Sınırlama	r	1	0,364	0,265
	p		<0,001	<0,001
Olumlu Ayrımcılık	r	0,364	1	-0,027
	p	<0,001		0,457
Olumsuz Ayrımcılık	r	0,265	-0,027	1
	p	<0,001	0,457	

r: Pearson korelasyon katsayısı

4.2. Sosyodemografik Özelliklerin YATÖ Puanları ile İlişkisi

4.2.1. Yaş

Yaş ile yaşının yaşamını sınırlama alt boyut puanı arasında negatif yönlü, doğrusal, çok düşük düzeyde ve anlamlı bir ilişki saptanmıştır. Korelasyon katsayısı -0,077 ve $p=0,035$ 'tir. Yaş ile YATÖ toplam puanı, yaşlıya yönelik olumlu ayrımcılık

alt boyut puanı ve yaşlıya yönelik olumsuz ayrımcılık alt boyut puanı arasında anlamlı bir ilişki saptanmamıştır (Tablo 12).

Tablo 12. YATÖ Puanlarının Yaş ile İlişkisi

		YATÖ Toplam Puanı	Sınırlama	Olumlu Ayrımcılık	Olumsuz Ayrımcılık
Yaş	r	0,006	-0,077	0,040	0,056
	p	0,866	0,035	0,280	0,127

r: Pearson korelasyon katsayısı

4.2.2. Cinsiyet

Kadınlarda yaşlının yaşamını sınırlama alt boyut puanı erkeklerden anlamlı olarak yüksektir. YATÖ toplam puanı ile yaşlıya yönelik olumlu ve olumsuz ayrımcılık alt boyut puanları açısından cinsiyet arasında bir farklılık gözlenmemiştir (Tablo 13).

Tablo 13. YATÖ Puanlarının Cinsiyet Değişkeni ile İlişkisi

	Sayı	Yüzde	YATÖ Toplam Puanı (Ort±SS)	Sınırlama (Ort±SS)	Olumlu Ayrımcılık (Ort±SS)	Olumsuz Ayrımcılık (Ort±SS)
Kadın	468	62,6	86,4±8,2	37,5±3,8	31,5±4,7	17,4±3,3
Erkek	280	37,4	85,6±9,5	36,4±5,0	31,7±5,3	17,5±3,5
p*			0,249	0,001	0,532	0,712
TOPLAM	748	100,0	86,1±8,7	37,1±4,3	31,6±4,9	17,4±3,4

* Bağımsız Gruplarda T Testi

Ort±SS: Ortalama ± Standart Sapma

4.2.3. Medeni Durum

Bekarların YATÖ toplam puanı ortancası ve yaşlının yaşamını sınırlama alt boyut puanı ortancası evlilerden anlamlı olarak yüksektir. Yaşlıya yönelik olumlu ve olumsuz ayrımcılık alt boyut puanları açısından bekar ve evli olanlar arasında bir farklılık gözlenmemiştir (Tablo 14).

Tablo 14. YATÖ Puanlarının Medeni Durum ile İlişkisi

	Sayı	Yüzde	YATÖ Toplam Puanı [Ortn(ÇAG)]	Sınırlama [Ortn(ÇAG)]	Olumlu Ayrımcılık [Ortn(ÇAG)]	Olumsuz Ayrımcılık [Ortn(ÇAG)]
Bekar	725	96,9	87,0 (11,0)	37,0 (5,0)	32,0 (6,0)	17,0 (5,0)
Evli	23	3,1	82,0 (12,0)	36,0 (5,0)	32,0 (6,0)	18,0 (4,0)
p*			0,017	0,012	0,267	0,701
TOPLAM	748	100,0	87,0 (11,8)	37,0 (5,0)	32,0 (6,0)	17,0 (5,0)

* Mann-Whitney U testi

Ortn(ÇAG): Ortanca (Çeyrekler Arası Genişlik)

4.2.4. Aile Tipi

Araştırmamızda çekirdek aile ya da geniş ailede yaşamanın yaşlı ayrımcılığı tutumunu etkilemediği gözlenmiştir (Tablo 15).

Tablo 15. YATÖ Puanlarının Aile Tipi ile İlişkisi

	Sayı	Yüzde	YATÖ Toplam Puanı (Ort±SS)	Sınırlama (Ort±SS)	Olumlu Ayrımcılık (Ort±SS)	Olumsuz Ayrımcılık (Ort±SS)
Çekirdek	602	80,5	86,0±8,6	37,1±4,2	31,5±5,0	17,4±3,4
Geniş	146	19,5	86,4±9,4	36,9±4,8	31,8±4,6	17,6±3,5
p*			0,683	0,592	0,495	0,460
TOPLAM	748	100,0	86,1±8,7	37,1±4,3	31,6±4,9	17,4±3,4

* Bağımsız Gruplarda T Testi

Ort±SS: Ortalama ± Standart Sapma

4.2.5. Ebeveynlerin Durumu

Ebeveynlerin durumuna göre YATÖ puanları incelendiğinde parçalanmış aile çocuklarının yaşının yaşamını sınırlama alt boyut puanı; ebeveynleri hayatta ve birlikte olanlara göre anlamlı olarak yüksek bulunmuştur. YATÖ toplam puanı ile yaşlıya yönelik olumlu ve olumsuz ayrımcılık alt boyut puanları açısından anlamlı farklılık gözlenmemiştir (Tablo 16).

Tablo 16. YATÖ Puanlarının Ebeveynlerin Durumu ile İlişkisi

	Sayı	Yüzde	YATÖ Toplam Puanı (Ort±SS)	Sınırlama (Ort±SS)	Olumlu Ayrımcılık (Ort±SS)	Olumsuz Ayrımcılık (Ort±SS)
Hayatta ve Birlikte	653	87,3	86,0±8,9	37,0±4,4	31,6±4,8	17,4±3,4
Parçalanmış Aile**	95	12,7	86,8±7,7	37,8±3,4	31,2±5,3	17,7±3,4
p*			0,419	0,025	0,451	0,405
TOPLAM	748	100,0	86,1±8,7	37,1±4,3	31,6±4,9	17,4±3,4

* Bağımsız Gruplarda T Testi

** Annesi, Babası ya da hem Annesi hem de Babası Hayatta Olmayanlar ile Annesi ile Babası Hayatta ama Ayrı Yaşayanlar Bu Gruba Dahil Edilmiştir.

Ort±SS: Ortalama ± Standart Sapma

4.2.6. Ebeveynlerin Yaşları

Araştırma grubunda annesi hayatta olan 733 öğrencinin annelerinin yaş ortalaması 48,6±5,8, babası hayatta olan 704 öğrencinin babalarının yaş ortalaması

52,6±5,8'dir. Yapılan korelasyon analizinde baba yaşı ile yaşlıya yönelik olumsuz ayrımcılık alt boyut puanı arasında pozitif yönlü, doğrusal, çok düşük düzeyde ve anlamlı bir ilişki saptanmıştır (Tablo 17).

Tablo 17. YATÖ Puanlarının Ebeveynlerin Yaşları ile İlişkisi

		YATÖ Toplam Puanı	Sınırlama	Olumlu Ayrımcılık	Olumsuz Ayrımcılık
Anne	r	0,021	0,005	0,010	0,032
Yaşı	p	0,579	0,882	0,796	0,391
Baba	r	0,006	-0,025	-0,019	0,075
Yaşı	p	0,868	0,504	0,619	0,047

r: Pearson korelasyon katsayısı

4.2.7. Ebeveynlerin Eğitim Düzeyleri

Araştırma grubundaki öğrencilerden anne eğitim düzeyi ilkököl ve altında olanların YATÖ toplam puanı ile yaşlıya yönelik olumlu ayrımcılık alt boyut puanı, anne eğitim düzeyi ortaokul ve üstü olan öğrencilerden anlamlı olarak yüksektir (Tablo 18).

Tablo 18. YATÖ Puanlarının Anne Eğitim Düzeyi ile İlişkisi

	Sayı	Yüzde	YATÖ Toplam Puanı (Ort±SS)	Sınırlama (Ort±SS)	Olumlu Ayrımcılık (Ort±SS)	Olumsuz Ayrımcılık (Ort±SS)
İlköğöl ve Altı	397	53,1	86,8±8,4	37,3±4,1	32,2±4,5	17,4±3,3
Ortaokul ve Üstü	351	46,9	85,2±9,1	36,9±4,4	30,9±5,2	17,5±3,5
p*			0,012	0,173	<0,001	0,752
TOPLAM	748	100,0	86,1±8,7	37,1±4,3	31,6±4,9	17,4±3,4

* Bağımsız Gruplarda T Testi

Ort±SS: Ortalama ± Standart Sapma

Araştırma grubundaki öğrencilerden baba eğitim düzeyi ilkököl ve altında olanların olumlu ayrımcılık alt boyut puanı, ortaokul ve üstünde olanlardan anlamlı olarak yüksektir (Tablo 19).

Tablo 19. YATÖ Puanlarının Baba Eğitim Düzeyi ile İlişkisi

	Sayı	Yüzde	YATÖ Toplam Puanı (Ort±SS)	Sınırlama (Ort±SS)	Olumlu Ayrımcılık (Ort±SS)	Olumsuz Ayrımcılık (Ort±SS)
İlköğöl ve Altı	242	32,4	86,6±7,8	37,0±4,0	32,3±4,5	17,3±3,4
Ortaokul ve Üstü	506	67,6	85,9±9,1	37,1±4,4	31,2±5,1	17,5±3,4
p*			0,268	0,652	0,004	0,369
TOPLAM	748	100,0	86,1±8,7	37,1±4,3	31,6±4,9	17,4±3,4

* Bağımsız Gruplarda T Testi

Ort±SS: Ortalama ± Standart Sapma

4.2.8. Ebeveynlerin Meslekleri

4.2.8.1. Anne Mesleği

Araştırma grubunda anne mesleğinin YATÖ toplam puanı, yaşlının yaşamını sınırlama alt boyut puanı ve yaşlıya yönelik olumsuz ayrımcılık alt boyut puanını anlamlı olarak etkilemediği; yaşlıya yönelik olumlu ayrımcılık alt boyut puanını ise anlamlı olarak etkilediği gözlenmiştir (Tablo 20). Bununla birlikte post hoc grup karşılaştırmalarında gruplar arasında anlamlı bir farklılık gözlenmemiştir.

Tablo 20. YATÖ Puanlarının Anne Mesleği ile İlişkisi

	Sayı	Yüzde	YATÖ Toplam Puanı [Ortn(ÇAG)]	Sınırlama [Ortn(ÇAG)]	Olumlu Ayrımcılık [Ortn(ÇAG)]	Olumsuz Ayrımcılık [Ortn(ÇAG)]
Ev Hanımı	543	72,6	87,0 (12,0)	37,0 (5,0)	32,0 (6,0)	17,0 (5,0)
Beyaz Yakalı Çalışan	81	10,8	87,0 (11,0)	37,0 (6,0)	31,0 (5,5)	18,0 (5,0)
Mavi Yakalı Çalışan	63	8,4	87,0 (8,0)	37,0 (5,0)	31,0 (7,0)	18,0 (5,0)
Geçici İşçi ya da İşsiz	33	4,4	86,0 (10,5)	36,0 (5,0)	32,0 (3,0)	18,0 (5,0)
Esnaf/Zanaatkar ya da İşveren	28	3,8	89,0 (6,8)	38,5 (6,5)	32,0 (3,0)	17,5 (4,8)
p*			0,601	0,201	0,041	0,203
TOPLAM	748	100,0	87,0 (11,8)	37,0 (5,0)	32,0 (6,0)	17,0 (5,0)

* Kruskal-Wallis Sıralamalı Tek Yönlü Varyans Analizi

Ortn(ÇAG): Ortanca (Çeyrekler Arası Genişlik)

4.2.8.2. Baba Mesleği

Araştırma grubunda baba mesleğinin YATÖ puanlarını anlamlı olarak etkilemediği gözlenmiştir (Tablo 21).

Tablo 21. YATÖ Puanlarının Baba Mesleği ile İlişkisi

	Sayı	Yüzde	YATÖ Toplam Puanı (Ort±SS)	Sınırlama (Ort±SS)	Olumlu Ayrımcılık (Ort±SS)	Olumsuz Ayrımcılık (Ort±SS)
Mavi Yakalı Çalışan	253	33,8	86,6±8,8	37,2±4,4	32,0±4,6	17,4±3,7
Esnaf/Zanaatkar ya da İşveren	224	29,9	86,4±8,7	37,0±4,4	31,8±4,9	17,6±3,5
Beyaz Yakalı Çalışan	198	26,5	85,7±8,9	37,1±4,3	31,0±5,3	17,6±3,0
Geçici İşçi ya da İşsiz	73	9,8	84,6±7,5	36,8±3,4	31,2±4,7	16,6±3,2
p*			0,335	0,890	0,127	0,121
TOPLAM	748	100,0	86,1±8,7	37,1±4,3	31,6±4,9	17,4±3,4

* Tek Yönlü Varyans Analizi

Ort±SS: Ortalama ± Standart Sapma

4.2.9. Kardeş Varlığı ve Sayısı

Araştırma grubunda kardeş varlığının YATÖ puanlarını anlamlı olarak etkilemediği gözlenmiştir (Tablo 22).

Tablo 22. YATÖ Puanlarının Kardeş Varlığı ile İlişkisi

	Sayı	Yüzde	YATÖ Toplam Puanı (Ort±SS)	Sınırlama (Ort±SS)	Olumlu Ayrımcılık (Ort±SS)	Olumsuz Ayrımcılık (Ort±SS)
Kardeşi Var	698	93,3	85,9±8,7	37,0±4,3	31,5±4,8	17,4±3,4
Tek Çocuk	50	6,7	88,1±8,3	37,8±3,9	32,4±5,8	17,9±3,6
p*			0,089	0,207	0,226	0,306
TOPLAM	748	100,0	86,1±8,7	37,1±4,3	31,6±4,9	17,4±3,4

* Bağımsız Gruplarda T Testi

Ort±SS: Ortalama ± Standart Sapma

Araştırma grubunda kardeşi olan 698 öğrencinin ortalama 2,2±1,9 kardeşi vardır ve kardeş sayısı ile YATÖ puanları arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır (Tablo 23).

Tablo 23. YATÖ Puanlarının Kardeş Sayısı ile İlişkisi

	YATÖ Toplam Puanı	Sınırlama	Olumlu Ayrımcılık	Olumsuz Ayrımcılık
Kardeş r	0,007	-0,006	0,054	-0,052
Sayı p	0,857	0,880	0,156	0,172

r: Pearson korelasyon katsayısı

4.2.10. Ekonomik Durum Algısı

Ekonomik durum algısı ile YATÖ puanları arasında anlamlı bir ilişki saptanmamıştır (Tablo 24).

Tablo 24. YATÖ Puanlarının Ekonomik Durum Algısı ile İlişkisi

	Sayı	Yüzde	YATÖ Toplam Puanı (Ort±SS)	Sınırlama (Ort±SS)	Olumlu Ayrımcılık (Ort±SS)	Olumsuz Ayrımcılık (Ort±SS)
Kötü ve Orta	467	62,4	85,9±8,8	37,0±4,3	31,4±5,1	17,5±3,4
İyi	281	37,6	86,4±8,6	37,2±4,3	31,9±4,6	17,3±3,4
p*			0,409	0,480	0,120	0,312
TOPLAM	748	100,0	86,1±8,7	37,1±4,3	31,6±4,9	17,4±3,4

* Bağımsız Gruplarda T Testi

Ort±SS: Ortalama ± Standart Sapma

4.2.11. En Uzun Süre Yaşanılan Yer

Araştırma grubunda yer alan öğrencilerin en uzun süre yaşadıkları iller İBBS-1'e göre gruplandırıldığında, öğrencilerden %60'ından fazlasının en uzun süre yaşadığı yerin Akdeniz ve Ege Bölgeleri olduğu görülmüştür. En uzun süre yaşanılan yer ile YATÖ puanları arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır (Tablo 25).

Tablo 25. YATÖ Puanlarının En Uzun Süre Yaşanılan Yer ile İlişkisi

	Sayı	Yüzde	YATÖ Toplam Puanı [Ortn(ÇAG)]	Sınırlama [Ortn(ÇAG)]	Olumlu Ayrımcılık [Ortn(ÇAG)]	Olumsuz Ayrımcılık [Ortn(ÇAG)]
Akdeniz	285	38,1	87,0 (11,0)	37,0 (5,0)	32,0 (6,0)	17,0 (5,0)
Ege	172	23,0	86,0 (10,5)	38,0 (5,0)	32,0 (6,0)	18,0 (4,0)
Batı Anadolu	75	10,0	87,0 (14,0)	37,0 (5,0)	32,0 (7,0)	18,0 (5,0)
Doğu Marmara	40	5,4	87,0 (13,5)	37,0 (6,0)	32,0 (6,0)	17,0 (5,0)
Güneydoğu Anadolu	34	4,6	86,0 (16,0)	37,0 (7,3)	33,0 (6,3)	16,5 (5,5)
İstanbul	32	4,3	86,5 (13,0)	37,5 (5,0)	32,0 (6,8)	18,0 (5,5)
Batı Marmara	25	3,3	87,0 (9,5)	37,0 (5,5)	32,0 (10,0)	16,0 (4,0)
Orta Anadolu	25	3,3	88,0 (12,0)	38,0 (6,0)	32,0 (5,0)	19,0 (5,5)
Batı Karadeniz	22	2,9	87,0 (9,0)	37,0 (6,0)	32,0 (6,3)	16,5 (5,3)
Kuzeydoğu Anadolu	12	1,6	81,0 (9,0)	35,5 (5,3)	31,0 (4,8)	15,5 (2,5)
Ortadoğu Anadolu	12	1,6	89,5 (15,0)	38,0 (11,0)	34,0 (5,8)	17,5 (4,5)
Doğu Karadeniz	8	1,1	84,5 (12,3)	37,5 (7,0)	33,0 (10,0)	16,0 (4,8)
Yurt dışı	6	0,8	89,0 (7,3)	39,0 (6,0)	33,0 (4,8)	16,0 (4,5)
p*			0,650	0,915	0,750	0,420
TOPLAM	748	100,0	87,0 (11,8)	37,0 (5,0)	32,0 (6,0)	17,0 (5,0)

* Kruskal-Wallis Sıralamalı Tek Yönlü Varyans Analizi

Ortn(ÇAG): Ortanca (Çeyrekler Arası Genişlik)

Araştırma grubunda yer alan öğrencilerin en uzun süre yaşadıkları iller TNSA 2013'te kullanılan sınıflamaya göre gruplandırıldığında, en uzun süre yaşanan bölge ile YATÖ puanları arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır (Tablo 26).

Tablo 26. YATÖ Puanlarının En Uzun Süre Yaşanılan Bölge ile İlişkisi

	Sayı	Yüzde	YATÖ Toplam Puanı [Ortn(ÇAG)]	Sınırlama [Ortn(ÇAG)]	Olumlu Ayrımcılık [Ortn(ÇAG)]	Olumsuz Ayrımcılık [Ortn(ÇAG)]
Güney	285	38,1	87,0 (11,0)	37,0 (5,0)	32,0 (6,0)	17,0 (5,0)
Batı	222	29,7	86,0 (11,0)	37,0 (6,0)	32,0 (6,3)	18,0 (5,0)
Orta	153	20,5	87,0 (12,0)	38,0 (6,0)	32,0 (6,5)	18,0 (5,0)
Doğu	58	7,7	85,0 (13,3)	37,0 (7,3)	32,5 (6,0)	16,0 (5,0)
Kuzey	24	3,2	84,5 (9,5)	37,0 (4,0)	30,5 (7,0)	16,5 (5,0)
Yurt dışı	6	0,8	89,0 (7,3)	39,0 (6,0)	33,0 (4,8)	16,0 (4,5)
p*			0,429	0,650	0,430	0,549
TOPLAM	748	100,0	87,0 (11,8)	37,0 (5,0)	32,0 (6,0)	17,0 (5,0)

* Kruskal-Wallis Sıralamalı Tek Yönlü Varyans Analizi

Ortn(ÇAG): Ortanca (Çeyrekler Arası Genişlik)

4.2.12. En Uzun Süre Yaşanılan Yerleşim Birimi

Araştırma grubunda en uzun süre yaşanan yerleşim biriminin köy/kasaba, ilçe merkezi, il merkezi ya da büyükşehir olmasının YATÖ puanlarını anlamlı olarak etkilemediği gözlenmiştir (Tablo 27).

Tablo 27. YATÖ Puanlarının En Uzun Süre Yaşanılan Yerleşim Birimi ile İlişkisi

	Sayı	Yüzde	YATÖ Toplam Puanı (Ort±SS)	Sınırlama (Ort±SS)	Olumlu Ayrımcılık (Ort±SS)	Olumsuz Ayrımcılık (Ort±SS)
Köy/Kasaba	125	16,7	86,7±8,5	37,0±4,4	32,2±4,6	17,4±3,1
İlçe Merkezi	214	28,6	85,9±8,5	37,3±3,9	31,2±4,8	17,5±3,3
İl Merkezi	245	32,8	86,1±9,1	37,1±4,7	31,6±5,1	17,5±3,4
Büyükşehir	164	21,9	85,9±8,8	36,9±4,2	31,6±5,0	17,3±3,8
p*			0,867	0,805	0,283	0,973
TOPLAM	748	100,0	86,1±8,7	37,1±4,3	31,6±4,9	17,4±3,4

* Tek Yönlü Varyans Analizi

Ort±SS: Ortalama ± Standart Sapma

4.2.13. Lise Türü

Mesleki ve teknik liselerde öğrenim görmüş olanların YATÖ toplam puanları ve yaşlıya yönelik olumlu ayrımcılık alt boyut puanları genel liselerde öğrenim görmüş olanlardan anlamlı olarak yüksek bulunmuştur. Yaşlının yaşamını sınırlama ve yaşlıya

yönelik olumsuz ayrımcılık alt boyut puanları açısından lise türleri arasında anlamlı bir farklılık saptanmamıştır (Tablo 28).

Tablo 28. YATÖ Puanlarının Lise Türü ile İlişkisi

	Sayı	Yüzde	YATÖ Toplam Puanı (Ort±SS)	Sınırlama (Ort±SS)	Olumlu Ayrımcılık (Ort±SS)	Olumsuz Ayrımcılık (Ort±SS)
Genel	563	75,3	85,6±8,5 ^a	37,0±4,3	31,2±4,9 ^a	17,4±3,4
Mesleki ve Teknik	141	18,8	87,8±8,5 ^b	37,2±4,1	32,9±4,2 ^b	17,6±3,7
Çok Programlı	44	5,9	86,4±11,0 ^{a,b}	37,3±5,2	32,0±6,0 ^{a,b}	17,1±3,0
p*			0,035ⁱ	0,810	0,001ⁱⁱ	0,673
TOPLAM	748	100,0	86,1±8,7	37,1±4,3	31,6±4,9	17,4±3,4

* Tek Yönlü Varyans Analizi

Ort±SS: Ortalama ± Standart Sapma

ⁱ: Post Hoc Tamhane's T2 testi yapılmıştır.

ⁱⁱ: Post Hoc LSD testi yapılmıştır.

^{a,b}: Aynı üst simgeye sahip olan kategoriler arasında anlamlı farklılık yoktur.

4.2.14. Fakülte

Araştırma grubundaki öğrencilerin öğrenim gördükleri fakülteler ile YATÖ puanları arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır (Tablo 29).

Tablo 29. YATÖ Puanlarının Öğrenim Görülen Fakülte ile İlişkisi

	Sayı	Yüzde	YATÖ Toplam Puanı [Ortn(ÇAG)]	Sınırlama [Ortn(ÇAG)]	Olumlu Ayrımcılık [Ortn(ÇAG)]	Olumsuz Ayrımcılık [Ortn(ÇAG)]
İİBF	144	19,3	85,0 (11,0)	37,0 (5,0)	32,0 (5,8)	16,0 (5,0)
Mühendislik	121	16,2	88,0 (11,0)	37,0 (5,0)	33,0 (7,0)	17,0 (4,0)
Fen – Edebiyat	100	13,4	87,0 (12,8)	38,0 (6,0)	32,0 (7,8)	18,0 (4,8)
Sağlık Bilimleri	64	8,6	86,0 (8,5)	37,0 (4,8)	31,5 (5,0)	17,0 (4,0)
Ziraat	63	8,4	87,0 (8,0)	37,0 (4,0)	32,0 (4,0)	17,0 (5,0)
İlahiyat	42	5,6	87,0 (11,5)	39,0 (7,0)	33,0 (8,3)	17,0 (5,0)
Mimarlık	34	4,5	87,5 (12,5)	36,5 (6,0)	31,0 (5,0)	18,0 (6,0)
Hukuk	31	4,1	90,0 (11,0)	38,0 (4,0)	31,0 (5,0)	18,0 (3,0)
Orman	28	3,7	84,0 (12,8)	36,5 (6,5)	32,5 (6,8)	17,0 (5,0)
Eğitim	28	3,7	88,0 (15,3)	38,0 (8,8)	34,0 (4,8)	17,0 (5,0)
Tıp	26	3,5	86,0 (12,5)	37,0 (5,3)	30,0 (5,3)	18,5 (4,3)
Teknoloji	23	3,1	87,0 (7,0)	37,0 (4,0)	31,0 (6,0)	17,0 (6,0)
Güzel Sanatlar	22	2,9	84,0 (11,8)	36,5 (4,3)	30,5 (8,0)	18,0 (3,5)
Dış Hekimliği	17	2,3	85,0 (13,5)	36,0 (7,5)	31,0 (5,0)	18,0 (4,5)
Spor Bilimleri	5	0,7	84,0 (16,0)	30,0 (14,5)	35,0 (6,0)	18,0 (7,0)
p*			0,564	0,094	0,094	0,191
TOPLAM	748	100,0	87,0 (11,8)	37,0 (5,0)	32,0 (6,0)	17,0 (5,0)

* Kruskal-Wallis Sıralamalı Tek Yönlü Varyans Analizi

Ortn(ÇAG): Ortanca (Çeyrekler Arası Genişlik)

İİBF: İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi

4.2.15. Üniversitedeki Öğrenci Kulüplerine Üyelik

Üniversitedeki öğrenci kulüplerinden en az birine üye olmuş öğrencilerin yaşlıya yönelik olumsuz ayrımcılık alt boyut puanlarının kulüplere hiç üye olmamış öğrencilere göre anlamlı olarak yüksek olduğu gözlenmiştir. YATÖ toplam puanı, yaşlının yaşamını sınırlama alt boyut puanı ve yaşlıya yönelik olumlu ayrımcılık alt boyut puanlarında ise anlamlı bir farklılık gözlenmemiştir (Tablo 30).

Tablo 30. YATÖ Puanlarının Öğrenci Kulüplerine Üye Olma Durumu ile İlişkisi

	Sayı	Yüzde	YATÖ Toplam Puanı (Ort±SS)	Sınırlama (Ort±SS)	Olumlu Ayrımcılık (Ort±SS)	Olumsuz Ayrımcılık (Ort±SS)
Üye Olmamış	446	59,6	85,9±8,9	37,0±4,3	31,7±4,9	17,2±3,5
Üye Olmuş	302	40,4	86,4±8,5	37,3±4,2	31,4±4,9	17,8±3,3
p			0,487	0,362	0,280	0,028
TOPLAM	748	100,0	86,1±8,7	37,1±4,3	31,6±4,9	17,4±3,4

* Bağımsız Gruplarda T Testi

Ort±SS: Ortalama ± Standart Sapma

4.2.16. Isparta’da Yaşanılan Yer

Araştırma grubunda yer alan öğrencilerden evde/apartta arkadaşlarıyla kalanların sayısı 309 (%41,3), evde/apartta yalnız kalanların sayısı 203 (%27,2), devlet yurdunda kalanların sayısı 93 (%12,4), kendi ailesi ile yaşayanların sayısı 82 (%11,0), özel yurttaki kalanların sayısı 54 (%7,2) ve akrabaları ile kalanların sayısı 7 (%0,9) olarak bulunmuştur. Öğrencilerin YATÖ puanları arasında kaldıkları yerler açısından anlamlı bir farklılık saptanmamıştır (Tablo 31).

Tablo 31. YATÖ Puanlarının Isparta’da Yaşanılan Yer ile İlişkisi

	Sayı	Yüzde	YATÖ Toplam Puanı (Ort±SS)	Sınırlama (Ort±SS)	Olumlu Ayrımcılık (Ort±SS)	Olumsuz Ayrımcılık (Ort±SS)
Akraba ya da Arkadaş ile	316	42,2	86,4±8,5	37,3±3,9	31,6±5,0	17,5±3,5
Yalnız	203	27,1	85,1±9,1	36,8±4,8	31,1±5,1	17,2±3,3
Yurtta	147	19,7	86,5±9,1	37,1±4,3	31,9±4,6	17,5±3,4
Aile ile	82	11,0	86,4±7,7	36,7±4,3	32,3±4,6	17,3±3,5
p*			0,334	0,468	0,185	0,780
TOPLAM	748	100,0	86,1±8,7	37,1±4,3	31,6±4,9	17,4±3,4

* Tek Yönlü Varyans Analizi

Ort±SS: Ortalama ± Standart Sapma

4.3. Algılanan Sosyal Desteğin YATÖ Puanları ile İlişkisi

MSPSS puanları ve YATÖ puanları arasındaki ilişki Tablo 32’de gösterilmiştir. YATÖ toplam puanı, yaşlının yaşamını sınırlama alt boyut puanı ve yaşlıya yönelik olumlu ayrımcılık alt boyut puanı ile MSPSS toplam puanı, MSPSS arkadaş alt ölçek puanı ve MSPSS aile alt ölçek puanı arasında ise pozitif yönlü, doğrusal ve anlamlı ilişki saptanmıştır (Tablo 32).

Tablo 32. YATÖ Puanlarının MSPSS Puanları ile İlişkisi

		YATÖ Toplam Puanı	Sınırlama	Olumlu Ayrımcılık	Olumsuz Ayrımcılık
Toplam	r	0,178	0,193	0,154	-0,009
	p	<0,001	<0,001	<0,001	0,805
Aile	r	0,211	0,203	0,208	-0,015
	p	<0,001	<0,001	<0,001	0,688
Özel Bir İnsan	r	0,047	0,071	0,055	-0,047
	p	0,196	0,051	0,134	0,196
Arkadaş	r	0,193	0,203	0,125	0,057
	p	<0,001	<0,001	0,001	0,119

r: Pearson korelasyon katsayısı

4.4. Ailelerdeki Yaşlılara Dair Çeşitli Özelliklerin YATÖ Puanları ile İlişkisi

4.4.1. Büyükanne ve Büyükbabaların Durumu

Araştırma grubunda büyükanne ve büyükbabalarından en az biri hayatta olanların sayısının 647 (%86,5), tümü vefat etmiş olanların sayısının 101 (%13,5) olduğu gözlenmiştir. Hayatta olan büyükanne ve büyükbabalarının tümü eşiyile ya da çocuklarıyla yaşayan öğrencilerin sayısı 417 (%64,5), en az biri yalnız ya da huzurevi veya yaşlı bakımevinde yaşayanların sayısı 230 (%35,5) olarak saptanmıştır. Büyükanne ve büyükbabaların yalnız yaşama durumunun yaşlı ayrımcılığı tutum puanlarını anlamlı olarak etkilemediği gözlenmiştir (Tablo 33).

Tablo 33. YATÖ Puanlarının Büyükanne ve Büyükbabaların Durumu ile İlişkisi

	Sayı	Yüzde	YATÖ Toplam Puanı (Ort±SS)	Sınırlama (Ort±SS)	Olumlu Ayrımcılık (Ort±SS)	Olumsuz Ayrımcılık (Ort±SS)
Hiçbiri Yalnız Değil	417	64,5	86,0±8,9	37,1±4,4	31,5±4,9	17,4±3,4
En Az Biri Yalnız	230	35,5	85,8±8,8	37,0±4,3	31,4±5,1	17,5±3,5
p*			0,862	0,796	0,837	0,857
TOPLAM	647	100,0	85,9±8,9	37,0±4,3	31,4±5,0	17,4±3,4

* Bağımsız Gruplarda T Testi

Ort±SS: Ortalama ± Standart Sapma

4.4.2. Büyükanne ve/veya Büyükbabalar ile Beraber Yaşama Süresi

Araştırma grubunu oluşturan 748 kişinin büyükanne ve/veya büyükbabası ile aynı evde yaşama süresi ve YATÖ toplam puanı arasında pozitif yönlü, doğrusal, çok düşük düzeyde ve anlamlı bir ilişki; aynı şehirde yaşama süresiyle ise YATÖ toplam puanı ve yaşlının yaşamını sınırlama alt boyut puanı arasında pozitif yönlü, doğrusal, çok düşük düzeyde ve anlamlı bir ilişki saptanmıştır (Tablo 34).

Tablo 34. YATÖ Puanlarının Büyükanne ve/veya Büyükbabalar ile Aynı Evde ve Aynı Şehirde Yaşama Süresi ile İlişkisi

		YATÖ Toplam Puanı	Sınırlama	Olumlu Ayrımcılık	Olumsuz Ayrımcılık
Aynı	r	0,072	0,044	0,065	0,035
Evde	p	0,048	0,225	0,074	0,337
Aynı	r	0,096	0,094	0,050	0,055
Şehirde	p	0,009	0,010	0,169	0,131

r: Pearson korelasyon katsayısı

4.4.3. Şu Anda Yaşlı Bir Kimse ile Aynı Evde Yaşama

Araştırma grubunda 159 (%21,3) öğrencinin kendisiyle ya da ebeveynleriyle aynı evde yaşayan 65 yaşından büyük kimse bulunmaktadır. Bununla birlikte aynı evde yaşayan 65 yaşından büyük birey varlığının YATÖ puanlarını anlamlı olarak etkilemediği saptanmıştır (Tablo 35).

Tablo 35. YATÖ Puanlarının Yaşlı Kimse ile Aynı Evde Yaşama ile İlişkisi

	Sayı	Yüzde	YATÖ Toplam Puanı (Ort±SS)	Sınırlama (Ort±SS)	Olumlu Ayrımcılık (Ort±SS)	Olumsuz Ayrımcılık (Ort±SS)
Yok	589	78,7	86,1±8,4	37,2±4,0	31,6±4,9	17,3±3,4
Var	159	21,3	86,0±9,8	36,6±5,0	31,6±5,0	17,7±3,5
p*			0,866	0,205	0,889	0,240
TOPLAM	748	100,0	86,1±8,7	37,1±4,3	31,6±4,9	17,4±3,4

* Bağımsız Gruplarda T Testi

Ort±SS: Ortalama ± Standart Sapma

4.4.4. Büyükanne ve Büyükbabaları Ziyaret Etme Sıklığı

Araştırma grubundaki öğrencilere kendisiyle ya da ebeveynleriyle aynı evde yaşamayan büyükanne ve büyükbabalarını ne sıklıkta ziyaret ettikleri sorgulanmıştır. Kendisiyle ya da ebeveynleriyle aynı evde yaşamayan büyükanne ve/veya büyükbabası olan 591 öğrencinin büyükanne ve/veya büyükbabalarını ziyaret sıklıkları ile YATÖ toplam puanı ve yaşlıya yönelik olumlu ayrımcılık alt boyut puanı arasında pozitif yönlü, doğrusal, çok düşük düzeyde ve anlamlı bir ilişki saptanmıştır (Tablo 36).

Tablo 36. YATÖ Puanlarının Büyükanne ve/veya Büyükbabaları Ziyaret Etme Sıklığı ile İlişkisi

		YATÖ Toplam Puanı	Sınırlama	Olumlu Ayrımcılık	Olumsuz Ayrımcılık
Ziyaret Sıklığı	rho	0,099	0,026	0,140	0,013
	p	0,016	0,521	0,001	0,759

rho: Spearman korelasyon katsayısı

4.4.5. Bakım İhtiyacı Olan Yaşlı Akraba Varlığı

Araştırmamızın sonuçlarına göre bakım ihtiyacı olan yaşlı bir akrabası bulunmayan öğrencilerin YATÖ toplam puanı, yaşlının yaşamını sınırlama alt boyut

puanı ve yaşlıya yönelik olumsuz ayrımcılık alt boyut puanı; bakım ihtiyacı olan yaşlı bir akrabası bulunan öğrencilerden anlamlı olarak yüksektir (Tablo 37).

Tablo 37. YATÖ Puanlarının Bakım İhtiyacı Olan Yaşlı Akraba Varlığı ile İlişkisi

	Sayı	Yüzde	YATÖ Toplam Puanı (Ort±SS)	Sınırlama (Ort±SS)	Olumlu Ayrımcılık (Ort±SS)	Olumsuz Ayrımcılık (Ort±SS)
Yok	586	78,3	86,5±8,6	37,3±4,2	31,6±5,1	17,6±3,4
Var	162	21,7	84,6±8,9	36,5±4,5	31,5±3,9	16,7±3,4
p*			0,016	0,038	0,643	0,003
TOPLAM	748	100,0	86,1±8,7	37,1±4,3	31,6±4,9	17,4±3,4

* Bağımsız Gruplarda T Testi

Ort±SS: Ortalama ± Standart Sapma

4.4.6. Huzurevi veya Yaşlı Bakımevinde Kalan Tanıdık Varlığı

Huzurevi veya yaşlı bakımevinde kalan tanıdığı kimse olmayan öğrencilerin yaşının yaşamını sınırlama alt boyut puanı ortancası, huzurevi veya yaşlı bakımevinde kalan tanıdığı olan öğrencilerden anlamlı olarak yüksektir (Tablo 38).

Tablo 38. YATÖ Puanlarının Huzurevi veya Yaşlı Bakımevinde Kalan Tanıdık Varlığı ile İlişkisi

	Sayı	Yüzde	YATÖ Toplam Puanı [Ortn(ÇAG)]	Sınırlama [Ortn(ÇAG)]	Olumlu Ayrımcılık [Ortn(ÇAG)]	Olumsuz Ayrımcılık [Ortn(ÇAG)]
Yok	728	97,3	87,0 (11,0)	37,0 (5,0)	32,0 (6,0)	17,0 (5,0)
Var	20	2,7	81,5 (17,8)	35,0 (7,5)	31,0 (8,8)	17,0 (5,8)
p*			0,077	0,034	0,174	0,869
TOPLAM	748	100,0	87,0 (11,8)	37,0 (5,0)	32,0 (6,0)	17,0 (5,0)

* Mann-Whitney U testi

Ortn(ÇAG): Ortanca (Çeyrekler Arası Genişlik)

4.4.7. Huzurevi veya Yaşlı Bakımevini Herhangi Bir Sebeple Ziyaret

Daha önce huzurevi ya da yaşlı bakımevini ziyaret edip etmemenin ya da ziyaret etme sayısının YATÖ puanlarını anlamlı olarak etkilemediği gözlenmiştir (Tablo 39 ve 40).

Tablo 39. YATÖ Puanlarının Daha Önce Huzurevi veya Yaşlı Bakımevini Herhangi Bir Sebeple Ziyaret Edip Etmeme ile İlişkisi

	Sayı	Yüzde	YATÖ Toplam Puanı (Ort±SS)	Sınırlama (Ort±SS)	Olumlu Ayrımcılık (Ort±SS)	Olumsuz Ayrımcılık (Ort±SS)
Etmemiş	404	54,0	85,8±8,6	37,0±4,1	31,6±4,8	17,2±3,3
Etmiş	344	46,0	86,4±8,9	37,2±4,5	31,5±5,0	17,7±3,5
p*			0,366	0,494	0,801	0,069
TOPLAM	748	100,0	86,1±8,7	37,1±4,3	31,6±4,9	17,4±3,4

* Bağımsız Gruplarda T Testi

Ort±SS: Ortalama ± Standart Sapma

Tablo 40. YATÖ Puanlarının Daha Önce Huzurevi veya Yaşlı Bakımevini Herhangi Bir Sebeple Ziyaret Etme Sayısı ile İlişkisi

		YATÖ Toplam Puanı	Sınırlama	Olumlu Ayrımcılık	Olumsuz Ayrımcılık
Ziyaret Sayısı	rho	0,030	0,028	-0,008	0,071
	p	0,420	0,439	0,825	0,052

rho: Spearman korelasyon katsayısı

4.4.8. Ebeveynler Yaşlandığında Yaşamalarının İstendiği Yer

Araştırma grubundaki öğrencilerden “Kendi anne ve babanız yaşlandığında yaşamlarını nerede sürdürmelerini tercih edersiniz?” sorusuna “Yalnız başına kendi evinde” ve “Huzurevi, yaşlı bakımevi vb. yaşlıların kaldığı kurumlarda” yanıtlarını verenler ebeveynlerinin yalnız kalmasını tercih edenler olarak; diğer seçenekleri işaretleyenler ebeveynlerinin yalnız kalmasını tercih etmeyenler olarak gruplandırılmıştır. Bu iki grup karşılaştırıldığında ebeveynlerinin yalnız kalmasını tercih etmeyen öğrencilerin YATÖ toplam puan, yaşlının yaşamını sınırlama alt boyut puanı ve yaşlıya yönelik olumlu ayrımcılık alt boyut puanı ortancalarının diğer gruptan anlamlı olarak yüksek olduğu saptanmıştır (Tablo 41).

Tablo 41. YATÖ Puanlarının Ebeveynler Yaşlandığında Yalnız Kalmalarının Tercih Edilip Edilmemesi Durumu ile İlişkisi

	Sayı	Yüzde	YATÖ Toplam Puanı [Ortn(ÇAG)]	Sınırlama [Ortn(ÇAG)]	Olumlu Ayrımcılık [Ortn(ÇAG)]	Olumsuz Ayrımcılık [Ortn(ÇAG)]
Yalnız Değil	729	97,5	87,0 (11,0)	37,0 (5,0)	32,0 (6,0)	17,0 (5,0)
Yalnız	19	2,5	78,0 (10,0)	35,0 (7,0)	28,0 (13,0)	19,0 (6,0)
p*			0,001	0,008	0,034	0,221
TOPLAM	748	100,0	87,0 (11,8)	37,0 (5,0)	32,0 (6,0)	17,0 (5,0)

* Mann-Whitney U testi

Ortn(ÇAG): Ortanca (Çeyrekler Arası Genişlik)

4.4.9. Öğrenciler Yaşlandığında Yaşamak İstedikleri Yer

Araştırma grubundaki öğrencilerden “Gelecekte siz yaşlandığınızda yaşamınızı nerede sürdürmeyi tercih edersiniz?” sorusuna “Yalnız başıma kendi evimde” ve “Huzurevi, yaşlı bakımevi vb. yaşlıların kaldığı kurumlarda” yanıtlarını verenler yalnız kalmayı tercih edenler olarak; diğer seçenekleri işaretleyenler yalnız kalmayı tercih etmeyenler olarak gruplandırılmıştır. Bu iki grup karşılaştırıldığında yalnız kalmayı tercih etmeyen öğrencilerin YATÖ toplam puan, yaşının yaşamını sınırlama alt boyut puanı ve yaşlıya yönelik olumlu ayrımcılık alt boyut puanı ortalamalarının yalnız kalmayı tercih eden öğrencilerden anlamlı olarak yüksek olduğu saptanmıştır (Tablo 42).

Tablo 42. YATÖ Puanlarının Öğrencilerin Yaşlılıkta Yalnızlığı Tercih Edip Etmeme Durumu ile İlişkisi

	Sayı	Yüzde	YATÖ Toplam Puanı (Ort±SS)	Sınırlama (Ort±SS)	Olumlu Ayrımcılık (Ort±SS)	Olumsuz Ayrımcılık (Ort±SS)
Yalnız Değil	662	88,5	86,6±8,6	37,3±4,1	31,8±4,8	17,5±3,4
Yalnız	86	11,5	82,2±9,0	35,5±5,2	29,7±5,5	17,0±3,6
p*			<0,001	0,003	0,001	0,249
TOPLAM	748	100,0	86,1±8,7	37,1±4,3	31,6±4,9	17,4±3,4

* Bağımsız Gruplarda T Testi

Ort±SS: Ortalama ± Standart Sapma

4.4.10. İş Yaşamında Yaş Ayrımı

Araştırmamızda meslek hayatında yaşlılara hizmet sunmayı tercih eden ya da yaş ayrımı gözetmeyen öğrencilerin YATÖ toplam puanı, yaşlının yaşamını sınırlama alt boyut puanı ve yaşlıya yönelik olumlu ayrımcılık alt boyut puanı; gençlere hizmet sunmayı tercih edenlerden anlamlı olarak yüksektir (Tablo 43). Bununla birlikte yaş ayrımı gözetmeyen öğrencilerin yaşlıya yönelik olumsuz ayrımcılık alt boyut puanı da gençlere hizmet sunmayı tercih edenlerden anlamlı olarak yüksektir (Tablo 43).

Tablo 43. YATÖ Puanlarının İş Yaşamında Yaş Ayrımı ile İlişkisi

	Sayı	Yüzde	YATÖ Toplam Puanı (Ort±SS)	Sınırlama (Ort±SS)	Olumlu Ayrımcılık (Ort±SS)	Olumsuz Ayrımcılık (Ort±SS)
Ayrım Yok	567	75,8	86,8±8,3 ^a	37,5±4,0 ^a	31,7±4,8 ^a	17,6±3,2 ^a
Gençler	116	15,5	82,0±9,3 ^b	35,1±4,8 ^b	30,3±5,2 ^b	16,6±3,5 ^b
Yaşlılar	65	8,7	87,1±9,2 ^a	37,0±4,7 ^a	32,8±4,6 ^a	17,4±4,4 ^{a,b}
p*			<0,001 ⁱ	<0,001 ⁱ	0,002 ⁱ	0,015 ⁱⁱ
TOPLAM	748	100,0	86,1±8,7	37,1±4,3	31,6±4,9	17,4±3,4

* Tek Yönlü Varyans Analizi

Ort±SS: Ortalama ± Standart Sapma

ⁱ: Post Hoc LSD testi yapılmıştır.

ⁱⁱ: Post Hoc Tamhane's T2 testi yapılmıştır.

^{a,b}: Aynı üst simgeye sahip olan kategoriler arasında anlamlı farklılık yoktur.

4.5. Araştırma Sonuçlarının Çok Değişkenli Analizi

Tek değişkenli analizlerde anlamlı bulunan bağımsız değişkenler kullanılarak her bir bağımlı değişken için birer regresyon modeli oluşturulmuştur. Ancak;

- Anne yaşı (annesi hayatta olan öğrenci sayısı 733 olduğundan)
- Baba yaşı (babası hayatta olan öğrenci sayısı 704 olduğundan)
- Öğrencilerin aynı evde yaşamadıkları büyükanne ve büyükbabalarını ziyaret etme sıklıkları (aynı evde yaşamadığı büyükanne ve/veya büyükbabası olan öğrenci sayısı 591 olduğundan)

değişkenleri anlamlı bulunsa da modellere alınmamıştır.

4.5.1. YATÖ Toplam Puanı

Modele alınan değişkenler:

- ✓ Medeni durum (evli = 0; bekar = 1)
- ✓ Anne eğitim düzeyi (ortaokul ve üstü = 0; ilkokul ve altı = 1)

- ✓ Lise türü (genel liseler = 0; mesleki ve teknik liseler ile çok programlı liseler = 1)
- ✓ MSPSS toplam puanı
- ✓ MSPSS aile alt ölçeği puanı
- ✓ MSPSS arkadaş alt ölçeği puanı
- ✓ Büyükanne ve/veya büyükbabalar ile aynı evde yaşama süresi
- ✓ Büyükanne ve/veya büyükbabalar ile aynı şehirde yaşama süresi
- ✓ Bakım ihtiyacı olan yaşlı bir akrabanın bulunmaması (var = 0; yok = 1)
- ✓ Ebeveynler yaşlandığında yaşamlarının istendiği yer (yalnız = 0; yalnız değil = 1)
- ✓ Öğrenciler yaşlandığında yaşamak istedikleri yer (yalnız = 0; yalnız değil = 1)
- ✓ İş yaşamında yaş ayrımı (tercih gençler = 0; tercih yaşlılar ya da ayrım yok = 1)

Geriye doğru eleme (*backward elimination*) metoduyla oluşturulan regresyon modelinde kalan değişkenler Tablo 44'te gösterilmiştir (düzeltilmiş $R^2 = 0,121$; Durbin-Watson = 1,985).

Tablo 44. YATÖ Toplam Puanı Regresyon Modellemesi

Değişken	B (%95 GA)	p
Medeni Durum	3,1 (-0,3–6,5)	0,076
Anne Eğitim Düzeyi	1,1 (-0,1–2,3)	0,069
Lise Türü	1,5 (0,1–2,8)	0,042
MSPSS – Aile	0,3 (0,1–0,4)	<0,001
MSPSS – Arkadaş	0,1 (<0,1–0,2)	0,028
Aynı Evde Yaşama Süresi	0,1 (<0,1–0,2)	0,031
Bakım İhtiyacı Olan Yaşlı Akraba Bulunmaması	1,7 (0,2–3,1)	0,023
Öğrenci Yaşlandığında Yaşamak İstediği Yer	3,0 (1,1–4,8)	0,002
İş Yaşamında Yaş Ayrımı	4,3 (2,7–6,0)	<0,001
Sabit Değer	66,7 (62,0–71,4)	<0,001

B: Katsayı

GA: Güven Aralığı

4.5.2. Yaşlının Yaşamını Sınırlama Alt Boyut Puanı

Modele alınan değişkenler:

- ✓ Yaş
- ✓ Cinsiyet (erkek = 0; kadın = 1)
- ✓ Medeni durum (evli = 0; bekar = 1)
- ✓ Ebeveynlerin durumu (hayatta ve birlikte = 0; parçalanmış aile = 1)

- ✓ MSPSS toplam puanı
- ✓ MSPSS aile alt ölçeği puanı
- ✓ MSPSS arkadaş alt ölçeği puanı
- ✓ Büyükanne ve/veya büyükbabalar ile aynı şehirde yaşama süresi
- ✓ Bakım ihtiyacı olan yaşlı bir akrabanın bulunmaması (var = 0; yok = 1)
- ✓ Huzurevi veya yaşlı bakımevinde kalan herhangi bir tanıdık bulunmaması (var = 0; yok = 1)
- ✓ Ebeveynler yaşlandığında yaşamalarının istendiği yer (yalnız = 0; yalnız değil = 1)
- ✓ Öğrenciler yaşlandığında yaşamak istedikleri yer (yalnız = 0; yalnız değil = 1)
- ✓ İş yaşamında yaş ayrımı (tercih gençler = 0; tercih yaşlılar ya da ayrım yok = 1)

Geriye doğru eleme (*backward elimination*) metoduyla oluşturulan regresyon modelinde kalan değişkenler Tablo 45'te gösterilmiştir (düzeltilmiş $R^2 = 0,118$; Durbin-Watson = 2,048).

Tablo 45. Yaşlının Yaşamını Sınırlama Alt Boyut Puanı Regresyon Modellemesi

Değişken	B (%95 GA)	p
Cinsiyet	0,6 (>-0,1-1,2)	0,060
Medeni Durum	1,6 (>-0,1-3,3)	0,057
Ebeveynlerin Durumu	1,0 (0,1-1,8)	0,030
MSPSS – Aile	0,1 (<0,1-0,2)	0,003
MSPSS – Arkadaş	0,1 (<0,1-0,1)	0,005
Aynı Şehirde Yaşama Süresi	<0,1 (<0,1-0,1)	0,023
Bakım İhtiyacı Olan Yaşlı Akraba Bulunmaması	0,7 (<0,1-1,4)	0,046
Huzurevinde Kalan Tanıdık Bulunmaması	2,1 (0,3-3,9)	0,023
Öğrenci Yaşlandığında Yaşamak İsteddiği Yer	1,1 (0,2-2,1)	0,015
İş Yaşamında Yaş Ayrımı	1,8 (1,0-2,6)	<0,001
Sabit Değer	25,1 (22,3-27,9)	<0,001

B: Katsayı

GA: Güven Aralığı

4.5.3. Yaşlıya Yönelik Olumlu Ayrımcılık Alt Boyut Puanı

Modele alınan değişkenler:

- ✓ Anne eğitim düzeyi (ortaokul ve üstü = 0; ilkokul ve altı = 1)
- ✓ Baba eğitim düzeyi (ortaokul ve üstü = 0; ilkokul ve altı = 1)
- ✓ Lise türü (genel liseler = 0; mesleki ve teknik liseler ile çok programlı liseler = 1)

- ✓ MSPSS toplam puanı
- ✓ MSPSS aile alt ölçeği puanı
- ✓ MSPSS arkadaş alt ölçeği puanı
- ✓ Ebeveynler yaşlandığında yaşamalarının istendiği yer (yalnız = 0; yalnız değil = 1)
- ✓ Öğrenciler yaşlandığında yaşamak istedikleri yer (yalnız = 0; yalnız değil = 1)
- ✓ İş yaşamında yaş ayrımı (tercih gençler = 0; tercih yaşlılar ya da ayrım yok = 1)

Geriye doğru eleme (*backward elimination*) metoduyla oluşturulan regresyon modelinde kalan değişkenler Tablo 46'da gösterilmiştir (düzeltilmiş $R^2 = 0,087$; Durbin-Watson = 2,004).

Tablo 46. Yaşlıya Yönelik Olumlu Ayrımcılık Alt Boyut Puanı Regresyon Modellemesi

Değişken	B (%95 GA)	p
Anne Eğitim Düzeyi	0,9 (0,3–1,6)	0,007
Lise Türü	1,4 (0,6–2,2)	0,001
MSPSS – Aile	0,2 (0,1–0,3)	<0,001
Öğrenci Yaşlandığında Yaşamak İstediği Yer	1,6 (0,5–2,6)	0,004
İş Yaşamında Yaş Ayrımı	1,4 (0,4–2,3)	0,005
Sabit Değer	23,7 (21,8–25,7)	<0,001

B: Katsayı

GA: Güven Aralığı

4.5.4. Yaşıya Yönelik Olumsuz Ayrımcılık Alt Boyut Puanı

Modele alınan değişkenler:

- ✓ Üniversitedeki öğrenci kulüplerine üye olma (üye olmamış = 0; olmuş = 1)
- ✓ Bakım ihtiyacı olan yaşlı bir akrabanın bulunmaması (var = 0; yok = 1)
- ✓ İş yaşamında yaş ayrımı (tercih gençler = 0; tercih yaşlılar ya da ayrım yok = 1)

Geriye doğru eleme (*backward elimination*) metoduyla oluşturulan regresyon modelinde kalan değişkenler Tablo 47’de gösterilmiştir (düzeltilmiş $R^2 = 0,026$; Durbin-Watson = 2,026).

Tablo 47. Yaşıya Yönelik Olumsuz Ayrımcılık Alt Boyut Puanı Regresyon Modellemesi

Değişken	B (%95 GA)	p
Öğrenci Kulüplerine Üye Olma	0,6 (0,1–1,1)	0,016
Bakım İhtiyacı Olan Yaşlı Akraba Bulunmaması	0,9 (0,3–1,5)	0,003
İş Yaşamında Yaş Ayrımı	1,0 (0,3–1,6)	0,005
Sabit Değer	15,7 (14,9–16,4)	<0,001

B: Katsayı

GA: Güven Aralığı

5. TARTIŞMA

Birleşmiş Milletler verilerine göre dünyada 65 yaş ve üstündeki nüfusun tüm nüfusa oranı 1960 yılında %5,0 iken 2015 yılında %8,3'e yükselmiştir ve 2100 yılında %22,5 olacağı tahmin edilmektedir (81). Dünyada 65 yaş ve üstündeki nüfusun ortalamasının %8,3 olduğu 2015 yılında, Japonya'da bu oran %26,0 iken Birleşik Arap Emirlikleri'nde %1,0'dır (81). Türkiye'de ise 65 yaş üstü nüfus oranı %7,8'dir ve ülkemizin içinde bulunduğu Batı Asya bölgesinin ortalaması %5,2'dir (81).

Nüfus yapısının değişmesi her alanda (toplumsal, ekonomik, sosyal, sağlıkla ilgili...) yeni düzenlemeleri gerektirmektedir. Bununla birlikte tüm toplumlarda büyük ya da küçük ölçekte mevcut olabilen kendinden farklı olana karşı olumsuz tutum ve davranışta bulunma durumu, ayrımcı davranışları ortaya çıkarabilmektedir. Değişmekte olan nüfus yapısı, yaşlı bireyleri daha görünür hale getiriyor ve bu durum yaşlı ayrımcılığını tetikleyebilir. Gerontoloji literatürüne göre günümüzde yaşlı bireylere karşı ayrımcı davranışlar gösterenlerin çoğunluğunu gençler oluşturmaktadır (82-85). Bu araştırmada günümüz gençlerinin yaşlılığa ve yaşlı bireylere yönelik tutumları yaşlı ayrımcılığı yönünden değerlendirilerek yaşlı bireylere yönelik ayrımcı tutumları etkileyen etmenleri belirlemek, bu ayrımcı tutumları azaltacak ve böylece yaşlı bireylerin yaşamını kolaylaştıracak önerilerde bulunmak amaçlanmıştır.

5.1. YATÖ ve Alt Boyutları ile İlgili Özellikler

YATÖ toplam puanı, diğer 3 alt boyutun puanlarının toplamından oluşmaktadır. Bu yüzden alt boyut puanları ile YATÖ toplam puanı arasındaki korelasyon incelenmemiştir. Ancak alt boyut puanlarının kendi aralarındaki korelasyonuna bakıldığında yaşlının yaşamını sınırlamaya ilişkin olumlu tutumlar arttıkça yaşlıya yönelik olumlu ve olumsuz ayrımcılık alt boyutlarına ilişkin olumlu tutumların da arttığı görülmüştür. Bu sonuç, yaşlıya yönelik olumlu ve olumsuz ayrımcılık alt boyutları ile incelenen tutumların bizim evrenimizde yaşlının yaşamını sınırlama şeklinde bir ortak noktada buluştuğunu gösteriyor olabilir.

5.1.1. YATÖ Toplam Puanı

Süleyman Demirel Üniversitesi'nin fakültelerinde öğrenim gören 1. öğretim son sınıf lisans öğrencilerinde yapılan bu çalışmada YATÖ toplam puan ortalaması $86,1 \pm 8,7$, ortanca değeri 87,0 (43,0-113,0) olarak bulunmuştur.

Kullandığımız ölçeğin geliştirildiği tez çalışmasında YATÖ toplam puanı ortanca değeri 85,0 (52,0-115,0), psikometrik değerlendirmesinin yapıldığı çalışmada YATÖ toplam puan ortalaması $86,2 \pm 9,3$ olarak bulunmuştur (17, 64).

Koç ve arkadaşlarının Yozgat ve Kastamonu'da üniversite öğrencilerinde yaptığı çalışmada öğrencilerin YATÖ toplam puan ortalaması $72,3 \pm 8,6$ olarak bulunmuştur (72). Güven ve arkadaşlarının yine üniversite öğrencilerinde yaptığı çalışmada bu değer $71,6 \pm 8,1$ olarak hesaplanmış; Dinçer ve arkadaşlarının mühendislik, işletme ve tıp fakültelerinde yaptığı çalışmada ise YATÖ toplam puan ortanca değeri çalışmamıza benzer şekilde 84,0 olarak bulunmuştur (69, 86). Bizim çalışmamızın evrenine yüksekokullar, meslek yüksekokulları, ön lisans öğrencileri ve ikinci öğretim öğrencileri dahil edilmeyerek nispeten homojen bir evren tasarlanmıştır. Bizim evrenimizde Koç ve arkadaşları ile Güven ve arkadaşlarının çalışmalarına göre daha olumlu tutumların saptanmış olmasının sebebi bu olabilir.

5.1.2. Yaşlının Yaşamını Sınırlama Alt Boyut Puanı

Süleyman Demirel Üniversitesi'nin fakültelerinde öğrenim gören 1. öğretim son sınıf lisans öğrencilerinde yapılan bu çalışmada YATÖ yaşlının yaşamını sınırlama alt boyutunun puan ortalaması $37,1 \pm 4,3$, ortanca değeri 37,0 (14,0-45,0) olarak bulunmuştur.

Kullandığımız ölçeğin geliştirildiği tez çalışmasında yaşlının yaşamını sınırlama alt boyut puanı ortanca değeri 37,0 (21,0-45,0) olarak bulunmuştur (17).

Koç ve arkadaşlarının Yozgat ve Kastamonu'da üniversite öğrencilerinde yaptığı çalışmada yaşlının yaşamını sınırlama alt boyut puan ortalaması $23,0 \pm 4,7$ olarak bulunmuştur (72). Güven ve arkadaşlarının yine üniversite öğrencilerinde yaptığı çalışmada bu değer $21,1 \pm 4,0$ olarak hesaplanmış; Dinçer ve arkadaşlarının mühendislik, işletme ve tıp fakültelerinde yaptığı çalışmada ise yaşlının yaşamını sınırlama alt boyut puanı ortanca değeri çalışmamıza benzer şekilde 36,0 olarak bulunmuştur (69, 86). Koç ve arkadaşları ile Güven ve arkadaşlarının evrenlerinde

yaşlının yaşamını sınırlama alt boyutu açısından daha olumsuz tutumlar mevcuttur. Toplam puanda gözlenen farklılık da bu boyuttan kaynaklanmaktadır.

5.1.3. Yaşlıya Yönelik Olumlu Ayrımcılık Alt Boyut Puanı

Süleyman Demirel Üniversitesi'nin fakültelerinde öğrenim gören 1. öğretim son sınıf lisans öğrencilerinde yapılan bu çalışmada YATÖ yaşlıya yönelik olumlu ayrımcılık alt boyut puan ortalaması $31,6 \pm 4,9$, ortanca değeri 32,0 (8,0-40,0) olarak bulunmuştur.

Kullandığımız ölçeğin geliştirildiği tez çalışmasında yaşlıya yönelik olumlu ayrımcılık alt boyut puanı ortanca değeri 31,0 (8,0-40,0) olarak bulunmuştur (17).

Koç ve arkadaşlarının Yozgat ve Kastamonu'da üniversite öğrencilerinde yaptığı çalışmada yaşlıya yönelik olumlu ayrımcılık alt boyut puan ortalaması $30,2 \pm 6,2$ olarak bulunmuştur (72). Güven ve arkadaşlarının yine üniversite öğrencilerinde yaptığı çalışmada bu değer $30,9 \pm 5,6$ olarak hesaplanmış; Dinçer ve arkadaşlarının mühendislik, işletme ve tıp fakültelerinde yaptığı çalışmada ise yaşlıya yönelik olumlu ayrımcılık alt boyut puanı ortanca değeri 31,0 olarak bulunmuştur (69, 86). Araştırmamızda bulunan değerler, literatürle uyumludur.

5.1.4. Yaşlıya Yönelik Olumsuz Ayrımcılık Alt Boyut Puanı

Süleyman Demirel Üniversitesi'nin fakültelerinde öğrenim gören 1. öğretim son sınıf lisans öğrencilerinde yapılan bu çalışmada YATÖ yaşlıya yönelik olumsuz ayrımcılık alt boyut puan ortalaması $17,4 \pm 3,4$, ortanca değeri 17,0 (6,0-30,0) olarak bulunmuştur.

Kullandığımız ölçeğin geliştirildiği tez çalışmasında yaşlıya yönelik olumsuz ayrımcılık alt boyut puanı ortanca değeri 18,0 (8,0-30,0) olarak bulunmuştur (17).

Koç ve arkadaşlarının Yozgat ve Kastamonu'da üniversite öğrencilerinde yaptığı çalışmada yaşlıya yönelik olumsuz ayrımcılık alt boyut puan ortalaması $19,2 \pm 3,4$ olarak bulunmuştur (72). Güven ve arkadaşlarının yine üniversite öğrencilerinde yaptığı çalışmada bu değer $19,5 \pm 3,6$ olarak hesaplanmış; Dinçer ve arkadaşlarının mühendislik, işletme ve tıp fakültelerinde yaptığı çalışmada ise yaşlıya yönelik olumsuz ayrımcılık alt boyut puanı ortanca değeri 17,0 olarak bulunmuştur (69, 86). Araştırmamızda bulunan değerler, literatürle uyumludur.

5.2. Sosyodemografik Özellikler

5.2.1. Yaş

Araştırmamızda yaş değişkeni tekli analizlerde anlamlı bulunsa da regresyon modellerinde yer almamıştır. Ancak Dinçer ve arkadaşlarının yaptığı araştırmada yaş azaldıkça yaşlının yaşamını sınırlama alt boyut puanının arttığı gösterilmiştir (86).

Bizim araştırmamız sadece son sınıf öğrencilerinde gerçekleştirildiğinden araştırma grubumuz yaş bakımından nispeten homojen bir gruptur. Bu durum yaş ile yaşlı ayrımcılığı arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulmayı zorlaştırmış olabilir.

5.2.2. Cinsiyet

Araştırmamızda cinsiyet değişkeni tekli analizlerde yaşlı ayrımcılığı üzerinde etkili görünse de regresyon modellerinde anlamlı değildir.

Güven ve arkadaşları ile Dinçer ve arkadaşlarının yapmış oldukları araştırmalarda kadınlarda yaşlının yaşamını sınırlama alt boyut puanının erkeklerden anlamlı olarak yüksek olduğu gözlenmiştir (69, 86). Ancak araştırmamızın sonucu kadın ya da erkek olmaktan bağımsız olarak yaşlı ayrımcılığının toplumda varlığını sürdüren bir durum olduğunu göstermektedir.

5.2.3. Medeni Durum

Araştırmamızda medeni durum değişkeni tekli analizlerde yaşlı ayrımcılığı üzerinde etkili görünse de regresyon modellerinde anlamlı değildir.

Ögenler ve arkadaşlarının Mersin’de çalışan 170 hekim üzerinde yürüttüğü araştırmada bekarların YATÖ toplam puanlarının ortalaması 87,1, evlilerin ise 86,4 olmasına rağmen aradaki puan farkı istatistiksel olarak anlamlı değildir (70). Ünalın ve arkadaşlarının geriatri merkezinde çalışan 49 kişi üzerinde yaptığı araştırmada bekarların YATÖ toplam puanı ve yaşlının yaşamını sınırlama alt boyut puanı evlilerden daha yüksek bulunmuş olmasına rağmen aradaki farklılık istatistiksel açıdan anlamlı değildir (87). Bu bulgulara göre bireylerin medeni durumlarındaki

değişikliklerin yaşlı ayrımcılığı tutumlarını değiştirmede, yaşlı ayrımcılığı tutumlarının gerekçelerinin daha temel mekanizmalarda aranması gerektiği söylenebilir.

5.2.4. Ebeveynlerin Durumu

Araştırmamızda parçalanmış aile yapısının, ebeveynlerin hayatta ve birlikte olması durumuna göre yaşlının yaşamını sınırlama alt boyutuna ilişkin olumlu tutumları anlamlı olarak arttırdığı bulunmuştur.

Adıbelli ve arkadaşlarının hemşirelik bölümü öğrencilerinde yaptığı araştırmada parçalanmış aile yapısına sahip öğrencilerin yaşlılara karşı tutum puanları diğerlerine göre daha olumlu bulunmakla birlikte aradaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır (88).

Parçalanmış ailelerde aile fertlerinin birbiri için önemi, yaşanarak öğrenilmiş ve anlaşılmış bir durumdur. Bu nedenle parçalanmış aile yapısına sahip öğrencilerde yaşlı aile fertlerinden temel almak üzere yaşlıların geneline karşı daha olumlu tutumlara rastlanmıştır olabilir.

5.2.5. Ebeveynlerin Eğitim Düzeyleri

Araştırmamızın sonuçlarına göre anne eğitim düzeyinin ilköğretim ve altında olmasının yaşlıya yönelik olumlu ayrımcılık alt boyutuna ilişkin olumlu tutumları anlamlı olarak arttırdığı saptanmıştır.

Altay ve Aydın'ın hemşirelik bölümü öğrencilerinde yaptığı araştırmada annesi ilköğretim mezunu olan öğrencilerin YATÖ toplam puanlarının ve yaşlıya yönelik olumlu ayrımcılık alt boyut puanlarının diğer öğrencilerden daha yüksek olduğu bulunmuştur (71).

Vefikuluçay'ın yaptığı araştırmada bizim çalışmamızla uyumsuz olarak annesi lise ve üzerinde öğrenim görmüş olan öğrencilerin yaşlıya yönelik olumsuz ayrımcılık alt boyutuna ilişkin tutumlarının annesi ilköğretim mezunu olan öğrencilere göre daha olumlu olduğu saptanmıştır (17).

Anne eğitim düzeyi düşük olan öğrencilerin yaşlıya yönelik tutumlarının daha olumlu olmasının sebebi; eğitim seviyesi düşük olan ailelerde yaşlı bireye değer veren geleneksel bakış açısının çocuklara yansması olabileceği gibi eğitim seviyesi

yükselen ailelerin, yaşlılardan uzaklaşarak bireyselleşen yaşamlarında yaşlı ile iletişimi ve saygıyı çocuklarına yeterince gösterememesinden de kaynaklanmış olabilir. Çocuklar, ebeveynlerinin söylediğini değil, yaptığını yapar. Bu noktada çocuğun, anne ve babasının büyüklere davranışını gözüyle görmesi dinlemesinden daha etkili olacaktır. Modern dünyada bireyselleşen yaşam tarzı bunu engellemektedir.

5.2.6. Lise Türü

Araştırmamızın sonuçlarına göre mesleki ve teknik liselerde ya da çok programlı liselerde öğrenim görmek, genel liselerde öğrenim görmeye kıyasla yaşlı ayrımcılığına ilişkin ve yaşlıya yönelik olumlu ayrımcılık alt boyutuna ilişkin olumlu tutumları anlamlı olarak arttırmaktadır.

Özbek Yazıcı ve arkadaşlarının yaşlı bakımı öğrencilerinde yaptığı araştırmada sağlık meslek lisesi mezunlarının yaşlıya yönelik olumlu ayrımcılık alt boyut puanlarının genel lise ve anadolu lisesi mezunlarına göre anlamlı olarak yüksek olduğu saptanmıştır (68).

Güven ve arkadaşlarının üniversite öğrencilerinde yaptığı araştırmada meslek lisesi mezunlarının yaşlının yaşamını sınırlama ve yaşlıya yönelik olumsuz ayrımcılık alt boyut puanlarının anadolu/fen/özel lise mezunlarına göre anlamlı olarak yüksek olduğu saptanmıştır (69).

Yılmaz ve Özkan'ın hemşirelik bölümü öğrencilerinde yaptığı araştırmada sağlık meslek lisesi mezunlarının YATÖ toplam puanları ve yaşlıya yönelik olumlu ayrımcılık alt boyut puanları genel lise ve anadolu/süper lise mezunlarından daha yüksek olmakla birlikte aradaki puan farkı istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır (89).

Genel ortaöğretim kurumları, öğrencilerini yükseköğretime hazırlamayı amaçlayan liselerdir. Mesleki ve teknik ortaöğretim kurumları ise öğrencilerine meslek edindirmeyi amaçlar. Meslek edindirmeyi amaçlayarak usta-çırak eğitimini de kullanan bu kurumların genel yapısına baktığımız zaman daha geleneksel bir yaklaşım içinde bulunmaları beklenebilir. Bu da öğrencilerin hem sosyal hem toplumsal hem de mesleki konularda daha geleneksel tutumlara sahip olmasına yol açmış olabilir. Yaşlı ayrımcılığı konusundaki olumlu tutumların sebebi bu olabilir.

5.2.7. Üniversitedeki Öğrenci Kulüplerine Üyelik

Araştırmamızda üniversitedeki öğrenci kulüplerinden en az birine üye olmuş olmanın yaşlıya yönelik olumsuz ayrımcılık alt boyutuna ilişkin olumlu tutumları anlamlı olarak arttırdığı gözlenmiştir.

Müzik, spor ya da sosyal faaliyetlerin benlik saygısını arttırdığı literatürde gösterilmiştir (90, 91). Yükselen benlik saygısı da yaşlı ayrımcılığı tutumunu olumlu yönde etkilemektedir (68). Araştırmamızın bulgusu bununla ilişkili olabilir. Sosyal, sportif ya da sanatsal yönden daha aktif olan bireylerin yaşlıya yönelik olumsuz ayrımcılık alt boyutuna ilişkin tutumları daha olumludur.

5.3. Algılanan Sosyal Destek

Araştırmamızın sonuçlarına göre MSPSS aile alt ölçeği puanındaki artış YATÖ toplam puanı ile yaşlının yaşamını sınırlama ve yaşlıya yönelik olumlu ayrımcılık alt boyut puanlarını arttırmaktadır. MSPSS arkadaş alt ölçeği puanındaki artış da YATÖ toplam puanı ve yaşlının yaşamını sınırlama alt boyut puanını arttırmaktadır. Bu durum bize bireylerin sosyal destek algılarının onları topluma ve toplum içindeki unsurlara daha olumlu bakmaya yönelttiğini göstermektedir. Algıladığı sosyal destek yüksek olan bireylerdeki yaşlılara yönelik olumlu tutumlar arkadaşlarına ve kendi ailelerine yönelik genel olumlu bakışın bir parçası olabilir.

5.4. Ailelerdeki Yaşlılara Dair Çeşitli Özellikler

5.4.1. Büyükanne ve/veya Büyükbabalar ile Beraber Yaşama Süresi

Araştırmamızın sonuçlarına göre büyükanne ve/veya büyükbabalar ile aynı evde yaşama süresindeki artış yaşlı ayrımcılığına ilişkin olumlu tutumları arttırmaktadır. Ayrıca büyükanne ve/veya büyükbabalar ile aynı şehirde yaşama süresindeki artış da yaşlının yaşamını sınırlama alt boyutuna ilişkin olumlu tutumları arttırmaktadır.

Güven ve arkadaşları yaşlı bireyler ile aynı evde yaşama süresi 2 yıl ve daha fazla olan üniversite öğrencilerinin yaşlının yaşamını sınırlama alt boyutuna ilişkin olumlu tutumlarının 2 yıldan az olan öğrencilere göre anlamlı olarak yüksek olduğunu saptamışlardır (69).

Ünalan ve arkadaşları yaşamının herhangi bir döneminde aile içinde yaşlı bir kimse ile birlikte yaşayanların yaşlıya yönelik olumlu ayrımcılık alt boyutuna ilişkin olumlu tutumlarının hiç yaşamayanlardan anlamlı olarak yüksek olduğunu göstermişlerdir (87). Altay ve Aydın da benzer şekilde yaşlı bir kimse ile beraber yaşamış olanların yaşlının yaşamını sınırlama alt boyutuna ilişkin olumlu tutumlarının anlamlı olarak yüksek olduğunu bulmuşlardır (71).

Lee ve arkadaşları hekimlerin yaşlı hastalara yönelik tutumlarının en önemli belirleyicisinin yaşlı bireylerle iş yaşamı dışında kişisel deneyim yaşamak olduğunu saptamışlardır (92).

Araştırmamızın bulguları literatürle uyumludur ve yaşlı bireylere karşı olumsuz tutumların aslında yaşlı bireylerin kendisinden değil, onlara karşı mevcut olan ön yargılardan kaynaklandığını göstermektedir. Büyükanne ve büyükbabalarla aynı evde ya da aynı şehirde yaşayanlar, yaşlılarla etkileşim içine girmiş olanlar bu ön yargıları aşmış bireyler haline gelirler.

5.4.2. Bakım İhtiyacı Olan Yaşlı Akraba Varlığı

Araştırmamızda bakım ihtiyacı olan yaşlı bir akrabaya sahip olmanın yaşlı ayrımcılığına, yaşlının yaşamını sınırlama alt boyutuna ve yaşlıya yönelik olumsuz ayrımcılık alt boyutuna ilişkin olumlu tutumları anlamlı olarak azalttığı saptanmıştır.

Ailesinde bakım ihtiyacı olan yaşlı bir birey bulunan kişilerde sürekli hizmet etme sonucu bitkinlik ve yorgunluk gibi fiziksel sorunlar ortaya çıkabilmektedir (67). Bununla birlikte Özyeşil ve arkadaşlarının yaptığı araştırmada bakım vermenin oluşturduğu duygusal ve fiziksel yükün hem durumluk hem de sürekli kaygıyı arttırdığı gözlenmiştir (93). Artan kaygıyla birlikte depresyon, tükenmişlik ve sosyal izolasyon da görülebilmektedir (94). Bireylerin yaşlılığa ve yaşlılara ilişkin tutumları tüm bu sorunlardan olumsuz etkileniyor olabilir.

5.4.3. Huzurevi veya Yaşlı Bakımevinde Kalan Tanıdık Varlığı

Araştırmamızda huzurevi veya yaşlı bakımevinde kalan herhangi bir tanıdığın bulunmasının yaşlının yaşamını sınırlama alt boyutuna ilişkin olumlu tutumları anlamlı olarak azalttığı gözlenmiştir.

Huzurevi, bakıma muhtaç olma durumu ve yaşlılık kavramlarının birbiriyle bağdaştırılması toplumda yaşlıların sürekli bakıma muhtaç olarak algılanmasına sebep olur (25). Oysa yaşlı bireylerin sadece %5'i bakıma muhtaçtır (25). Bakıma muhtaç algısı, araştırma grubumuzda huzurevinde yaşayan tanıdığı olan öğrencilerde daha fazla olduğundan bu öğrencilerin tutumları daha olumsuz bulunmuş olabilir.

5.4.4. Yaşlılıkta Yalnız Kalıp Kalmama

Araştırmamızın bulgularına göre ebeveynlerinin yaşlılıkta yalnız yaşamasını tercih edip etmeme durumunun öğrencilerin yaşlı ayrımcılığını tutumlarını etkilemediği regresyon modellerinde gösterilmiştir. Bununla birlikte esas etkili faktör öğrencinin kendisinin yaşlılıkta yalnız yaşamak isteyip istememesidir. Yaşlılıkta yalnız kalmak istememek öğrencilerin yaşlı ayrımcılığına, yaşlının yaşamını sınırlama alt boyutuna ve yaşlıya yönelik olumlu ayrımcılık alt boyutuna ilişkin olumlu tutumlarını anlamlı olarak arttırmaktadır.

Öğenler ve arkadaşları faal hekimler üzerinde yaptıkları araştırmada; ileride çocukları aile kurduktan sonra onlarla beraber yaşamayı düşünen hekimlerin yaşlıya yönelik olumlu ayrımcılık alt boyut puanlarının beraber yaşamayı istemeyen hekimlerden anlamlı olarak yüksek olduğunu göstermişlerdir (70).

Bahar ve Bahar ileride yaşlı ebeveynleriyle birlikte yaşamayı isteyen öğrencilerin YATÖ toplam puanlarının, yaşlının yaşamını sınırlama alt boyut puanlarının ve yaşlıya yönelik olumlu ayrımcılık alt boyut puanlarının; beraber yaşamayı istemeyen öğrencilerden anlamlı olarak yüksek olduğunu saptamışlardır (95). Yılmaz ve Özkan da ileride üniversiteyi bitirip aile kurduktan sonra anne/baba ya da her ikisiyle birlikte yaşamak istemeyen öğrencilerin yaşlıya yönelik olumlu ayrımcılık alt boyut puanının isteyenlerden anlamlı olarak düşük olduğunu saptamışlardır (89).

Epidemiyolojide nedensellik kavramından bahsedebilmenin olmazsa olmaz koşulu zamansallık olgusudur (96). Yani sebebin sonuçtan önce olduğunu göstermek gerekir (96). Kesitsel araştırmalarda zamansallık olgusu doğru bir biçimde gösterilemediği için birbiriyle ilişkili iki faktörden hangisinin sebep, hangisinin sonuç olduğundan emin olunamaz. Öğrenciler yaşlı ayrımcılığına ilişkin olumlu tutumlara ve yaşlılığa ilişkin olumlu bakış açısına sahip oldukları için yaşlandıklarında da yalnız

kalmak istemiyor olabilirler ya da yaşlılıkta yalnız kalmak istemedikleri için tutumları daha olumlu olabilir. Burada nedensellik ilişkisini kurmak güçtür.

5.4.5. İş Yaşamında Yaş Ayrımı

Araştırmamızın bulgularına göre iş yaşamında yaşlılara hizmet sunmayı tercih etmek ya da yaş ayrımı gözetmemek, gençlere hizmet sunmayı tercih etmekle kıyaslandığında öğrencilerin yaşlı ayrımcılığına ve tüm alt boyutlarına ilişkin olumlu tutumlarını anlamlı olarak arttırmaktadır.

Altay ve Aydın'ın hemşirelik bölümü öğrencilerinde yaptığı araştırmada mezun olduktan sonra yaşlılara bakım hizmeti vermek isteyen öğrencilerin YATÖ toplam puanı ve yaşlıya yönelik olumlu ayrımcılık alt boyut puanının istemeyenlerden anlamlı olarak yüksek olduğu gözlenmiştir (71). Özdemir ve Bilgili'nin yine hemşirelik öğrencilerinde yaptığı araştırmada da benzer şekilde mezuniyet sonrası yaşlılarla birlikte çalışmak isteyenlerin yaşlı ayrımcılığı tutumlarının daha olumlu olduğu saptanmıştır (97).

Lee ve arkadaşlarının geriatride çalışan doktorların yaşlı hastalara yönelik tutumlarını değerlendirdikleri bir araştırmada, geriatri yan dal asistanlarının geriatriye rotasyona gelmiş iç hastalıkları ve aile hekimliği asistanlarından daha olumlu tutumlara sahip oldukları ve rotasyoneler arasında da geriatride yan dal yapmayı düşünenlerin şefkat, merhamet puanlarının anlamlı olarak yüksek olduğu gösterilmiştir (92). Kishimoto ve arkadaşları da geriatri yan dal asistanlarının yaşlı hastalara yönelik tutumunun tıp 2. ve 3. sınıf öğrencileri ile iç hastalıkları 1. yıl asistanlarından anlamlı olarak yüksek olduğunu göstermişlerdir (98). Benzer şekilde başka araştırmalarda da mesleğini geriatrik tıp alanında icra etmek isteyen tıp öğrencilerin yaşlı hastalara yönelik tutumlarının daha olumlu olduğu gösterilmiştir (99, 100).

Topluma sunulan hizmetlerde hiçbir bireyin ayrımcılığa uğraması kabul edilemez. Ancak yaşlı bireyler bir tür olumsuz ayrımcılığa açıktır ve henüz kendi sektörlerinde tam zamanlı olarak iş yaşamına başlamamış öğrencilerde elde ettiğimiz bulgu; yaşlı ayrımcılığının iş yaşamını ve topluma hizmet sunumunu ne derece etkilediğinin açık bir göstergesidir.

6. SONUÇ ve ÖNERİLER

Araştırma grubumuzun yaşlı ayrımcılığına ilişkin tutumları görece olumlu olmakla birlikte özellikle çalışma yaşamı ile ilgili maddelere olumsuz yanıtlar verilmiştir.

Yaşlı ayrımcılığının azaltılması ve önlenmesi konusunda medya, sivil toplum, kamu kurumları ve üniversitelere görev düşmektedir. Medyada gençliğe dair unsurlar yüceltilirken yaşlanma konusunda olumsuz bir çerçeve çizilmemeli; sivil toplum duyarlı olmalı; kamu kurumları ve politikacılar yaşlı bireylerin yaşamını kolaylaştıracak, onlara değerli olduklarını ve önemsendiklerini hissettirecek önlemler almalı; üniversiteler de yaşlılarına değer veren bir toplum inşa edilebilmesi için tüm bu sürece rehberlik etmelidir.

Araştırmamızın bulgularına göre anne eğitim düzeyi yüksek olanların ve genel liselerden gelenlerin yaşlı ayrımcılığına ilişkin daha olumsuz tutumlara sahip oldukları görülmüştür. Bu olumsuz tutumların sebepleri nitel yöntemlerle araştırılarak yeni hipotezler üretilebilir.

Araştırmamızda sosyal destek algısının ve üniversitedeki öğrenci kulüplerinin yaşlı ayrımcılığı tutumuna etki ettiği tespit edilmiştir. Bu konuda; aile ve arkadaş desteğinin düşük olduğu ya da düşük olabileceği tespit edilen üniversite öğrencilerine yardımcı olabilecek Sağlık, Kültür ve Spor Daire Başkanlığı ya da öğrenci kulüpleri gibi mekanizmaların işlevselliği önemlidir.

Araştırmamızın bulgularına göre büyükanne ve/veya büyükbabalarla etkileşim, yaşlı ayrımcılığı tutumunu olumlu yönde değiştirmektedir. Bunun istisnası bakım ihtiyacı olan yaşlılar olabilir. Bakım ihtiyacı olan yaşlı akrabası bulunan öğrencilerin yaşlı ayrımcılığı tutumu daha olumsuz bulunmuştur. Bu durum, bakım ihtiyacı olan bireylerin destek alması gerektiğini göstermektedir. Bakıma muhtaç bireylere kurumsal bakım verecek tesislerin yanı sıra evde sağlık ve evde bakım hizmet birimlerinin geliştirilerek verilen hizmetlerin yoğunluğunun ve çeşitliliğinin artırılması gerekir. Böylece bakıma muhtaç kişilerin aile bireyleri üzerindeki yük azaltılırken bu kişilere karşı oluşan olumsuz tutumlar, ön yargılar, hatta davranışlar da engellenebilir.

Sonuç olarak sağlıklı aile büyükleri ile etkileşim içinde olan öğrencilerin yaşlılığa ilişkin algıları olumlu yönde geliştiğinden aile ilişkilerinin ve ziyaretlerinin

farklı ortamlarda teşvik edilmesi ve aile tarafından da desteklenmesi bireylerin ve dolayısıyla toplumun yaşlı ayrımcılığı tutumunu olumlu yönde etkileyecektir.

ÖZET

Süleyman Demirel Üniversitesi Son Sınıf Lisans Öğrencilerinin Yaşlı Ayrımcılığına İlişkin Tutumları ve Etkileyen Etmenler

Bu araştırmada Süleyman Demirel Üniversitesi'nin fakültelerinde öğrenim gören son sınıf lisans öğrencilerinin yaşlı ayrımcılığına ilişkin tutumlarını ve bu tutumları etkileyen etmenleri belirlemek amaçlanmıştır.

Kesitsel analitik tipteki bu araştırmanın evrenini 2016-2017 eğitim – öğretim yılı bahar yarıyılında kayıt yenilemiş olan 5364 öğrenci oluşturmuştur ve bunların arasından küme örnekleme yöntemiyle 894 kişilik bir örnek seçilmiştir. Araştırmanın soru formu gözlem altında veri toplama yöntemi ile 748 öğrenciye uygulanmıştır. Araştırmanın bağımlı değişkenleri Yaşlı Ayrımcılığı Tutumu Ölçeği (YATÖ) toplam puanı ile ölçeğin alt boyut puanlarıdır. Araştırmanın bağımsız değişkenleri ise öğrencilerin sosyodemografik özellikleri, ailelerdeki yaşlılara dair çeşitli özellikleri ve öğrencilerin Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği'nin Gözden Geçirilmiş Formu (MSPSS) puanlarıdır.

Araştırma grubunun YATÖ toplam puanı ortalaması $86,1 \pm 8,7$ 'dir. Yaşlı ayrımcılığı tutumu; mesleki ve teknik liselerde öğrenim görmüş olanlarda, bakım ihtiyacı olan yaşlı bir akrabası bulunmayanlarda, yaşlandığında yalnız yaşamak istemeyen öğrencilerde ve iş yaşamında yaşlılara hizmet sunmayı tercih eden ya da yaş ayrımı gözetmeyen öğrencilerde daha olumlu bulunmuştur. MSPSS aile ve arkadaş alt ölçek puanları arttıkça ve büyükanne ve/veya büyükbabalarla aynı evde yaşama süresi arttıkça YATÖ toplam puanı da artmaktadır.

Araştırma grubunun yaşlı ayrımcılığına ilişkin tutumları genel olarak olumlu olmakla birlikte aile ve arkadaş desteğinin düşük olduğu öğrencilerde yaşlı ayrımcılığı tutumu daha olumsuzdur. Bununla birlikte sağlıklı aile büyükleri ile etkileşim içinde olan öğrencilerin yaşlılığa ilişkin algılarının da olumlu yönde geliştiği saptanmıştır.

Anahtar Sözcükler: Algılanan Sosyal Destek, Tutum, Üniversite Öğrencileri, Yaşlı Ayrımcılığı, Yaşlı Birey

SUMMARY

Attitudes Towards Ageism and Affecting Factors of Last Term Undergraduated Students of Süleyman Demirel University

We aimed to determine the attitudes and affecting factors about ageism among last grade undergraduate students of faculties of Süleyman Demirel University.

This cross-sectional analytical study consisted of 5364 students who were enrolled in the spring semester of the 2016-2017 academic year and a sample of 894 students was selected among them using cluster sampling method. The questionnaire of the study was applied to 748 students under observation. Dependent variables of this study are total score and subdimensions scores of the Ageism Attitude Scale (AAS). Independent variables of the study are sociodemographic characteristics of the students, the characteristics about the elderly in families, and students' scores of the Multidimensional Scale of Perceived Social Support (MSPSS).

The average score of AAS is 86.1 ± 8.7 among our study group. Ageism attitude is more positive; in those who studied in vocational or technical high schools, in those who don't have care-needed elderly relatives, in those who don't want to be alone when they get old, and in those who prefer to provide services for the elderly or who don't discriminate based on age in their working life. AAS total score increases with; MSPSS family and friends subscale scores, and duration of living with grandparents in the same house.

The ageism attitude of the research group is generally positive but in the students whose family and friend support is low is more negative. However, it has been found that the perceptions of the students who interact with healthy family elders also improved in the positive direction.

Keywords: Ageism, Attitude, Elderly, Percieved Social Support, University Students

KAYNAKLAR

1. Profiles of Ageing 2015: United Nations Department of Economic and Social Affairs, Population Division; 2015 [09.08.2017]. Available from: <https://esa.un.org/unpd/popdev/Profilesofageing2015/index.html>.
2. Öz F. Yaşamın Son Evresi: Yaşlılık Psikososyal Açıdan Gözden Geçirme. *Kriz dergisi*. 2002;10(2):17-28.
3. Kirkwood TBL. A systematic look at an old problem. *Nature*. 2008;451(7179):644-7.
4. Yıldız R, Ömeroğlu G, Terim N. Yaşlı Penceresinden Yaşlı Ayrımcılığı: Bursa ve Yalova Örneği. *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. 2017;3(2):313-29.
5. Baran AG, Kalinkara V, Aral N, Akın G, Baran G, Özkan Y. Yaşlı ve Aile İlişkileri Araştırması: Ankara Örneği. Ankara: T. C. Başbakanlık Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğü Yayınları; 2005.
6. World Report on Ageing and Health. Luxembourg: World Health Organization, 2015 978 92 4 069481 1.
7. Bilir N, Erbaydar NP. Yaşlılık Sorunları. In: Güler Ç, Akın L, editors. Halk Sağlığı Temel Bilgiler. 3. 3rd ed. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Basımevi; 2015. p. 1958.
8. Barker WH. Prevention of Disability in Older Persons. In: Wallace RB, editor. Maxcy-Rosenau-Last Public Health & Preventive Medicine. 14th ed. Stamford, Connecticut: Appleton & Lange; 1998. p. 1059-62.
9. Steves CJ, Spector TD, Jackson SHD. Ageing, genes, environment and epigenetics: what twin studies tell us now, and in the future. *Age and Ageing*. 2012;41(5):581-6.
10. Uluocak Ş, Aslan C, Bakar C, Gökulu G, Bilir O. Çanakkale Yaşlı Atlası. Çanakkale: Çanakkale Olay Gazetesi; 2013.
11. Soyuer F, Soyuer A. Yaşlılık ve Fiziksel Aktivite. *İnönü Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi*. 2008;15(3):219-24.
12. Carstensen LL. The Influence of a Sense of Time on Human Development. *Science*. 2006;312(5782):1913-5.
13. English T, Carstensen LL. Socioemotional Selectivity Theory. In: Pachana NA, editor. Encyclopedia of Geropsychology. Singapore: Springer Singapore; 2015. p. 1-6.
14. Lang FR, Carstensen LL. Time counts: Future time perspective, goals, and social relationships. *Psychology and Aging*. 2002;17(1):125-39.
15. Steptoe A, Deaton A, Stone AA. Subjective wellbeing, health, and ageing. *The Lancet*. 2015;385(9968):640-8.
16. Tezcan S, Seçkiner P. Türkiye'de Demografik Değişim; Yaşlılık Perspektifi. In: Aslan D, Ertem M, editors. Yaşlı Sağlığı: Sorunlar ve Çözümler: Palme Yayıncılık; 2012. p. 4-5.
17. Vefikuluçay D. Üniversitede öğrenim gören öğrencilerin yaşlı ayrımcılığına ilişkin tutumları [Doktora Tezi]. Ankara: Hacettepe Üniversitesi; 2008.
18. Harris K, Krygsman S, Waschenko J, Rudman DL. Ageism and the older worker: A scoping review. *The Gerontologist*. 2017;gnw194.

19. Özyer H. Yaşlılık Sorunu ve Bir Çözüm Olarak Huzurevi (Konya Dr. İsmail Işık Huzurevi Örneği) [Yüksek Lisans Tezi]. Konya: Selçuk Üniversitesi; 2016.
20. Yahyaoğlu R. Yaşlanma ve Zaman Algısı [Yüksek Lisans Tezi]. İstanbul: İstanbul Arel Üniversitesi; 2013.
21. Tümerdem Y. Gerçek Yaş. *Turkish Journal of Geriatrics*. 2006;9(3):195-6.
22. Beğer T, Yavuzer H. Yaşlılık ve yaşlılık epidemiyolojisi. *Klinik gelişim*. 2012;25(3):1-3.
23. Achenbaum WA. Past as Prologue: Toward a Global History of Ageing. In: Dannefer D, Phillipson C, editors. *The SAGE Handbook of Social Gerontology*. 1st ed. India: SAGE Publications; 2010. p. 25.
24. Metchnikoff E. Old Age. Washington: Smithsonian Institution, 1905.
25. Çilingiroğlu N, Demirel S. Yaşlılık ve Yaşlı Ayrımcılığı. *Turkish Journal of Geriatrics*. 2004;7(4):225-30.
26. Butler RN. Age-Is: Another Form of Bigotry. *The Gerontologist*. 1969;9(4_Part_1):243-6.
27. Doty L. Communication and Assertion Skills for Older Persons. Washington: Hemisphere Publishing Corporation; 1987. 263 p.
28. Ageing and life-course: World Health Organization; [21.02.2017]. Available from: <http://www.who.int/ageing/features/faq-ageism/en/>.
29. North MS, Fiske ST. An inconvenienced youth? Ageism and its potential intergenerational roots. *Psychological bulletin*. 2012;138(5):982.
30. Sleaf B. Discrimination in old age: multiple, cumulative and on the increase 2011 [24.02.2018]. Available from: <http://www.helpage.org/silo/files/discrimination-in-old-age-multiple-cumulative-and-on-the-increase.doc>.
31. Palmore EB. Ageism: Negative and Positive. 2nd ed. New York: Springer Publishing Company, Inc; 1999. 267 p.
32. Çayır K. Yaşlılık / Yaşa Dayalı Ayrımcılık: Sosyoloji ve Eğitim Çalışmaları Merkezi; 2011 [13.03.2018]. Available from: <http://secbir.org/images/haber/2011/02/yass1.pdf>.
33. Levy BR, Slade MD, Kunkel SR, Kasl SV. Longevity Increased by Positive Self-Perceptions of Aging. *Journal of Personality and Social Psychology*. 2002;83(2):261-70.
34. Levy BR, Zonderman AB, Slade MD, Ferrucci L. Age Stereotypes Held Earlier in Life Predict Cardiovascular Events in Later Life. *Psychological Science*. 2009;20(3):296-8.
35. Lewis TT, Barnes LL, Bienias JL, Lackland DT, Evans DA, Leon CFMd. Perceived discrimination and blood pressure in older African American and white adults. *Journals of Gerontology Series A: Biomedical Sciences and Medical Sciences*. 2009;64(9):1002-8.
36. Rowe JW, Kahn RL. Human Aging: Usual and Successful. *Science*. 1987;237(4811):143-9.
37. Zavaroni I, Dall'Aglio E, Bruschi F, Bonora E, Alpi O, Pezzarossa A, et al. Effect of Age and Environmental Factors on Glucose Tolerance and Insulin Secretion in a Worker Population. *Journal of the American Geriatrics Society*. 1986;34(4):271-5.
38. Schaie KW, Willis SL. Can Decline in Adult Intellectual Functioning Be Reversed? *Developmental Psychology*. 1986;22(2):223-32.

39. Van Oostrom SH, Gijzen R, Stirbu I, Korevaar JC, Schellevis FG, Picavet HSJ, et al. Time Trends in Prevalence of Chronic Diseases and Multimorbidity Not Only due to Aging: Data from General Practices and Health Surveys. *PLoS One*. 2016;11(8):e0160264.
40. Macnicol J. Age discrimination: An historical and contemporary analysis. New York: Cambridge University Press; 2006. 308 p.
41. Arun Ö, Pamuk D. Kurumsal Bakım Sektöründe Ageism: Yaşlı Bakım Personelinin Yaşlanma ve Yaşlılığa İlişkin Ayrımcı Tutumlarının Nedenleri ve Müdahale Önerileri. *Mediterranean Journal of Humanities*. 2014;4(2):19-33.
42. Clark A. Ageism and age discrimination in social care in the United Kingdom: A review from the literature. London: Centre for Policy on Ageing, 2009.
43. Richardson B, Webb J, Webber L, Smith K. Age discrimination in the evaluation of job applicants. *Journal of Applied Social Psychology*. 2013;43(1):35-44.
44. Cheung C-k, Kam PK, Ngan RM-h. Age discrimination in the labour market from the perspectives of employers and older workers. *International Social Work*. 2011;54(1):118-36.
45. Yang Y. Is adjustment to retirement an individual responsibility? Socio-contextual conditions and options available to retired persons: the Korean perspective. *Ageing & Society*. 2012;32(2):177-95.
46. Von Hippel C, Kalokerinos EK, Henry JD. Stereotype threat among older employees: Relationship with job attitudes and turnover intentions. *Psychology and Aging*. 2013;28(1):17.
47. Maurer TJ, Barbeite FG, Weiss EM, Lippstreu M. New measures of stereotypical beliefs about older workers' ability and desire for development: Exploration among employees age 40 and over. *Journal of Managerial Psychology*. 2008;23(4):395-418.
48. Lazazzara A, Karpinska K, Henkens K. What factors influence training opportunities for older workers? Three factorial surveys exploring the attitudes of HR professionals. *The International Journal of Human Resource Management*. 2013;24(11):2154-72.
49. Minichiello V, Browne J, Kendig H. Perceptions and consequences of ageism: views of older people. *Ageing & Society*. 2000;20(3):253-78.
50. Walker H, Grant D, Meadows M, Cook I. Women's experiences and perceptions of age discrimination in employment: Implications for research and policy. *Social Policy and Society*. 2007;6(1):37-48.
51. Kalaycıoğlu S, Tol UU, Küçükural Ö, Cengiz K. Yaşlılar ve Yaşlı Yakınları Açısından Yaşam Biçimi Tercihleri. Türkiye Bilimler Akademisi, 2003.
52. Makris UE, Higashi RT, Marks EG, Fraenkel L, Sale JE, Gill TM, et al. Ageism, negative attitudes, and competing co-morbidities—why older adults may not seek care for restricting back pain: a qualitative study. *BMC geriatrics*. 2015;15(1):39.
53. Emlet CA. “You're Awfully Old to Have This Disease”: Experiences of Stigma and Ageism in Adults 50 Years and Older Living With HIV/AIDS. *The Gerontologist*. 2006;46(6):781-90.
54. Falchikov N. Youthful ideas about old age: An analysis of children's drawings. *The International Journal of Aging and Human Development*. 1990;31(2):79-99.
55. Carver CS, Garza NH. Schema-guided information search in stereotyping of the elderly. *Journal of Applied Social Psychology*. 1984;14(1):69-81.

56. Kogan N. Attitudes toward old people: The development of a scale and an examination of correlates. *The Journal of Abnormal and Social Psychology*. 1961;62(1):44.
57. Rosencranz HA, McNevin TE. A factor analysis of attitudes toward the aged. *The Gerontologist*. 1969.
58. Sanders GF, Pittman JF. Attitudes of youth toward known and general target elderly. *Journal of Applied Gerontology*. 1987;6(4):464-75.
59. Rich PE, Myrick RD, Campbell C. Changing children's perceptions of the elderly. *Educational Gerontology*. 1983;9(5-6):483-91.
60. Fraboni M, Saltstone R, Hughes S. The Fraboni Scale of Ageism (FSA): An Attempt at a More Precise Measure of Ageism. *Canadian Journal on Aging*. 1990;9(1):56-66.
61. Lasher KP, Faulkender PJ. Measurement of aging anxiety: Development of the anxiety about aging scale. *The International Journal of Aging and Human Development*. 1993;37(4):247-59.
62. Palmore EB. The Ageism Survey: First Findings. *The Gerontologist*. 2001;41(5):572-5.
63. Cherry KE, Palmore E. Relating to older people evaluation (ROPE): A measure of self-reported ageism. *Educational Gerontology*. 2008;34(10):849-61.
64. Vefikuluçay Yılmaz D, Terzioğlu F. Development And Psychometric Evaluation Of Ageism Attitude Scale Among The University Students. *Turkish Journal of Geriatrics*. 2011;14(3):259-68.
65. Meyers N. The Intern. Warner Bros; 2015.
66. Dişçi R. Temel ve Klinik Biyoistatistik. İstanbul: İstanbul Medikal Yayıncılık; 2008. 255 p.
67. Bulut E. Cerrahi Hemşirelerinin Yaşlı Ayrımcılığına İlişkin Tutumları [Yüksek Lisans Tezi]. Trabzon: Karadeniz Teknik Üniversitesi; 2015.
68. Yazıcı SÖ, Kalaycı I, Kaya E, Tekin A. Yaşlı Bakım Programı Öğrencilerinin Yaşlı Ayrımcılığına İlişkin Tutumları. *Yaşlı Sorunları Araştırma Dergisi*. 2015;8(2):77-87.
69. Güven ŞD, Muz GU, Ertürk NE. Üniversite öğrencilerinin yaşlı ayrımcılığına ilişkin tutumları ve bu tutumların bazı değişkenlerle ilişkisi. *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi*. 2012;15(2):99-103.
70. Ögenler O, Yapıcı G, Taşdelen B, Akça T. Mersin İlinde Bir Grup Hekimin Yaşlı Ayrımcılığı Hakkındaki Görüşleri. *Turkish Journal of Geriatrics*. 2012;15(4):409-15.
71. Altay B, Aydın T. Hemşirelik öğrencilerinin yaşlı ayrımcılığına ilişkin tutumlarının değerlendirilmesi. *Hemşirelikte Eğitim ve Araştırma Dergisi*. 2015;12(1):11-8.
72. Koç A, Yıldırım R, Gürcü M, Vefikuluçay D. Assessing Young University Students' Behaviour Regarding Age Discrimination. *The Annals of Eurasian Medicine*. 2013;1(3):49-55.
73. Dedeli Ö, Kıyanççek Z, Yıldız E. Perceptions of elder abuse, neglect and attitudes toward ageism: Volunteers public non-health staff and tradesmen in Manisa/Turkey. *Journal of Gerontology & Geriatric Research*. 2013;2(2):2-9.
74. Sümbüloğlu V, Sümbüloğlu K. Klinik ve Saha Araştırmalarında Örneklem Yöntemleri ve Örneklem Büyüklüğü. Ankara: Alp Ofset Matbaacılık; 2005. 215 p.

75. Bölgesel İstatistikler: TÜİK; 2016 [08.12.2017]. Available from: <https://biruni.tuik.gov.tr/bolgeselistatistik/degiskenlerUzerindenSorgula.do>.
76. Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü. 2013 Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması. Ankara, Türkiye: T. C. Kalkınma Bakanlığı ve TÜBİTAK, 2014.
77. Zimet GD, Dahlem NW, Zimet SG, Farley GK. The Multidimensional Scale of Perceived Social Support. *Journal of Personality Assessment*. 1988;52(1):30-41.
78. Eker D, Arkar H. Perceived social support: psychometric properties of the MSPSS in normal and pathological groups in a developing country. *Social Psychiatry Psychiatric Epidemiology*. 1995;30:121-6.
79. Eker D, Arkar H, Yıldız H. Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği'nin Gözden Geçirilmiş Formunun Faktör Yapısı, Geçerlik ve Güvenirliliği. *Türk Psikiyatri Dergisi*. 2001;12(1):17-25.
80. Field A. Discovering Statistics Using SPSS. 3rd ed. California: SAGE Publications Inc.; 2009.
81. World Population Prospects: The 2017 Revision, custom data acquired via website.: United Nations Department of Economic and Social Affairs, Population Division; 2017 [26.06.2018]. Available from: <https://esa.un.org/unpd/wpp/DataQuery/>.
82. Kite ME, Stockdale GD, Whitley BE, Johnson BT. Attitudes Toward Younger and Older Adults: An Updated Meta-Analytic Review. *Journal of Social Issues*. 2005;61(2):241-66.
83. Laditka SB, Fischer M, Laditka JN, Segal DR. Attitudes About Aging And Gender Among Young, Middle Age, and Older College-Based Students. *Educational Gerontology*. 2004;30(5):403-21.
84. Zhou L-Y. What College Students Know about Older Adults: A Cross-Cultural Qualitative Study. *Educational Gerontology*. 2007;33:811-31.
85. McConatha JT, Schnell F, Volkwein K, Riley L, Leach E. Attitudes toward Aging: A Comparative Analysis of Young Adults from the United States and Germany. *The International Journal of Aging and Human Development*. 2003;57(3):203-15.
86. Dinçer Y, Usta E, Bulduk S. Üniversite Öğrencileri Gözüyle Yaşlılık Nasıl Algılanıyor? *Yaşlı Sorunları Araştırma Dergisi*. 2016;9(1).
87. Ünal D, Soyuer F, Elmalı F. Geriatri Merkezi Çalışanlarında Yaşlı Tutumunun Değerlendirilmesi. *Kafkas Journal of Medical Sciences*. 2012;2(3):115-20.
88. Adıbelli D, Türkoğlu N, Kılıç D. Öğrenci hemşirelerin yaşlılığa ilişkin görüşleri ve yaşlılara karşı tutumları. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Elektronik Dergisi*. 2013;6(1):2-8.
89. Yılmaz E, Özkan S. Hemşirelik Öğrencilerinin Yaşlı Ayrımcılığına İlişkin Tutumları. *Maltepe Üniversitesi Hemşirelik Bilim ve Sanatı Dergisi*. 2010;3(2):35-53.
90. Küçük DP. Müzik etkinliklerine katılan ve katılmayan çocuklarda benlik saygısı ve müzik yeteneğine yönelik özyeterlik algısının incelenmesi. *İlköğretim Online*. 2011;10(2).
91. Korkmaz NH. Yaz spor okulları ile çocukların benlik saygısı arasındaki ilişki. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 2007;20(1).
92. Lee M, Reuben DB, Ferrell BA. Multidimensional Attitudes of Medical Residents and Geriatrics Fellows Toward Older People. *Journal of the American Geriatrics Society*. 2005;53(3):489-94.

93. Özyeşil Z, Oluk A, Çakmak D. Yaşlı Hastalara Bakım Verme Yükünün Durumluk-Sürekli Kaygıyı Yordama Düzeyi. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*. 2014;15:39-44.
94. Atagün Mİ, Balaban ÖD, Atagün Z, Elagöz M, Özpolat AY. Kronik Hastalıklarda Bakım Veren Yükü. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*. 2011;3(3):513-52.
95. Bahar G, Bahar A. Üniversite Öğrencilerinin Yaşlılığı Algılama Durumları ve Yaşlı Ayrımcılığına İlişkin Tutumlarının İncelenmesi. *Literatür Sempozyum*. 2016;11:46-52.
96. Bonita R, Beaglehole R, Kjellström T. Temel Epidemiyoloji. Ankara: Başak Matbaacılık; 2009.
97. Özdemir Ö, Bilgili N. Attitudes of Turkish Nursing Students Related to Ageism. *The Journal of Nursing Research*. 2016;24(3):211-6.
98. Kishimoto M, Nagoshi M, Williams S, Masaki KH, Blanchette PL. Knowledge and Attitudes About Geriatrics of Medical Students, Internal Medicine Residents, and Geriatric Medicine Fellows. *Journal of the American Geriatrics Society*. 2005;53(1):99-102.
99. Hughes NJ, Soiza RL, Chua M, Hoyle GE, MacDonald A, Primrose WR, et al. Medical Student Attitudes Toward Older People and Willingness to Consider a Career in Geriatric Medicine. *Journal of the American Geriatrics Society*. 2008;56(2):334-8.
100. Fitzgerald JT, Wray LA, Halter JB, Williams BC, Supiano MA. Relating Medical Students' Knowledge, Attitudes, and Experience to an Interest in Geriatric Medicine. *The Gerontologist*. 2003;43(6):849-55.

EKLER

Ek 1. Etik Kurul Karar Örneği

KLİNİK ARAŞTIRMALAR ETİK KURULU KARAR FORMU					
Araştırmanın Açık Adı Araştırmanın Protokol Kodu		Süleyman Demirel Üniversitesi Son Sınıf Lisans Öğrencilerinin Yaşlı Ayrımcılığına İlişkin Tutumları ve Etkileyen Etmenler. (01.03.2017 tarih ve 43)			
ETİK KURUL BİLGİLERİ	ETİK KURULUN ADI	Süleyman Demirel Üniversitesi Tıp Fakültesi Klinik Araştırmalar Etik Kurulu Başkanlığı - (2012-KAEK-38)			
	AÇIK ADRESİ	S.D.Ü. Doğu Kampüsü Tıp Fakültesi Dekanlığı Binası – ISPARTA			
	TELEFON	246.2113704			
	FAKS	246.2371165			
	E-POSTA	tipetik@sdu.edu.tr			
BAŞVURU BİLGİLERİ	KOORDİNATÖR/SORUMLU ARAŞTIRMACI UNVANI/ADI/SOYADI	Doç. Dr. Yonca SÖNMEZ			
	KOORDİNATÖR/SORUMLU ARAŞTIRMACININ UZMANLIK ALANI	Halk Sağlığı			
	KOORDİNATÖR/SORUMLU ARAŞTIRMACININ BULUNDUĞU MERKEZ	Süleyman Demirel Üniversitesi Tıp Fakültesi Halk Sağlığı Anabilim Dalı			
	VARSA İDARİ SORUMLU UNVANI/ADI/SOYADI				
	DESTEKLEYİCİ				
	PROJE YÜRÜTÜCÜSÜ UNVANI/ADI/SOYADI (TÜBİTAK vb. gibi kaynaklardan destek alanlar için)				
	DESTEKLEYİCİNİN YASAL TEMSİLCİSİ				
	ARAŞTIRMANIN FAZİ VE TÜRÜ	FAZ 1 : ☐	FAZ 2 : ☐	FAZ 3 : ☐	FAZ 4 : ☐
		Gözlemsel ilaç çalışması		☐	
		Tıbbi cihaz klinik araştırması		☐	
İn vitro tıbbi tanı cihazları ile yapılan performans değerlendirme çalışmaları		☐			
İlaç dışı klinik araştırma		☐			
Diğer ise belirtiniz : Anket					
ARAŞTIRMAYA KATILAN MERKEZLER	TEK MERKEZ ☒	ÇOK MERKEZLİ ☐	ULUSAL ☒	ULUSLARARASI ☐	
DEĞERLENDİRİLEN BELGELER	Belge Adı	Tarihi	Versiyon Numarası	Dili	
	ARAŞTIRMA PROTOKOLÜ			Türkçe ☐ İngilizce ☐ Diğer ☐	
	BİLGİLENDİRİLMİŞ GÖNÜLLÜ OLUR FORMU	21.02.2017	01.001	Türkçe ☒ İngilizce ☐ Diğer ☐	
	OLGU RAPOR FORMU			Türkçe ☐ İngilizce ☐ Diğer ☐	
	ARAŞTIRMA BROŞÜRÜ			Türkçe ☐ İngilizce ☐ Diğer ☐	
DEĞERLENDİRİLEN DİĞER BELGELER	Belge Adı	Açıklama			
	SIGORTA	☐			
	ARAŞTIRMA BÜTÇESİ	☐			
	BIYOLOJİK MATERYEL TRANSFER FORMU	☐			
	İLAN	☐			
	YILLIK BİLDİRİM	☐			
	SONUÇ RAPORU	☐			
	GÜVENLİLİK BİLDİRİMLERİ	☐			
DİĞER	☒	Anket Örneği			

Prof. Dr. Serpil DEMİRCİ
Etik Kurul Başkanı

S. Demirci

KLİNİK ARAŞTIRMALAR ETİK KURULU KARAR FORMU

Araştırmanın Açık Adı		Süleyman Demirel Üniversitesi Son Sınıf Lisans Öğrencilerinin Yaşlı Ayrımcılığına İlişkin Tutumları ve Etkileyen Etmenler						
Araştırmanın Protokol Kodu		Karar No: 43 Tarih: 01.03.2017						
KARAR BİLGİLERİ	Yukarıda bilgileri verilen başvuru dosyası ile ilgili belgeler araştırmanın/çalışmanın gerekçe, amaç, yaklaşım ve yöntemleri dikkate alınarak incelenmiş ve uygun bulunmuş olup araştırmanın/çalışmanın başvuru dosyasında belirtilen merkezlerde gerçekleştirilmesinde etik ve bilimsel sakınca bulunmadığına toplantıya katılan etik kurul üye tam sayısının salt çoğunluğu ile karar verilmiştir.							
	SÜLEYMAN DEMİREL ÜNİVERSİTESİ TIP FAKÜLTESİ KLİNİK ARAŞTIRMALAR ETİK KURULU							
ETİK KURULUN ÇALIŞMA ESASI		İlaç ve Biyolojik Ürünlerin Klinik Araştırmaları Hakkında Yönetmelik, İyi Klinik Uygulamaları Kılavuzu						
BAŞKANIN UNVANI / ADI / SOYADI:		Prof. Dr. Serpil DEMİRCİ						
Unvanı/Adı/Soyadı	Uzmanlık Alanı	Kurumu	Cinsiyet		Araştırma ile ilişkisi		Katılım *	İmza
Prof. Dr. Serpil DEMİRCİ	Nöroloji	SDÜ Tıp Fakültesi	E ☐	K ☒	E ☐	H ☒	E ☒ H ☐	
Prof. Dr. Mustafa TÜZ	Kulak Burun Boğaz Hast.	SDÜ Tıp Fakültesi	E ☒	K ☐	E ☐	H ☒	E ☒ H ☐	
Prof. Dr. Buket ARIDOĞAN	Tıbbi Mikrobiyoloji	SDÜ Tıp Fakültesi	E ☐	K ☒	E ☐	H ☒	E ☒ H ☐	
Prof. Dr. Ahmet Nesimi KİŞİOĞLU	Halk Sağlığı	SDÜ Tıp Fakültesi	E ☒	K ☐	E ☐	H ☒	E ☒ H ☐	
Prof. Dr. Mekin SEZİK	Kadın Hast. ve Doğum	SDÜ Tıp Fakültesi	E ☒	K ☐	E ☐	H ☒	E ☒ H ☐	
Doç. Dr. Mehmet Fahrettin ÖNDER	Hukuk	SDÜ Hukuk Fakültesi	E ☒	K ☐	E ☐	H ☒	E ☒ H ☐	
Doç. Dr. Derya YILDIRIM	Ağız Diş ve Çene Radyoloji	SDÜ Diş Hek. Fak.	E ☐	K ☒	E ☐	H ☒	E ☒ H ☐	
Yrd. Doç. Dr. Halil AŞCI	Farmakoloji	SDÜ Tıp Fakültesi	E ☒	K ☐	E ☐	H ☒	E ☒ H ☐	
Yrd. Doç. Dr. Derya CEYHAN	Pedodonti	SDÜ Diş Hek. Fak.	E ☐	K ☒	E ☐	H ☒	E ☒ H ☐	
Uzman Dr. Seçkin AYDIN SAVAŞ	Plastik ve Estetik Cerrahi	Isparta Kamu Hastaneleri	E ☐	K ☒	E ☐	H ☒	E ☐ H ☒	GÖREVLİ
Uzman Dr. Murat YILDIRIM	Kalp ve Damar Cerrahisi	Isparta Kamu Hastaneleri	E ☒	K ☐	E ☐	H ☒	E ☐ H ☒	GÖREVLİ
Öğr. Gör. Mehmet Erhan ŞAHİN	Biyomedikal ve Cihaz Teknoloji	SDÜ Teknik Bil. M.Y.O.	E ☒	K ☐	E ☐	H ☒	E ☒ H ☐	
Osman PARÇAOĞLU	Sivil Üye	Esnaf	E ☒	K ☐	E ☐	H ☒	E ☒ H ☐	

* : Toplantıda Bulunma

Ek 2. Araştırma İzni

Tarih: 04.04.2017
Sayı : E.61193

T.C.
SÜLEYMAN DEMİREL ÜNİVERSİTESİ
Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı
Eğitim-Öğretim Şube Müdürlüğü

İVEDİ

Sayı : 70335962-302.08.01-E.
Konu : Araştırma İzni (Arş. Gör. Özgür BAŞARAN)

DAĞITIM YERLERİNE

İlgi : Tıp Fakültesi Dekanlığının 29.03.2017 tarihli ve 63149414-199-E.57617 sayılı yazısı.

İlgide kayıtlı yazı ile Üniversitemiz Tıp Fakültesi Halk Sağlığı Anabilim Dalı Arş.Gör. Özgür BAŞARAN'ın "Süleyman Demirel Üniversitesi Son Sınıf Lisans Öğrencilerinin Yaşlı Ayrımcılığına İlişkin Tutumları ve Etkileyen Etmenler" konulu Tıpta Uzmanlık Tezi kapsamında hazırlanmış olan anket formunun Fakülte/Yüksekokul son sınıf öğrencilerine uygulanması planlandığından söz edilmektedir.

Söz konusu araştırma için Tıp Fakültesi Etik Kurul Kararı ekte gönderilmiş olup; anket uygulamasının biriminizde yapılmasının sağlanması hususunda bilgilerinizi ve gereğini rica ederim.

Prof. Dr. Nihat AYYILDIZ
Rektör a.
Rektör Yardımcısı

Ek: İlgili Yazı Sureti (8 Sayfa)

Dağıtım:
Orman Fakültesi Dekanlığına
Ziraat Fakültesi Dekanlığına
Mimarlık Fakültesi Dekanlığına
Eğirdir Su Ürünleri Fakültesi Dekanlığına
İlahiyat Fakültesi Dekanlığına
Tıp Fakültesi Dekanlığına
Eğitim Fakültesi Dekanlığına
Hukuk Fakültesi Dekanlığına
İktisadi Ve İdari Bilimler Fakültesi Dekanlığına
Sağlık Bilimleri Fakültesi Dekanlığına

Belgenin aslı e-imzalıdır.
.....

Doğrulama Linki : <https://ebys.sdu.edu.tr/EvrakDogrula.html?D5D7DA4A>
SDÜ Batı Yerleşkesi 32260 İSPARTA
Tel No (246) 211-1066 Faks No (246) 211-1065
E-Posta: oidb@sdu.edu.tr İnternet Adresi: <http://oidb.sdu.edu.tr>

Bilgi İçin: Vildan MUTLUTÜRK
Bilgisayar İşletmeni
Tel No: 2111820

Bu evrak 5070 sayılı Elektronik İmza Kanununun 5. maddesi gereğince güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Tarih: 04.04.2017
Sayı : E.61193

T.C.
SÜLEYMAN DEMİREL ÜNİVERSİTESİ
Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı
Eğitim-Öğretim Şube Müdürlüğü

Mühendislik Fakültesi Dekanlığına
Teknik Eğitim Fakültesi Dekanlığına
Spor Bilimleri Fakültesi Dekanlığına
Fen Edebiyat Fakültesi Dekanlığına
Güzel Sanatlar Fakültesi Dekanlığına
Dış Hekimliği Fakültesi Dekanlığına
Teknoloji Fakültesi Dekanlığına

Belgenin aslı e-imzalıdır.

.../.../...

Doğrulama Linki : <https://ebys.sdu.edu.tr/EvrakDogrula.html?D5D7DA4A>
SDÜ Batı Yerleşkesi 32260 İSPARTA
Tel No (246) 211-1066 Faks No (246) 211-1065
E-Posta: oidb@sdu.edu.tr İnternet Adresi: <http://oidb.sdu.edu.tr>

Bilgi İçin: Vildan MUTLUTÜRK
Bilgisayar İşletmeni
Tel No 2111820

Bu evrak 5070 sayılı Elektronik İmza Kanununun 5. maddesi gereğince güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Ek 3. Ölçek Kullanım İzinleri

ölçek hakkında

Duygu VEFİKULUCAY vefik [vefik@mersin.edu.tr]

Gönderildi: 12 Şubat 2017 Pazar 12:12

Kime: ÖZGÜR BAŞARAN

Sayın Başaran,

Size ekte ölçeğe ilişkin gerekli bilgileri gönderiyorum. Bana sormak istediğiniz birşey olursa her zaman yardımcı olurum. Araştırmanızın sonuçlarını bizimle paylaşırsanız çok seviniriz, bunlarla ilgili değerlendirme yapacağız.

Çalışmalarınızda kolaylıklar diliyorum.

Doç. Dr. Duygu Vefikuluçay Yılmaz

Mersin Üniversitesi Sağlık Yüksekokulu

Doğum-Kadın Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği ABD Başkanı

Re: Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği'nin Gözden Geçirilmiş Formu

haluk arkar [haluk.arkar@ege.edu.tr]

Gönderildi: 22 Şubat 2017 Çarşamba 15:19

Kime: ÖZGÜR BAŞARAN

Sayın Dr. Özgür Başaran,

Çokboyutlu Algılanan Sosyal Destek ölçeğini çalışmanızda kullanabilirsiniz.

Ölçeği ve puanlamasını aşağıdaki kaynakta bulabilirsiniz. Başarılar dilerim.

Prof. Dr. Haluk Arkar

Eker, D., H. Arkar ve H. Yıldız, "Çok boyutlu algılanan sosyal destek ölçeğinin gözden geçirilmiş formunun faktör yapısı, geçerlik ve güvenirliği", Türk Psikiyatri Dergisi, 12, 17-25 (2001).

Kimden: "ÖZGÜR BAŞARAN" <ozgurbasaran@sdu.edu.tr>

Kime: "haluk arkar" <haluk.arkar@ege.edu.tr>

Gönderilenler: 21 Şubat Salı 2017 16:13:01

Konu: Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği'nin Gözden Geçirilmiş Formu

Sayın hocam,

Süleyman Demirel Üniversitesi Tıp Fakültesi Halk Sağlığı Ana Bilim Dalı'nda tıpta uzmanlık öğrencisiyim.

Prof. Dr. Doğan Eker hoca ile beraber 1995 ve 2001 yıllarında Türkçe geçerlilik güvenirliğini yayımladığınız

Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği'nin 2001 yılında Türk Psikiyatri Dergisi'nde "*Çok Boyutlu*

Algılanan Sosyal Destek Ölçeği'nin Gözden Geçirilmiş Formunun Faktör Yapısı, Geçerlik ve

Güvenirliği" adıyla yayımlanmış formunu, eğer uygun görürseniz, kendi uzmanlık tezimde kullanmayı

planlıyorum. Bu hususta müsaadenizi talep ediyorum.

İyi çalışmalar diler, saygılar sunarım.

Arş. Gör. Dr. Özgür BAŞARAN

--

Bu E-posta, S.D.U Spam Filtresi tarafından zararlı oğelere karşı taranmıştır.

Ek 4. Araştırmanın Soru Formu

SDÜ Son Sınıf Lisans Öğrencilerinin Yaşlı Ayrımcılığına İlişkin Tutumları ve Etkileyen Etmenler

Değerli katılımcılar,

Aşağıdaki soru formu SDÜ Tıp Fakültesi Halk Sağlığı Ana Bilim Dalı Öğretim Üyesi Doç. Dr. Yonca SÖNMEZ ile Arş. Gör. Dr. Özgür BAŞARAN tarafından üniversite öğrencilerinin yaşlı ayrımcılığına ilişkin tutumunu ve etkileyen etmenleri belirlemek üzere planlanmış bir araştırmanın sorularını içermektedir. Araştırmada elde edilen veriler toplu olarak analiz edilecek ve sonuçları yalnızca bilimsel amaçla kullanılacaktır.

Arş. Gör. Dr. Özgür BAŞARAN
SDÜ Tıp Fakültesi Halk Sağlığı Ana Bilim Dalı
(0246 211 36 32) – (0537 502 28 73)

YAŞLI AYRIMCILIĞI TUTUM ÖLÇEĞİ

Bu ölçekteki cümleler, sizin 65 yaş ve üzerindeki bireylere yönelik yaşlı ayrımcılığına ilişkin tutumlarınızı belirlemek için hazırlanmıştır. Sonuçlar yalnızca araştırma amacıyla kullanılacaktır. Bu cümlelerden hiçbirisinin doğru ya da yanlış bir cevabı yoktur. Her cümle ile ilgili görüş, kişiden kişiye değişebilir. Bunun için vereceğiniz cevaplar sizin kendi görüşünüzü yansıtmalıdır. Her cümle ile ilgili görüşünüzü belirtirken, önce cümleyi dikkatlice okuyunuz, sonra cümlede belirtilen düşüncenin, sizin düşünce ve duygularınıza ne derecede uygun olduğuna karar veriniz. Lütfen bütün cümleleri işaretlemeyi unutmayınız.		Kesinlikle katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Tamamen katılıyorum
1	Yaşlıların yaşantısı eviyle sınırlı olmalıdır.					
2	Yaşlılar gençlere göre daha sabırlıdır.					
3	Yaşlılar sürekli hasta olur.					
4	Sıra beklenmesi gereken yerlerde yaşlılara öncelik verilmelidir.					
5	Yaşlıların dış görünüşleri iticidir.					
6	Gençler yaşlıların yaşam deneyimlerinden faydalanmalıdır.					
7	Yaşlılar birlikte yaşadığı aile bireyleri tarafından önemsenmelidir.					
8	Yaşlılar sevecendir.					
9	Ailede kararlar alınırken yaşlıların görüşü alınmalıdır.					
10	Yaşlıların temel sorumluluğu ev ve mutfak işleri, torun bakımı gibi konularda çocuklarına yardımcı olmaktır.					
11	İşe eleman alımında yaşlılar yerine gençler tercih edilmelidir.					
12	Yaşlıların ev, araba, eşya, kıyafet almaları gereksizdir.					
13	Yaşlılar gençlere göre daha hoşgörülüdür.					
14	Eşlerini kaybeden yaşlılar tekrar evlenmemelidir.					
15	Yaşlılar değişikliklere gençler gibi uyum sağlayamazlar.					
16	Çalışma yaşamında bireyler arasındaki terfilerde gençlere öncelik verilmelidir.					
17	Yaşlılar huzurevine yerleştirilmelidir.					
18	Yaşlıların tek başına dışarı çıkmamaları gerekir.					
19	Hastanede yaşlılar yerine öncelikle gençlere bakım verilmelidir.					
20	Ailede bütçe oluşturulurken yaşlıların da görüşü alınmalıdır.					
21	Çalışma yaşamında, yaşlılara gençlerden daha düşük ücret ödenmelidir.					
22	Yaşlılar poşetlerini ve paketlerini yardım almadan taşıyamazlar.					
23	Yaşlıların bakımı aile bireyleri tarafından ekonomik yük olarak görülmemelidir.					

1. Anneanneniz, babaanneniz ve dedelerinizden hangileri hayattadır? Lütfen hayatta olanların tümünü işaretleyiniz.
(1) Anneanne (2) Dede (annenizin babası) (3) Babaanne (4) Dede (babanızın babası)

2. Hayatta olanların kiminle yaşadığını aşağıdaki tablodan işaretleyiniz.

	Sizin anne ve/veya babanızla	Akrabalarınızla	Huzurevi veya yaşlı bakım evinde	Eşyle kendi evinde	Kendi evinde yalnız	Diğer (lütten belirtiniz)
Anneanne						
Dede (annenizin babası)						
Babaanne						
Dede (babanızın babası)						

3. Doğduğunuzdan beri hiç anneanne, babaanne ve/veya dedeniz ile aynı evde yaşadınız mı? Yaşadıysanız toplam kaç yıl yaşadınız? (0) Hayır (1) Evet
4. Doğduğunuzdan beri hiç anneanne, babaanne ve/veya dedeniz ile aynı evlerde ama aynı il sınırları içinde yaşadınız mı? Yaşadıysanız toplam kaç yıl yaşadınız? (0) Hayır (1) Evet
5. Şu anda sizinle/anne-babanızla aynı evde yaşayan 65 yaşından büyük kimse var mı? Varsa kimlerdir? (0) Hayır (1) Evet
6. Sizinle/anne-babanızla aynı evde yaşamayan anneanne, babaanne ve/veya dedelerinizi (eğer hayattaysalar) ziyaret etmek için zamanınızı ayırıyor musunuz? Ne sıklıkta bu tür ziyaretler yaparsınız? (0) Hayatta değiller (1) Hiç yapmam
(2) Yılda 1 ya da daha nadir yaparım (3) Yılda 2-6 kez yaparım (4) Yılda 7-11 kez yaparım
(5) Ayda 1-3 kez yaparım (6) Haftada 1 ya da daha sık yaparım
7. Geniş ailenizde bakıma ihtiyacı olan (kendi ihtiyacını tek başına göremeyen) 65 yaş üstü bir birey var mı? Varsa kimlerdir? (0) Hayır (1) Evet
8. Huzurevi veya yaşlı bakım evinde kalan herhangi bir tanıdığınız var mı? Varsa kimlerdir? (0) Hayır (1) Evet
9. Daha önce kaç kez herhangi bir sebeple huzurevi veya yaşlı bakım evine ziyarete gittiniz? (1) Hiç gitmedim
(2) 1-3 kez gittim (3) 4-6 kez gittim (4) 7-9 kez gittim (5) 10 kez ya da daha fazla gittim
10. Kendi anne ve babanız yaşadığında yaşamlarını nerede sürdürmelerini tercih edersiniz?
(1) Yalnız başına kendi evimde
(2) Eşyle kendi evimde
(3) Huzurevi, yaşlı bakım evi vb. yaşlıların kaldığı kurumlarda
(4) Akrabalarımızın yanında
(5) Kendi çocuklarımızın yanında
(6) Kendi evimde; akrabalar veya çocuklarımızın yakınında
(7) Diğer
11. Sebebinizi kısaca ifade ediniz.
.....
12. Gelecekte siz yaşlandığınızda yaşamınızı nerede sürdürmeyi tercih edersiniz?
(1) Yalnız başına kendi evimde
(2) Eşimle kendi evimde
(3) Huzurevi, yaşlı bakım evi vb. yaşlıların kaldığı kurumlarda
(4) Akrabalarımızın yanında
(5) Kendi çocuklarımızın yanında
(6) Kendi evimde; akrabalar veya çocuklarımızın yakınında
(7) Diğer
13. Sebebinizi kısaca ifade ediniz.
.....
14. Mesleğinizi icra ederken 65 yaşından büyük bireylere hizmet sunmayı, onlarla ilgilenmeyi mi yoksa daha genç bireyleri mi tercih edersiniz?
(1) Yaşlı bireylere hizmet sunmayı tercih ederim
(2) Daha genç bireylere hizmet sunmayı tercih ederim
(3) Öyle bir ayrım gözetmem
15. Yaşınız:
16. Cinsiyetiniz: (1) Kadın (2) Erkek
17. Medeni durumunuz: (1) Bekar (2) Evli
18. Aile tipiniz: (1) Çekirdek aile (2) Geniş aile (3) Diğer
19. Anne ve babanızın durumu: (1) İkisi de hayatta ve birlikte (2) İkisi de hayatta ve ayrı yaşıyorlar
(3) Anne hayatta, baba değil (4) Baba hayatta, anne değil (5) İkisi de hayatta değil
20. Kaç kardeşiniz?
21. Anneniz hayatta ise yaşı: (vefat etmişse boş bırakınız)

22. Annenizin eğitim düzeyi: (1) Okuryazar değil (2) Okuryazar (3) İlkokul mezunu
(4) Ortaokul mezunu (5) Lise mezunu (6) Üniversite mezunu
23. Babanız hayatta ise yaşı: (vefat etmişse boş bırakınız)
24. Babanızın eğitim düzeyi: (1) Okuryazar değil (2) Okuryazar (3) İlkokul mezunu
(4) Ortaokul mezunu (5) Lise mezunu (6) Üniversite mezunu
25. Aşağıdaki tabloda anne ve babanızın mesleğini yazıp **şu anda yaptıkları ya da (emekli iseler) emekli oldukları iş için uygun seçenekleri işaretleyiniz.**

	Meslek	YAPILAN İŞTEKİ DURUM		ÇALIŞMA DÜZENİ			ÇALIŞILAN İŞ KOLU	
		Ücretli / Maaşlı	Kendi Hesabına	Şirketi	Çeçici	Mevsimlik	Kamu	Özel
Anne								
Baba								

26. Ekonomik durumunuz: (1) Çok kötü (2) Kötü (3) Orta (4) İyi (5) Çok iyi
27. En uzun süre yaşadığınız yerleşim birimi: (1) Köy/Kasaba (2) İlçe (3) İl (4) Büyükşehir
28. Sınırları içinde en uzun süre yaşadığınız il:
29. Öğrenim gördüğünüz lisenin türü: (1) Özel fen lisesi ya da diğer özel liseler / kolejler
(2) Anadolu imam hatip lisesi (3) Mesleki ve teknik anadolu lisesi (4) Çok programlı anadolu lisesi
(5) Anadolu güzel sanatlar lisesi (6) Spor lisesi (7) Anadolu öğretmen lisesi (8) Anadolu lisesi
(9) Sosyal bilimler lisesi (10) Fen lisesi (11) Diğer
30. Öğrenim görmekte olduğunuz bölüm:
31. Isparta'da nerede kalıyorsunuz? (1) Kendi ailemle (2) Akrabalarımle (3) Evde/ Apartta arkadaşlarımla
(4) Evde/ Apartta yalnız (5) Özel yurtta (6) Devlet yurdunda (7) Diğer
32. Üniversitedeki öğrenim hayatınız süresince üniversitedeki öğrenci kulüpleri ve topluluklarından herhangi birine üye oldunuz mu? Cevabınız evet ise hangilerine üye oldunuz? (0) Hayır (1) Evet

ÇOK BOYUTLU ALGILANAN SOSYAL DESTEK ÖLÇEĞİ

Aşağıda 12 cümle ve her bir cümlelerin yanında da cevaplarınızı işaretlemeniz için 1'den 7'ye kadar puanlanmış kutucuklar verilmiştir. Her cümlede söylenenin sizin için ne kadar doğru olduğunu veya olmadığını belirtmek için o cümlelerin yanındaki kutucuklardan yalnız bir tanesini daire içine alarak işaretleyiniz. Bu şekilde 12 cümlelerin her birine bir işaret koyarak cevaplarınızı veriniz. Lütfen hiçbir cümleyi cevapsız bırakmayınız. Sizce doğruya en yakın olan seçeneği işaretleyiniz.		Kesinlikle Hayır							Kesinlikle Evet						
		1	2	3	4	5	6	7							
1	Ailem ve arkadaşlarım dışında olan ve ihtiyacım olduğunda yanımda olan bir insan (örneğin; flört, nişanlı, sözlü, akraba, komşu, doktor) var.														
2	Ailem ve arkadaşlarım dışında olan ve sevinç ve kederlerimi paylaşabileceğim bir insan (örneğin; flört, nişanlı, sözlü, akraba, komşu, doktor) var.														
3	Ailem (örneğin; annem, babam, eşim, çocuklarım, kardeşlerim) bana gerçekten yardımcı olmaya çalışır.														
4	İhtiyacım olan duygusal yardımı ve desteği ailemden (örneğin; annemden, babamdan, eşimden, çocuklarımdan, kardeşlerimden) alırım.														
5	Ailem ve arkadaşlarım dışında olan ve beni gerçekten rahatlatan bir insan (örneğin; flört, nişanlı, sözlü, akraba, komşu, doktor) var.														
6	Arkadaşlarım bana gerçekten yardımcı olmaya çalışırlar.														
7	İşler kötü gittiğinde arkadaşlarıma güvenebilirim.														
8	Sorunlarımı ailemle (örneğin; annemle, babamla, eşimle, çocuklarımla, kardeşlerimle) konuşabilirim.														
9	Sevinç ve kederlerimi paylaşabileceğim arkadaşlarım var.														
10	Ailem ve arkadaşlarım dışında olan ve duygularıma önem veren bir insan (örneğin; flört, nişanlı, sözlü, akraba, komşu, doktor) var.														
11	Kararlarımı vermede ailem (örneğin; annem, babam, eşim, çocuklarım, kardeşlerim) bana yardımcı olmaya isteklidir.														
12	Sorunlarımı arkadaşlarımla konuşabilirim.														